ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - المديرة المسؤولة إيشا درويشيان

1500 Լ.Ո. 72ՐԴ ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 99 (19965) ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 7 ՅՈՒԼԻՍ 1998 10 ԷՋ

PARK JDEIDEH
(JDEIDEH)

ԲՆԱԿԱՐԱՆ, ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ,
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ՊՈՒՐԾ ՀԱՄՈՒՏ, ՖԱՆԱՐ, ԺՏԵՅՏ ԵՒ ՉԱԼԷՔԱ
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ

SAYFCO
ARA YEREVANIAN
ET FILS S.A.R.L.

Հեռ. (04) 407023 - 406997, (03) 300128,
Fax.- 04-408427

ՀԱՐԻՒՐԻ ԴԱՄԱՍԿՈՍ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

Վարչապետ Ռափիք Հարիրի երեկ Դամասկոս ժամանեց եւ տեսակցութիւններ ունեցաւ սուրիացի պատասխանատուներու հետ:

Հարիրի առաջին հերթին տեսակցեցաւ Սուրիոյ փոխ նախագահ Ապտել Հալիմ Խաթամի հետ: Անոնք նաեւ հանդիպումներ ունեցան արտաքին գործոց նախարար Ֆարուք Շարէյի եւ Սուրիոյ բանակի ապահովութեան պետ զօր. Հիքմաթ Շեհապիի հետ:

Լուսաբերական աղբիւրներ յայտնեցին, որ Հարիրի իր խօսակիցներուն հետ արծարծած է Լիբանանը եւ Սուրիան յուզող քաղաքական իրադարձութիւնները, ներառեալ Լիբանանէն քաշուելու իսրայէլեան նախապայմաններով առաջարկը. ինչպէս նաեւ երկու երկիրները շահագրգռող այլ նարցեր:

Աղբիւրները ըսին, որ Հարիրիի Դամասկոս այցելութիւնը նաեւ կ'իրենայ լիբանանեան եւ սուրիական կեցուածքները համակարգելու քայլերուն ծիրին մէջ՝ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան բանակցութիւններուն գծով:

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՄՐԱՊՆԴՈՒԹԻՒՆ

ՃԷՄ ԻՍՐԱՅԷԼ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Իսմայիլ Ճէմ Երկուշաբթի օր Իսրայէլ պաշտօնական այցելութեան մը ձեռնարկեց՝ աւելի եւս բացայայտ դարձնելով երկու երկիրներուն միջեւ խորացող յարաբերութիւնները: Անկարա յայտնած է, թէ այցելութիւնը տեղի կ'ունենայ վարչապետ Պենիամին Նեթանիահուի հրաւէրով:

2

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ - ԲԱՆԱԿ ԲԱՆԱՎԷՃԸ ՆՍԵՄԱՑՆԵԼՈՒ ՃԻԳԵՐ

ԱՆԿԱՐԱ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ) - Թուրքիոյ կառավարական ընկերակցութիւնը Երկուշաբթի օր փորձեց նսեմացնել ուժեղ բանակին հետ ծայր տուած բանավէճի մը կարեւորութիւնը՝ այն հարցին չուրջ, թէ ո՛վ պէտք է դեկավարէ աշխարհիկ կարգերուն դէմ իսլամականներու սպառնալիքին դէմ պայքարը:

Փոխ վարչապետ Պիւլէնթ Էճեւիտ մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին յայտնեց, որ այս հարցին չուրջ բանավէճերը պէտք է դադրին:

2

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԳՕՈՎԻ ՆՊԱՍՏ ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻՆԵՐՈՒ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՐՑՈՎ

Ֆ. ՀԻՒԷՅՆԻ ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԱՏԱՐԱԾ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԱՐԴԻՒՆԱՒԷՏ

Թուրքիա աւելի պիտի տայ օրինական հարցերու պատժինդի մասնագէտներու՝ Օսմանեան արխիւներուն մէջ փնտուելու փաստաթուղթեր, որոնք կը վերաբերին Երուսաղէմի մէջ վիճելի հողամասերու սեփականատիրութեան, հաղորդեց «Թըրքիշ Տեյլի Նիուզ» օրաթերթր կիրակի օր:

Երուսաղէմի հարցերով գրադող պաղեստինցի բարձրաստիճան պաշտօնատար Ֆայսալ Հիւսէյնի, որ անցեալ չարաթ Թուրքիա այցելած էր, յայտնած է, որ Օսմանեան արխիւներուն պատասխանատուները ոգեւնած են՝ փաստեր փնտուելու իր խնդրանքը, թէ ապօրինի կերպով հող ձախսած է իսրայէլացիներուն:

Այդ օրերուն Պաղեստինի Օսմանեան կայսրութեան հակակշիռին ենթակայ էր մինչեւ Ա. Աշխարհամարտ, երբ անիկա անցաւ դաշնակից ուժերու հակակշիռին տակ:

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ (PLAN MedNet)
ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԵՒ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԵՐՈՒ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

- Յարմարագոյն գիներ
- Լաւագոյն պայմաններ
- Վճարման դիւրութիւններ

EXPRESS
INSURANCE COMPANY

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ (PLAN MedNet)Ի «ECONOMIZER»ԷՆ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝
01-250999 թիւին,
Տորա, Սանթըր Տէփէեան, 2րդ յարկ

ՆԵԹԱՆԻԱՀՈՒ ԴԷՄ՝ ԿԱԶԱՅԻ ԵՒ ԱՅՍՐՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՀՐԷԱԿԱՆ ԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ՎԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԻ ՄԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Իսրայէլի խորհրդարանին մէջ ձայնդիմեան առաջարկը անձնականնախաձեռնութեան մը արդիւնքն է: Ան ըսաւ նաեւ, որ կառավարութիւնը դէմ պիտի կենայ ատոր, որովհետեւ այս հարցը վերջնական իրավիճակի բանակցութիւններուն է, որ պիտի արծարծուի:

Ձայնակոմեան պենի էյսն, որ ներկայացուցչորինագիծը, ըսաւ, որ առաջարկուած օրինագիծին չնորհիւ կրաւեալ հողերուն եւ Իսրայէլի մէջ ապրող իսրայէլացիներուն միջեւ տարբերութիւնները պիտի ջնջուին եւ երկուքն ալ իրարու հաւասար իրաւունքներ պիտի ունենան:

ՊԱՐԱԶ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ

Աշխատաւորական կուսակցութեան դեկավարէհուտ Պարաք երէկ քննադատեց Նեթանիահուն՝ ըսելով, որ ան Իսրայէլը կ'առաջնորդէ դէպի պատերազմ պաղեստինցիներու հետ:

Խորհրդարանին առջեւ խօսք առնելով Պարաք ըսաւ, որ Նեթանիահու կրեթէ մեկուսացուած է միջազգային դետնի վրայ, նկատի ունենալով, որ «Պիլ Քլինթըն չի պատասխաներ քեզի, Օլդրայթ ձանձրացած է սին խօսքերէդ, Հիւսէյն թագաւոր եւ Նախագահ Մուպարաք չեն ուզեր հետդ տեսակցիլ եւ Արաֆաթ երբեք պատրաստ չէ քեզի հետ ժողով մը գումարելու»:

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՂԱԶԱԽՍՏԱՆ ԿՆՔԵՑԻՆ ԿԱՍՊԻՑ ԾՈՎԻՆ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՕՏԻՆ ԲԱԺՆԵԿՑԵԼՈՒ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ ՄԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Ռուսիա եւ Ղազախստան Երկուշաբթի օր համաձայնութիւն մը կնքեցին՝ կասպից ծովին հիւսիսային գօտին բաժնեկցելու գծով: Համաձայնութիւնը իր տեսակին մէջ առաջինն է, որ տնտեսական կարեւորութիւն ունեցող կասպից ծովը եկերող երկիրներուն միջեւ ջուրերու սահմանները կը յստակացնէ:

Քաղաքական մեկնաբաններ կ'ըսեն, թէ նախագահներ Պորիս Ելցինի եւ Նուրսուլթան Նազարպաեւի կողմէ կնքուած համաձայնութիւնը կրնայ ճամբան հարթել ծովը եկերող բոլոր հանրապետութիւններուն միջեւ՝ գայն բաժնեկցելու:

Կնքուած վաւերաթուղթը կասպից ծովին յատակը «սահման կը գծէ»՝ ինքնին ջուրը հասարակաց ունեցուածք պահելով:

Համաձայնութիւնը իւրաքանչիւր կողմին առիթ կու տայ ծովին յատակը

2

ՌՈՒՍԻԱ

ԱԾԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ԻՐԵՆՑ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

ԵԼՑԻՆ ԼԱՒԱՏԵՒ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Ռուսիոյ մէջ Երկուշաբթի օր յաջորդարար Գրդ օրն ըլլալով ածխահանքերու աշխատաւորներ խափանեցին անդրսիպերիական երկաթուղին եւ մերժեցին կառավարութեան մկ յանձնախումբին հետ բանակցութիւններու ձեռնարկել՝ աւելի եւս ճնշում բանեցնելով կառավարութեան վրայ, մինչ անիկա երեւմտական մեծ տագնապ կը միմպռաւէ:

Աշխատաւորներու գործադուլները Երկուշաբթի օր սկսան իրենց փետական անդրադարձ ունենալ ծայրագոյն արեւելեան վլատիվոսթոք քաղաքին վրայ, ուր էլեկտրական հոսանքի երկարատեւ ընդհատումներ տեղի ունեցան, մինչ Մոսկուայի մէջ եւեմբատական չուկաները վերիվայրումներ արձանագրեցին:

Հակառակ տիրող հարցերուն նախագահ Պորիս Ելցին յայտնեց, թէ դրական տրամադրութեան մէջ կը մնայ կառավարութեան յաջողութեան գծով, ինչ կը վերաբերի խորհրդարանին կողմէ անոր մշակած ծրագիրներուն վաւերացման:

Վարչապետ Սերգէյ Քիրիենքօ անցեալ չարաթ Պետական Տումային ներկայացուցած էր կառավարութեան «ստիպողական կացութեան ծրագիրը»: Խորհրդարանը Ուրբաթ օր անոր մկ բաժինը վաւերացուցած էր, սակայն անիկա մերժած էր տուգանքներու օրինագիծերու վերաբերող բանալի մասեր: Անիկա առաջարկներ պիտի վերաքննարկէ Յուլիսի կէսերուն նախատեսուած արտակարգ նիստի մը ընթացքին:

Մինչ այդ, ածխահանքերու աշխատաւորները, որոնք գործադուլի դիմած են յետնեալ ամսականներու հատուցման պահանջով, մերժեցին կառավարութիւնը ներկայացնող յանձնախումբին հետ տեսակցութիւն ունենալ՝ ըսելով, թէ անիկա լուծ բաւականին չարձրաստիճան չէ:

Յանձնախումբը կը գրխաւորէր ուժանիւթի փոխնախարար Իկոր Քոժուխովսքի:

ՏՈՂԱՆՑՔՆԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ՝ ԱՆԼՈՅՑ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ, ԻՐԼԱՆՏԱ

Հիւսիսային Իրլանտայի մէջ բրիտանական իշխանութիւնները երէկ ամուր մնացին իրենց դիրքորոշումին վրայ հակառակ բողոքականներու ի գործ դրած ճիգերուն: Կիրակի օր բողոքականներու կողմէ մեծամասնութեամբ կաթոլիկ բնակչութիւն ունեցող չրջանի մը մկ ճամբէն անցնիլը արգիլուած էր, ինչ որ յաջորդիր վայրագ դէպքերու դուռ բացած էր երեկոյեան:

Բրիտանական իշխանութիւններուն ի նպաստ կողմնորոշուած բողոքականներու միջնարերդերէն հանդիսացող Սէնտի Ռաուէի մէջ (Պելֆասթի կեդրոնին մօտ) ոստիկանութիւնը երիտասարդներու կողմէ քարկոծուելէ ետք կերպրնկալ փամփուշտներ արձակած է անոնց վրայ: Երիտասարդները նաեւ ինքնաշարժեր այրած են:

Մինչ այդ բողոքական Օրէնճ խմբակին պատկանող անդամներ երէկ վճռական կեցուածք որդեգրած էին՝ ըսելով, թէ որոշած են ամէն գնով անցնիլ Տրամբրի գիւղէն դէպի փորթրտաուն: Անոնք ոստիկաններու հաստատած ամուր պատնէշներուն դիմաց վրաններ յարեցին՝ յայտնելով, թէ այդ վայրը պիտի մնան մինչեւ որ անցնելու արտօնութիւն ստանան:

Կիրակի գիշեր Հիւսիսային Իրլանտայի տարածքին երիտասարդներ ոստիկանութեան վրայ հրձիգ ռումբեր արձակած են, ճամբաներ փակած եւ ինքնաշարժներ առեւանգած:

Բրիտանիոյ Հիւսիսային Իրլանտայի հարցերու պատասխանատու նախարար Մօ Մոլրմ ըսաւ, որ տողանցքներով կրադող անկախ յանձնախումբին որոշումը պէտք է յարգուի:

Յանձնախումբը երէկ որոշեց, որ բողոքականներու կողմէ երկրորդ վիճելի տողանցք մը, որ Յուլիս 13ին կը նախատեսուի, պէտք է արտօնուի:

Իշխանութիւնները ունին այն մտահոգութիւնը, որ ներկայ տագնապը կրնայ մեծ հարուած հասցնել Ապրիլին գոյացած համաձայնութեան մը նահանգին մէջ խաղաղութեան հաստատման գծով:

(ՌՈՅԹԵՐ)

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈՉԱՐԵԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԵՐԵՒԱՆ, 6 (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ).- Հայաստանի նախագահ Ռոպէրթ Քոչարեան երէկ ընդունեց Ռուսիոյ ռահմանապահ ուժերու հրամանատար զօրավար Նիքոլայ Պորտիժայիի գլխաւորած պատուիրակութիւնը:

Հանդիպումին քննարկուեցան սահմանիներուն պաշտպանութեան գծով Ռուսիոյ եւ Հայաստանի հետագայ գործակցութեան առնչուող հարցեր:

Գնահատելով սահմանապահ ուժերուն հրամանատարութեան հետ Հայաստանի իշխանութիւններուն գործակցութիւնը զօրավար Պորտիժայիեւ կայացուց ապագայ գործակցութեան մասին իր հետաքրքրութիւնը:

Նախագահ Քոչարեան ընդգծեց սահմաններու միացեալ պաշտպանութեան կարեւորութիւնը:

ՓԱԹԵԹԱՅԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿԸ՝ ՄԻԱԿ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

ԿԸՍԱԾ ՂԱՒԿԱՍԵԱՆ

Լեռնային Ղարարադի Հանրապետութեան նախագահ Արկադի Ղուկասեան յայտարարեց, որ հայկական կողմը յուրջ աշխատանքի պէտք է ձեռնարկէ՝ փաստելու, թէ փաթեթային տարբերակը կարելի միակ լուծումն է Լեռնային Ղարարադի տագնապին:

Ղուկասեան հաւանական նկատեց, որ Հոկտեմբերէն ետք Ագրպէյճանի դեկավարութեան մօտեցումներուն մէջ որոշ փոփոխութիւններ տեղի ունենան: «Ներկայիս տագնապին լուծումը չատ դժուար է, որովհետեւ Ագրպէյճանի ներկայ կառավարութիւնը անկիջող կեցուածք որդեգրած է», նշեց ան: Հոկտեմբերին նախագահական ընտրութիւններ պիտի կայանան Ագրպէյճանի մէջ:

Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԸ

Ա. Սարգսեան

ԵՐԵՒԱՆ, 6 (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ) - Հայաստանի նախագահ Ռոպէրթ Քոչարեան 6 Յուլիսի հրամանագիրով կեանքի կոչուեցաւ նախագահին աւրինքեր տեղական ինքնակառավարման հարցերու յանձնախումբը: Յանձնախումբի նախագահ նշանակուեցաւ Ռ. Քոչարեանի խորհրդական Վահան Յովհաննիսեան:

Այդ հրամանագիրով մը նախագահ Քոչարեան Մեծն Բրիտանիոյ եւ Հիւսիսային Իրլանտայի մէջ Հայաստանի դեսպան նշանակեց Արմէն Սարգսեանը:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԻՋՅԱՅԻՆ

ԱԼԻԵԻ ԱՊԱՐԴԻԻՆ ՔԱՐՈԶՉՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԱՔՈՒ, 6 (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ) - «Ուաշինկթըն Փոսթ» օրաթերթը «Ալիեւի պարտականութիւնները» խորագիրով յօդուածի մը մէջ քննադատած էր Ագրպէյճանի մէջ տիրող նախընտրական իրավիճակը: Օրաթերթը նչած էր, որ թէեւ Ագրպէյճանի նախագահ Հայտար Ալիեւ Միացեալ Նահանգներ իր այցելութեան ընթացքին խոստացած էր, որ պիտի կայացնէ ապատ եւ ժողովրդավարական ընտրութիւններ, սակայն ընտրութիւններուն մասին օրէնքը չի համապատասխաներ միջազգային չափանիշներուն:

Յօդուածը անդրադարձած էր նաեւ Ագրպէյճանի մէջ մարդու իրաւունքներու խախտումին եւ կաչառակերութեան: Թերթը նախագահ Քլինթընի վարչակազմին կոչ րրած էր ճնշում բանեցնել Պաքուի վրայ՝ իրավիճակը փոխելու նպատակով:

2

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԴԱՅԻՆ ՄԷՋ

ՖՐԱՆՍԱ - Ս. ԱՐԱԲԻԱ՝ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՈՒՊԱՅ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ) - Սկուտական Արարիոյ եւ Ֆրանսայի պաշտպանութեան նախարարները գինուրական գործակցութեան մասին տեսակցութիւն մը ունեցան Կիրակի օր, թէեւ Ֆրանսական կէնքեր կռելու համաձայնագիր մը չստորագրուեցաւ:

Ֆրանսայի նախարարը՝ Ալէն Ռիշար Սկուտական Արարիոյ մէկ տեսակցութիւն ունեցած էր նաեւ Ֆահթ թագաւորին հետ: Տեսակցութիւններուն աւարտին սկուտցի նախարարը՝ իշխան Սուլթան ըսաւ, որ կէնքի վաճառքի համաձայնագիրները չեն կրնար մկ - երկու հանդիպումով իրագործուիլ: Ան աւելցուց սակայն, որ Ֆրանսա - Սկուտական Արարիա գործակցութիւնը պիտի չարունակուի:

ԱՆՏԱՌՈՒՈՍ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ ԺՈՄՊԼԱԹԸ

Գաղթականներու անտուկի նախկին նախագահ, երեսփոխան Անթուան Անտրաուս երէկ պատկերասփռուած հարցազրոյցի մը until գաղթականներու գումարներու մասին պատասխանատուն նկատեց նախարար Ուալիտ Ժոմպլաթը:

«Նախարար Ուալիտ Ժոմպլաթ տունդարձը ապրողջացնելու վերջնական որոշում չէ տուած», հաւատաց Անտրաուս եւ յայտնեց, որ քրիստոնեայ կարգ մը գիւղերու բնակիչներուն արգիլուած է տուն դառնալ եւ անոնք իւրջ ապառնալիքներ ստացած են: Երեսփոխանը ըսաւ, որ նախարար Ժոմպլաթ կ'ուզէ, որ գաղթականներու անտուկը ենթարկուի նախարարութեան հակակշիռին եւ ո՛չ վարչապետ Ռաֆիք Հարիրիի: «Սակայն պէտք չէ տունդարձը եւ անոր ֆինանսաւորումը ենթարկուին միեւնոյն անձին, այլ նախարար Ժոմպլաթ թող հոգայ տունդարձի քաղաքական հարցերու լուծումն ու հաշտութիւններ. եւ ոչ քաղաքական մարմինի մը՝ գաղթականներու անտուկին ձգուի գաղթականներու տունդարձի ֆինանսաւորումը»:

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՂԱԶԱԽՍՏԱՆ...

←

պտնուող հարստութիւնները իր սեփականը նկատելու, եթէ անոնք իր սահմաններուն մէջ կ'իյնան՝ այս ձեւով օրինական պաշտպանութիւն տալով անոր, որ ի վերջոյ ձեւնարկէ բնական կապի եւ քարիւղի պեղումներու:

Մենկնարան Քիմ Հէնարսըն ըսաւ, որ կոյութիւն ունին տնտեսական ուժեղ պատճառներ, որոնք պէտք է մղեն այլ երկիրներ՝ Ռուսիոյ եւ Ղազախստանի օրինակին հետեւելու:

Խորհրդային Միութեան փլուզումէն ետք, կասպից ծովի բաժնեկցութեան հարցը ամէնէն դժուար լուծելի հարցը եղած է: Մինչեւ 1991 ծովը եկերդ միայն 2 երկիրներ կային՝ Իրան եւ Խորհրդային Միութիւն: Սակայն այս վերջինին քայքայումէն ետք, նորանկախ 3 հանրապետութիւններ՝ Թուրքմենիստան, Ազրպէյճան եւ Ղազախստան, իւրաքանչիւրը իր բաժինը ուզեց ունենալ, մանաւանդ նկատի ունենալով անոր բնական հարստութիւնները:

Ռուսիա եւ Իրան ունէին այն տեսակէտը, թէ կասպիցը լիճ է եւ ո՛չ ծով՝ հետեւաբար, որեւէ բնական հարստութիւն պէտք է միացեալ սեփականութիւն ըլլայ կամ եկերդ բոլոր պետութիւններուն:

Նորանկախ հանրապետութիւնները ունէին այն տեսակէտը, թէ կասպիցը ծով է եւ պէտք է բաժնուի ազգային սահմաններու համաձայն, այսինքն իւրաքանչիւր բաժին անրաժան մէկ մասը պիտի ըլլայ խնդրոյ առարկայ երկիրին հոդամասերուն:

Մենկնարաններու համաձայն, Իրան կրնայ մօտ ատենէն իր կեցուածքը մեղմացնել: «Իրան կ'ուզէ, որ կասպեան քարիւղի պէտք մէկ մասը պէտք հարաւ ուղղուի ու անկնի իր հոդամասերէն՝ պէտք Մոզ», կ'ըսէ մասնագէտ Ճիւլիրն Լի:

Ան կը յայտնէ նաեւ, որ Ռուսիա յանգած է այն եզրակացութեան, թէ կասպիցի մէջ իր այլ չափերը նկատի ունենալով՝ իր առաջադրանքներուն աւելի օգտակար պիտի ըլլայ ծովին առնուազն յատակը մասերու բաժնելը:

Միւս կողմէ, ռուսական լրատու գործակալութիւններ հաղորդեցին, որ Թուրքմէն պետական նախագահ Սափարմուրատ Նիազով Երկուշաբթի օր Իրան այցելութեան մը սկսած է, եւ թէ անոր օրակարգին նիւթերուն մաս պիտի կազմէ կասպիցի բաժնեկցութեան հարցը:

ԱԶՈՒՆԻԻԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ Կ'ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՆԱՅ

Ազունիկի Հայ Ազգային բուժարանը հաստատած է պրոնքո-թոքային եւ ոսկրային բեկարուժութեան երկու նոր բաժանմունքներ, որոնք օժտուած են արդիական սարքերով:

Այս առիթով, բուժարանը Հայաստանէն հրաւիրած է մասնագէտ բժշկական խմբակ մը:

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲՈՒԺԱՐԱՆ (ԱԶՈՒՆԻԻ)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ Ազգային բուժարանի (Ազունիէ) խնամակալութիւնն ու անօթեւանութիւնը ի գիտութիւն բոլորին կը յայտնեն, թէ այս տարի բուժարանը օժտուեցաւ բոքային հիւանդութիւններու ախտորոշիչ եւ ոսկրային բեկաբուժումի երկու նոր բաժանմունքներով:

Այս առիթով, Հ. Ա. բուժարանի Ամերիկայի խնամակալութիւնը ուղարկած է OLYMPUS մակնիշի Bronchoscope մը (արդիական բժշկական սարք մը), որ պրոնքօ-թոքային ախտորոշման համար մեծ ծառայութիւն կ'ընծայէ:

Առաջ. խնամակալութիւնը հաւաքեցիքեն Լիբանանի հրաւիրած է Հայաստանի Հանրապետական հիւանդանոցի բոքային բաժինի վարիչ՝ փրոֆ. տոքթ. ՄԵԼՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆը, որուն կ'ընկերանայ օգնական բժշկական խմբակ մը:

Այսու կը յայտնենք, որ Հայ Ազգային բուժարանը իր բժշկական անձնակազմը եւ բոլոր կարելիութիւնները ի սպաս կը դնէ բոլոր անոնց, որոնք կարիքը ունին բժշկական նման խնամքի:

Բուժարանի հեռաձայնի թիւերն են՝

Պէյրութի գրասենեակ 01-248851:

Բուժարան՝ 05-554700 եւ 05-530621 (ուզել հերթին գիծ թիւ 14)

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲՈՒԺԱՐԱՆԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ԷՏՏԷԻ ԿՈՒՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

Ագգային Պլոք կուսակցութեան դեկավար Ռեմոն Էտտէի գլխաւորութեամբ երէկ կուսակցութեան կեդրոնական խորհուրդի ժողովր գումարուեցաւ Փարիզի մէջ: Հրապարակուած հաղորդագրութեամբ մը Էտտէ յայտարարեց, որ իր կուսակցութիւնը պիտի մասնակցի Լիբանանի 2000 թուականի երեսփոխանական ընտրութիւններուն:

Հաղորդագրութիւնը ըսաւ, որ այս ընտրութիւններուն կուսակցութիւնը պիտի պատրաստուի թէ՛ ներքին իմաստով, թէ՛ ժողովրդային այլ խաւերուն մօտ աշխատանք տանելով: Էտտէ նաեւ ըսաւ, որ ընտրութիւնները միջոցով կը հետապնդէ պետական վարչամեքենայի բարեկարգումն ու հայրենիքի ապատագրումը, բերիշխանութիւնն ու անկախութիւնը:

ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ՄՈՀԱՄԷՏ ՄԱՐԳԱՐԷԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Պէյրութի եւ միւս շրջաններուն մէջ երէկ բազմաթիւ տօնախմբութիւններով նշուեցաւ Մոհամէտ Մարգարէի ծննդեան տօնը:

Շիիներու կերպարանքի խորհուրդի փոխնախագահ շէյխ Ապտլ Էմիր Քապլան հանդիսապետեց Սուրի մէջ տօնախմբութեան եւ արտասանած իր ճառին մէջ իսլամներու կոչ ուղղեց՝ միասնականութիւն եւ հաւատարիմ մնալու իմամ Մատրի ուղեգիծին:

Սայտայի բոլոր մկրտիչներուն մէջ հանդիսութիւններուն կողքին մեծ ձեռնարկ մը կատարուեցաւ Մասճէտ Օմարի քապիրի մէջ, ներկայութեամբ Հարաւի միւֆթիի Մոհամէտ Ժայլէտտինի:

Պեքաայի միւֆթիի շէյխ Խալիլ Մկլս կլխաւորեց Պաալպէքի Հանապիտա մկկիթին մէջ կայացած հանդիսութեան:

Իսլամ Բարեգործական Միութիւնը երէկ մեծ հանդիսութիւններ եւ տոդանգքներ կատարեց Թարիք Ժրտիտէի եւ Թայլէթ Խայյաթի մէջ:

ՀՐԴԵՀՆԵՐ՝ ՏԱՐԲԵՐ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Բազմաթիւ հրդեհներ բռնկեցան երէկ Ռիշմայա, Քֆարմաթա, Տարայա, Պրամիէ, Ռումիէ, Նաքքաշ, Ապատիէ եւ Եասուհ Մայաք շրջաններուն մէջ: Քաղաքային պաշտպանութեան սպասարկութիւնը բանակի օժանդակութեամբ կրցաւ մարել այս հրդեհները:

Աքքարի մէջ երկուսէն հրդեհները փճացուցած էին բազմաթիւ արտեր եւ անտառներու մեծ տարածութիւններ: Այդ հրդեհները նաեւ սպառնացին բազմաթիւ գիւղերու: Պէյթ Ղարիպ գիւղի պարագային, անոր բոլոր պարտկներն ու այգիները փճացնելէ ետք, հրդեհը շրջապատեց գիւղի 12 բնակարանները: Հրշէջները չկրցան հասնիլ քանդուած ճամբաներու պատճառով:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ - ԲԱՆԱԿ ...

←

Ան ըսաւ, որ բանակին կիրակի օր յոյս ընծայած մէկ հաղորդագրութիւնը, որ անուղղակիօրէն կառավարութիւնը կը քննադատէր, անտեղի չէր: «Բանակին հրամանատարութիւնը շատ չինիչ յայտարարութիւն մը կատարեց», չեշտեց ան:

Հրամանատարութիւնը վերահաստատած էր, թէ բանակին պարտականութիւնը երկիրին աշխարհիկ բնոյթի սահմանադրութիւնը պաշտպանել է, յայտնապէս ու ի պատասխան վարչապետ Մեսուտ Երմակի կարգ մը խօսքերուն:

Էճեւիտ եւ Երմակ անցեալ շաբաթ բանակին յայտնած էին, թէ պէտք է դուրս մնայ կուսակցութեանց հետ կապուած քաղաքականութենէն, բանակին ա՛, կգուշացումներէն ետք, թէ իսլամական Աւաքինութիւն կուսակցութիւնը կրնայ յաղթական դուրս գալ երեսփոխանական յառաջիկայ ընտրութիւններէն:

Լարուածութիւնը մեղմացնելու յաւելեալ ձիգով, պաշտպանութեան նախարար Իսմէթ Սեզկին յայտնեց, որ կառավարութիւնը կ'ուզէ վերջ տալ բանավէճին: «Որեւէ չահ չունինք գայն երկարելով», ըսաւ ան:

«Ազնատուր» լրատու գործակալութիւնը հաղորդեց, որ երկիրին իսլամական գլխաւոր սենտիքան առաջարկած է բանավէճ մը կազմակերպել քաղաքականութեան մարզին մէջ բանակին աւանդական դերակատարութեան մասին:

«Կ'ուզենք, որ քննարկում մը տեղի ունենայ այն հարցին չուրջ, թէ ժողովրդավար երկիրներու բանակները նման յայտարարութիւններ կրնա՞ն ընել», ըսած է «Հաք - Իշ» սենտիքայի դեկավար Սալիմ Ուազու:

ԱԶԳԱՅԻՆ Գ. ՉԱՔԱԼՊԱՇԵԱՆ - ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1.- 1998-1999 կրթական տարեշրջանին Ազգ. Գ. Զաքալպաշեան - Թորգոմեան վարժարանը պիտի ունենայ մանկապարտեզեան միջնակարգ Ա. *(պրեօփ)* դասարան:

2.- Ակնածագրութիւնները սկսած են Չորեքշաբթի, 1 Յուլիսէն եւ կը շարունակուին մինչեւ Ուրբաթ, 31 Յուլիս 1998, ամէն օր ժամը 9էն 12, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի օրերէն:

3.- Մասնաւորաբար նոր աշակերտները պարտին ակնածագրութիւն ճշդուած թուականին:

4.- Բոլոր անոնք, որոնք գեղչի դիմում պիտի կատարեն, պարտին դպրոց ներկայանալ մինչեւ Ուրբաթ, 24 Յուլիս 1998:

5.- Յատուկ գեղչ Նախ. Ա. եւ Նախ. Բ. կարգ դիմող աշակերտներուն:

6.- Յառաջիկայ տարուան համար *օթոքարի* սպասարկութիւնը ապահովուած է:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ ԲԱՐԵԼԱՒՈՒՄ

Ելեկտրականութեան ընկերութիւնը երէկ յայտարարեց, որ հոսանքի տագնապը մասամբ պիտի բարելաւուի, որովհետեւ նորոգութեան իմբակները ամբողջացուցած են Հազմիէի փճացած սարքերուն փոխարինութիւնը եւ երէկ չեմբիջօրէին նոր սարքեր միացուցած են ելեկտրական գլխաւոր ցանցին:

Հետեւաբար հոսանքը աւելի երկար ժամեր պիտի տանային Հազմիէի, Ժալր Պաշայի, Այն Ռեմմանէի, Հայ Սպլոմի, Լայլաքիի, Նարաւայիի արուարձաններու ծայրամասերը, Մըքալէսի, Մանուրիէհեւ Պուլվար Քամիլ Շամունի բնակիչները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

•ԱՐՏԵՐԿՐԻԼիբանանցիներու հարցերու նախարար Թալալ Արսլան հաստատեց, որ գաղթականներու հարցերու նախարարութեան մէջ մտիկ կ'ընեն կարագրելի չափ նուազած է: «Վարչապետ Ռաֆիք Հարիրիի առաջին կառավարութիւնը յայտարարած էր, որ գաղթականներու հարցի լուծման համար պէտք է 450 միլիոն տոլար», յիշեցուց Արսլան եւ աւելցուց. «Սակայն մինչեւ այսօր ծախսուեցաւ 800 միլիոն տոլար, բայց տուն դարձողներու համեմատութիւնը չանցաւ 20 առ հարիւրի համեմատութիւնը»:

•ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ միւֆթիի շէյխ Մուհամէտ Ռուշդի Քափարանի երէկ վերադարձաւ Գահիրէէն, ուր մասնակցած էր իսլամական հարցերու գերագոյն խորհուրդի ժողովին:

Շէյխ Քափարան յայտարարեց, որ Տարէլ Ֆաթուայի մէջ պիտի հաստատէ Մուհամէտ մարգարէի ծննդեան տօնին առիթով կազմակերպուելիք հանդիսութեան:

ՇԻԻՆԵՐՈՒ Գերագոյն խորհուրդի նախագահ շէյխ Մոհամէտ Մեհտի Շամսէտտին երէկ ընդունեց քրիստոնեայ - իսլամ տիալոկի յանձնախումբի անդամներ Մուհամէտ Սամաքն ու Հարես Շեհապը: Անոնք շնորհակալութիւն յայտնեցին ներկայացուցիչ ամերիկեան իրենց շրջապատին արդիւնքները:

ՆՈՐԱ ԿԻՒՐԻՒՆԵԱՆ

եւ

ՌՈՒԲԷՆ ՉԱԳԵԱՆ

Խօսակցական

27 Յունիս 1998, Աթթիլիաս

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

CHOOSY RESTAURANT

ԱՐԻՒ ՍԵՆԹԸՐ

Հեռ. 257469 - 70
03-278260

1 ՅՈՒԼԻՍԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ժամը 12էն մինչեւ 16

ԱԶԱՏ ԲԱՑ ՊԻՒՖԷ

Զուարացուցիչով միասին

ՄԻԱՅՆ՝ 10,000 Լ. Ո.

(7 տարեկաններէն վար ձրի)

ՖԱՐԻՍ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Երեսփոխան Իսամ Ֆարէս երէկ կոչ ուղղեց կառավարութեան՝ ներկայացնելու իր հրաժարականը եւ կազմելու փոխանցման շրջանի կառավարութիւն մը, նոյնիսկ եթէ չատ կարճ ժամանակ մնացած է նախագահական ընտրութիւններուն:

Երեսփոխան Ֆարէս նաեւ կոչ ուղղեց՝ գումարելու խորհրդարանի յատուկ նիստ մը քննարկելու համար գաղթականներու հարցը եւ կազմելու խորհրդարանական քննիչ յանձնախումբ մը, քննելու համար վերջին ամրաստանութիւնները:

Երեսփոխանը նկատել տուաւ, որ իշխանաւորներուն միջեւ վստահութեան ու ներդաշնակութեան բացակայութիւնը անդամալուծած է կառավարութիւնը, անգօր դարձուցած է գայն եւ վնաս կը պատճառէ ժողովուրդին:

ԹՐԻՓՈԼիի ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԻՆ ԸՆԴՏՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆՈՎ

ԱՀՏԱՊ ՀԱՐՑ ԿՈՒ ՏԱՅ

Երեսփոխան Միսպահ Ահտապ երէկ ցաւ յայտնեց գաղթականներու հարցին շուրջ բանավէճին համար եւ զարմանք յայտնեց, որ պետութեան քննիչ մարմինները ցարդ ոչ մէկ քայլ առած են, հակառակ ամիսներ առաջ անոնց ընդունութեան նիստը պէտք է գումարուի քաղաքապետական ընդունութիւններէն առաւելագոյնը ամիս մը եղաք: Ան նշեց, որ նախանգապետարանը այս հարցը կը ձգձգէ նպաստելու համար նախկին վարչապետ Օմար Քարամէի պահանջած թեկնածուներու ընտրութեան:

ՃԷՄ ԻՍՐԱՅԷԼ...

←

«Կը յուսամ, որ այս այցելութիւնը պիտի նպաստէ մեր յարաբերութիւններուն աւելի եւս գարգացման», ըսաւ Ճէմ, Երուսաղէմ հասնելէն անմիջապէս ետք:

Եհուդեայ իր այցելութեան ընթացքին Ճէմ տեսակցութիւններ պիտի ունենայ վարչապետ Նեթանիահուի, նախագահ Էզկր Ուայցմանի եւ իսրայէլցի գործարարներու հետ:

Նախարարը պիտի այցելէ նաեւ պաղեստինեան ինքնավար չրջաններ, ուր տեսակցութիւն պիտի ունենայ նախագահ Եասէր Արաֆաթի հետ:

Թուրքիա անցեալ ամիս քննադատած էր Երուսաղէմ ամսանները բնդարձակելու եւ Այսրմսրդանի հրկական բնակեցման վայրերուն հետ քաղաքին կապերը ամրապնդելու իսրայէլեան ծրագիրները:

Անցեալ չաբաթ Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը յայտնած էր, որ Անկարա իսրայէլացիներու եւ պաղեստինցիներու միջեւ «հաւասարակշռուած քաղաքականութիւն մը» կը կիրարկէ:

ԱԼԻԵԻԻ ԱՊԱՐԴԻԻՆ ...

←

Միացեալ Նահանգներու մէջ Ազրպէյճանի դեսպան Փաշաեւ պատասխան յօդուած մը յղած է Թերթին: Փաշաեւ նշած է, որ Ազրպէյճանի մէջ իրավիճակը ամրողջովին այլ պատկեր մը կը ներկայացնէ եւ նախագահ Հայտար Ալիեւ ժողովրդավարական եւ տնտեսական բարեփոխումներ կ'իրականացնէ երկիրին մէջ: Փաշաեւի համաձայն, անկախացումէն ի վեր ժողովրդավարական երեք ընտրութիւններ տեղի ունեցած են:

Ան գրած է, որ վերջին երկու տարիներուն Ազրպէյճանի մէջ սեփականաշնորհուած է փոքր աւեւտուրը, կր չարունակուի հողի սեփականաշնորհումը, իսկ Միջազգային Դրամական Ֆոնտը եւ Համաշխարհային բանկատուները գեկուցած են, որ համաձայն են Ազրպէյճանի մէջ իրագործուող տնտեսական բարեկարգումներուն: Յօդուածին մէջ Փաշաեւ տեղեկացուցած է 90% հատուածին եւ նշած, որ անիկա կը դժուարացնէ Ազրպէյճանի տնտեսական գարգացումը:

ՁՇԴՈՒՄ

Երկուշաբթի, 6 Յուլիսի մեր համարով տուինք Լ. Ս. Խաչի նոր Շրջանային վարչութեան անդամներուն անունները: Սխալ Ադամեան պէտք է ըլլայ ՍՍՍԻ ԱՐԱՄԵԱՆ:

ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆ *ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆ*

CDՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌՔ

ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆի մօտ կարելի է գտնել Hollywood Music Centerի բոլոր արտադրութիւնները (ամերիկեան եւ original):

Իւրաքանչիւր CDի գին՝ միայն 12 $:

ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆ *ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆ*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆը կարելի է ունկնդրել 94.7 եւ 106.4 mhz ալիքներու վրայ:

ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆի հեռաձայնի թիւերն են՝ 01-241199, 01-241272, 01-582581, 01-583025 եւ 01-267657:

ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆի հասցէն՝

Պուրճ Համուտ, Շաղզոյեանի մշակութային կեդրոն, 2րդ յարկ:

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յունիսի 17ին Հայաստանի Պետական Ձարտարագիտական համալսարանի գիտական խորհրդի դահլիճում կայացաւ Հայագիտութեան կաճառի գիտաժողով՝ նուիրուած հայերէնի մեսրոպեան ուղղագրութեան վերականգնման անհրաժեշտութեանը: Ներկայ էին բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւնների դասախօսներ, գիտական, մշակութային հաստատութիւնների, հասարակական կազմակերպութիւնների եւ տեղեկատուական միջոցների ներկայացուցիչներ: Գիտաժողովը բացեց հայագիտութեան կաճառի նախագահ, փրոֆ. Ջ. Միրզոյեանը: Հիմնաւորելով գիտաժողովի հրաւիրման չարժառիթները՝ նա ասաց, որ գիտաժողովի նպատակն է ի մի բերել հասարակական կարծիքը մեսրոպեան ուղղագրութեան վերականգնման անհրաժեշտութեան մասին:

«Մեսրոպեան ուղղագրութեան վերականգնումը պատմական անհրաժեշտութիւն է» խորագիրով իր զեկուցման մէջ հայագիտութեան կաճառի փոխ նախագահ, բանաստեղծ Լ. Միրիջանեանը նշեց, որ արդի ուղղագրութեան հետեւանքով խիստ աղքատացել է գրաւոր հայերէնը: Կորել, անհետացել են հարիւրաւոր արմատներ, ածանցներ, հոլովման եւ խոնարհման ձեւեր: Ապաւորուել են մայրենի լեզուի ագգային կնութիւնը, մայրենի լեզուն այսօրուան սերունդներին դարձել է անճանաչելի: Արդի ուղղագրութեան հետեւանքով առաջացել է որոշակի խզում արեւելահայերէն եւ արեւմտահայերէն գրաւոր լեզուների միջեւ, ինչը բացասաբար է անդրադառնում ագգային միասնականութեան գործընթացի վրայ: Երրորդ հանրապետութիւնը պէտք է վերադարձնի մեսրոպեան ուղղագրութեան վերականգնման հարցը՝ չեղեալ յայտարարելով Խորհրդային Հայաստանի ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի 1922ի Մարտի 4ի որոշումը:

Ելոյթ ունեցողները՝ հայագիտութեան կաճառի նախագահութեան անդամներ, դոկտոր, փրոֆեսոր Ս. Դանիէլեանը, պատմագէտ Գ. Տէր Վարդանեանը, կաճառի անդամ Յ. Պետրոսեանը, ինչպէս նաեւ բանասէր Լ. Ղազանչեանը, տեղեկատուական տեխնարանութիւնների հիմնադրամի նախագահ Գ. Ջուգասգեանը, աշխարհագրական գիտութիւնների թեկն. Բ. Տէրտէրեանը, ճարտարապետ Ս. Կոծիւնեանը, Պետական համալսարանի արուեստի պատմութեան ամպիոնի վարիչ Լ. Ջուգասգեանը կարեւորեցին ուղղագրութեան միասնականութեան եւ այդ նպատակով մեսրոպեան ուղղագրութեան վերականգնման անհրաժեշտութիւնը: Նշուեց, որ վերջերս հրապարակուած Երեւանի Պետական համալսարանի բանասիրական բաժանմունքի գիտական խորհրդի եւ Գիտութիւնների Ագգային Ակադեմիայի լեզուաբանութեան հիմնարկի միացեալ գիտաժողովի եզրակացութիւնը՝ «Վերջ տալ հայերէնի արդի ուղղագրութեան դէմ կատարուող ոտնձգութիւններին», հակագիտական ազբ է եւ հակասում է հանրապետութեան նոր իշխանութիւնների որդեգրած համագգային միասնութեան գաղափարախօսութեանը:

Գիտաժողովում ելոյթ ունեցան նաեւ Լեզուի պետական տեսչութեան պետ Լեւոն Գայտեանը եւ նրա տեղակալ Յովհաննէս Ջաքարեանը:

Գիտաժողովը որոշեց՝

ա) Դիմել Հայաստանի նախագահ Ռոպէրթ Քոչարեանին՝ խնդրելով չեղեալ յայտարարել համայնավարական բռնապետութիւնից մնացած, հայ ժողովրդի ագգային մշակոյթին եւ ագգային միասնականութեան չարաչար վնասած եւ տակաւին վնասող, Խորհրդային Հայաստանի ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի 1922 թուականի Մարտի 4ի որոշումը նոր ուղղագրութեան անցնելու մասին:

Առաջարկում ենք արդի ուղղագրութիւնից մեսրոպեան ուղղագրութեանը վերադառնալու միջանկեալ ժամանակաշրջան սահմանել մինչեւ 1999 թուականի Սեպտեմբերի 1ը:

Մինչեւ 1999 թուականի Սեպտեմբերի 1ը Հայաստանի ագգային պատկերասփիւռը, ձայնասփիւռը, հրատարակչութիւնները, գիտա-կրթական համակարգը տանում են բացատրական-ուսուցողական աշխատանք, ինչը միանգամայն հնարաւոր է եւ առանձին դրամական միջոցներ ամենեւին չի պահանջում: Արդի ուղղագրութիւնից մեսրոպեանին վերադառնալու միջանկեալ ժամանակահատուածում պետականօրէն թոյլատրելի համարել մեսրոպեան ուղղագրութեանը կուգահեռ արդի ուղղագրութեան ժամանակաւոր կործանութիւնը:

բ) Անընդունելի համարել մամուլում հրապարակուած Երեւանի Պետական համալսարանի բանասիրական բաժանմունքի գիտական խորհրդի եւ լեզուաբանութեան հիմնարկի միացեալ գիտաժողովի եզրակացութիւնը՝ «Վերջ տալ հայերէնի արդի ուղղագրութեան դէմ կատարուող ոտնձգութիւններին» խորագիրով: Այն մի հերթական պատապարտելի փորձ է ապակողմնորոշելու ժողովրդին եւ նոր իշխանութիւններին, որոնց նպատակն է վերագնահատել ու գարգացնել ագգային արժէքները:

գ) Բանականութեան, մարդկային իրաւունքի եւ գիտական բարոյագիտութեան կոպտագոյն խախտում է այն իրողութիւնը, որ մեսրոպեան ուղղագրութեան նուիրեալ հաւատաւոր, հանճարեղ լեզուագէտ, ակադեմիկոս Հրաչեայ Աճառեանի անուն կրող Լեզուաբանութեան հիմնարկը (տնօրէն՝ ակադեմիկոս Գէորգ Ջահուկեան) վարում է մեսրոպեան ուղղագրութեան դէմ հետեւողականօրէն տարուող քաղաքականութիւն: Սոյն իրողութեան վրայ հրաւիրել Հայաստանի Գիտութիւնների Ագգային Ակադեմիայի նախագահութեան ուշադրութիւնը:

դ) Գիտաժողովի սոյն որոշումը հրապարակել հանրապետութեան եւ Սփիւռքի մամուլում, ինչպէս նաեւ առանձին նամակներով ուղարկել Սփիւռքի հայապահպան մարմիններին եւ հեղինակաւոր անձանց:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»

ՌՈԼԱՆՏ ՇԱՌՈՅԵԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԱՒ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

Քանատայի մայրաքաղաք Օթավայի մէջ Յունիս 30ին տեղի ունեցաւ մշակութային քաղաքականութեան մշակման հարցով միջազգային համագործակցութեան նուիրուած մշակոյթի նախարարներու մակարդակով համագումար մը, որուն մասնակցեցաւ Հայաստանի մշակոյթի նախարար Ռոլանտ Շառոյեան:

Հանդիպումը նախաձեռնուած էր Քանատայի ժառանգութեան նախարար Շիլա Քոփսի կողմէ եւ կը հովանաւորուէր ԵՈՒՆԵՍՔՕԷՆ. ինչպէս նաեւ Քանատայի ժառանգութեան. արտաքին գործոց եւ միջազգային առեւտուրի նախարարութիւններուն կողմէ:

Համագումարին մասնակցեցան 20 երկիրներու նախարարներ եւ նոյն մարզի բարձրաստիճան պաշտօնատարներ:

Նախարար Շառոյեան բազմաթիւ հանդիպումներ ունեցաւ այլ երկիրներու իր պաշտօնակիցներուն հետ. ան Հայաստան հրաւիրեց իր լեհ պաշտօնակից Վնուք Նազարովան եւ առաջարկեց լեհական ժապաւէններու փառատօն կազմակերպել Երեւանի մէջ:

Նման հանդիպում կայացաւ նաեւ Ուքրաինոյ մշակոյթի նախարարին հետ՝ քննարկելով մշակութային գործակցութեան մակարդակը բարձրացնելու հարցը. ինչպէս նաեւ երկուստեք մշակոյթի օրերու եւ ժապաւէններու փառատօներու փոխադարձաբար կազմակերպելու եւ թարգմանութիւններ հրատարակելու գաղափարները:

Յոյն նախարարին հետ համաձայնութիւն կայացաւ մարզական ասպարէզէն ներս յունական օժանդակութեան շուրջ:

Քանատացի նախարար Քոփս առաջարկեց նախնական համաձայնագիր մը ստորագրել լսատեսողական մարզէն ներս միացեալ արտադրութեան մասին. ինչ որ տեղի ունեցաւ յաջորդ օրը իսկ. Յունիս 30ին: Կողմերը նաեւ որոշեցին փոխանակել գեղարուեստական ցուցահանդէսներ եւ անհատ երաժիշտներու եւ խումբերու փոխադարձ հրաւէրներ ուղղել: Հայկական կողմը առաջարկեց Ատոմ Էկոյեանի ժապաւէններու փառատօն մը կազմակերպել Երեւանի մէջ:

Միջազգային կլոր սեղանը կայացաւ Յունիս 30ին. որու ընթացքին ելոյթ ունենալով, Շառոյեան կոչ ըրաւ ներկաներուն բարձրացնել պետութեան դերը ագգային մշակոյթի եւ մշակութային բազմազանութեան պահպանման գործին մէջ:

ՊԷՅՐՈՒԹ ՄԷՋ

ՀԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ Դ. ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄԻՆ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ 48 ՀՈԳԻ

«Համագգային»ի կեդրոնական վարչութեան կազմակերպած Հայ համալսարանականներու Դ. Համախմբումին Միացեալ Նահանգներու Արեւմտեան եւ Արեւելեան շրջաններէն կը մասնակցին 48 ուսանող- ուսանողուհիներ: Անոնցմէ չորսը Արեւելեան Ամերիկայէն են, տասը Սան Ֆրանսիսքոյէն, իսկ մնացեալը՝ Լոս Անճելըսէն:

Համախմբումը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 17էն մինչեւ Օգոստոս 2, «Նշան Փալանճեան» ձեմարանին մէջ, Պէյրութ, Լիբանան:

Ջորրորդ տարին բլլալով կազմակերպուած այս համախմբումը արդէն յաջողութիւն արձանագրած է իր մասնակիցներու մեծ թիւով: Համախմբումին պիտի մասնակցին նաեւ 20 ուսանողներ Պարսկաստանէն՝ եւ 20՝ Եւրոպայէն, մասնակիցներու ընդհանուր թիւը հասցնելով մօտաւորապէս 90ի:

Կազմակերպչական աշխատանքին կը մասնակցին Եւրոպայէն, Քանատայէն, Արեւելեան եւ Արեւմտեան Ամերիկաներէն պատասխանատուներ: Կազմակերպչական աշխատանքներուն իրենց օժանդակութիւնը կը բերեն նաեւ տեղական ուժեր Պէյրութէն:

Համախմբումին նպատակն է հայ ուսանող - ուսանողուհիները հաղորդակից դարձնել հայ մշակութային կեանքին, յատկապէս այն միջավայրին, որ Միջին Արեւելքն է: Միաժամանակ կը նպատակադրուի ստեղծել բնկերային կեանք եւ պատեհութիւն տալ երիտասարդ-երիտասարդուհիներու իրարու ծանօթանալու եւ բաժնելու հայութեան վերաբերեալ իրենց մտահոգութիւնները:

«Համագգային»ի մասնաճիւղեր եւ անհատ նուիրատուներ իրենց նպաստը կը բերեն այս նախաձեռնութեան, եւ ամէն տարի ձեմարանի չէնքը կը բարելաւուի, նպաստաւոր պայմաններ ստեղծելով համախմբումի մասնակիցներուն:

Համախմբումի ընթացքին կ'իրագործուի սեմինարներու չարք մը: Այս տարի տէր եւ տիկին Ռիչըրտ եւ Վարդիթեր Յովհաննէսեաններ հրաւիրուած են դասախօսելու: Հրանդ Մարգարեան ակադեմական ծրագրումի պատասխանատուն է: կան նաեւ դասախօսներ Լիբանանէն:

Կազմակերպուած են այցելութիւններ լիբանանահայ գաղութի հաստատութիւններուն ու կեդրոններուն, ինչպէս նաեւ պտոյտներ Լիբանանի տեսարժան վայրերը:

ՔԱՆԻ ԴԵՌ ՈՒՇ ՉԷ

(ՄԵՍՐՈՊ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՏԵՂԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐԺԵԼՈՒ ԱՌԻԹՈՎ)

Ինչպէս ծանօթ է, թրքական իշխանութիւնները կը մերժեն ճանչնալ Մեսրոպ արք. Մութաֆեանը՝ իբրեւ Պոլսոյ թեմի պատրիարքական փոխանորդ: Այդ առիթով թուրք լրագրող Մանսուր Աքկիւն թրքական *«Եճի Եուզյըլ»* օրաթերթին Յունիս 26ի թիւին մէջ հրապարակած է «Քանի դեռ ուշ չէ» խորագիրով խմբագրական մը, որ քաղելով հայրենի «Ազգ» օրաթերթէն՝ կը ներկայացնենք ընթերցողին ուշադրութեան:

Ինչպէս յայտնի է, վերջերս ե՛ւ քանակի, ե՛ւ ուժգնութեան առումով գպալիօրէն մեծացել է մարդու իրաւունքների պաշտպանութեան հարցերին առնչուող քննադատութիւնը Թուրքիայի հանդէպ: Միւս կողմից, չնայած դեռ գործընթացը աւարտուած չէ, ֆրանսական խորհրդարանը ճանաչել է 1915ի ողբերգութիւնը որպէս Ցեղասպանութիւն: Դրան յաջորդել է Բրիտանիայի արտաքին գործոց նախարար Ռոպին Քուկի մեկնարանութիւնը (տպագրուած «Սպգըրվըր» թերթում), որտեղ գուգահեռ է անկգկգուած այդ իրադարձութեան եւ Հիթլերի գործած ցեղասպանութեան միջեւ: Ակնկալւում է, որ օրերս ընդունուի նաեւ Եւրոխորհրդի խորհրդարանական վեհաժողով ներկայացուած Վերմոնթ Մանկութիւնափափկանուած քրտական բանաձեւը: Միջգգային ներում, մարդու իրաւունքների հսկիչ՝ «Հիւմըն Ռայթս Ուոչ» եւ նման այլ կազմակերպութիւններ պատրաստրուում են միջոցներ ձեռնարկել Թուրքիայի դէմ:

Փաստ է, որ նման փորձերի մեծամասնութեան ետեւում կանգնած են պետութիւններ, որոնց նպատակն է Թուրքիային ամէն գնով դնել անելանելի դրութեան մէջ. եւ այլախոհ ահարեկչական կազմակերպութիւններ, եւ քարոգչական խմբեր, որոնք պատմութեան վրէժն են ուգում լուծել ժամանակակից Թուրքիայից: Այնուամենայնիւ գործերի նման ընթացքի ամբողջ պատասխանատուութիւնը ընկնում է մեզ վրայ: Այնքան ժամանակ, որ չենք կարող արգելել տանջանքը, չենք կարող երաշխաւորել խօսքի ազատութիւնը եւ կրթութեան իրաւունքը՝ չալմա կրող ուսանողներին, եւ այնքան ժամանակ, որ չարունակենք չնչին պատճառաբանութիւններով արգելել քաղաքական կուսակցութիւնների գործունէութիւնն ու անտեսել փոքրամասնութիւնների իրաւունքները, մենք չենք պատրելու մարդու իրաւունքների հետ կապուած խնդիրներ ունենալուց:

Եթէ չարունակենք ընթանալ մեր ներկայ գործելակերպով, ապա անհնար է լինելու ձերբազատուել 1915ի դէպքերի ծանր յիշից: Եւ մեզ համար գարմանալի պէտք չէ լինի, եթէ 1995 թուի Ապրիլի 24ին ռուսական խորհրդարանից ճանապարհ բնկած Հայկական Ցեղասպանութեան ճանաչման քարաւանին, Քանատայից, Յունաստանից, Աւստրալիայից եւ Պելճիքայից բայի միանան նաեւ ուրիշներ:

Թուրքիայի օրինականութեան պաշտր գնալով թուլանում է: կարծես մեր հոգսերը բաւական չէին, հիմա էլ Պոլսոյ կառավարիչն է խանդում հայկական պատրիարքարանի ընտրութիւններին: կառավարչի գրասենեակի ներկայ գործունէութիւնը յիշեցնում է մեզ 1950-60ականները: կառավարչի գրասենեակը յայտարարում է, որ վաղամեռիկ պատրիարքի եւ պատրիարքութեան կրօնական ժողովի կողմից պատրիարքական տեղապահ ընտրուած Մեսրոպ արք. Մութաֆեանի փոխարէն այդ պաշտօնում ճանաչում է Շահան արք. Սկաճեանին, նկատի ունենալով վերջինիս ամենատարեց ու աւագ պոյն լինելու հանգամանքը: կառավարչի գրասենեակի գրիչեր ոստիկանի միջոցով Յունիսի 22ին պատրիարքութեան յանձնուած նամակում, որը կրում է Օրհան Տեմիրի ստորագրութիւնը, ասւում է. «Այս րոպէից սկսած մեր գրասենեակը, ինչպէս նաեւ այլ պետական գործակալութիւններն ու հիմնարկութիւնները, ամենատարեց ու աւագ պոյն արքեպիսկոպոս Շահան Սկաճեանին ճանաչելու են որպէս պատրիարքական տեղապահի»: Ապա «Նրանք, ովքեր դէմ կր գնան սոյն հրամանին, կ'ենթարկուեն դատական պատասխանատուութեան համաձայն թուրքական քրէական օրէնքի թիւ 526 յօդուածի»:

Եթէ կառավարիչը ճիշդ է իր աւարկութիւններում, ապա եկէք ոխսքի դիմենք եւ բոլորին, այդ թուում նաեւ յատկապէս ամերիկացիներին, մեր դէմ յարենք բանտարկելով պատրիարքական տեղապահին, որը ներկայումս գլխարկում է աշխարհում երեք ամենակարեւոր հայկական հոգեւոր կենտրոններից մէկը, որովհետեւ նա կառավարչին ուղարկուած նամակները ստորագրում է որպէս պատրիարքական տեղապահ: Բայց, ինչպէս ակնկալւում է, կառավարչի գրասենեակը ճիշդ չէ:

Հայկական պատրիարքարանը, որն այս հոդերի վրայ 1461 թուից ի վեր հոգեւոր ժամերգութիւն է իրականացնում, մինչեւ օրս առաջնորդել է իր եկեղեցական օրէնքներով, սովորութիւններով եւ աւանդոյթներով: Զկայ այնպիսի օրէնք, որի համաձայն պատրիարքի բացակայութեան դէպքում անպայման ամենատարեցն ու աւագ պոյնը պէտք է ընտրուի որպէս յաջորդ: Ինչքան մեզ յաջողուեց պարզել մեր հայ բարեկամներից, ոչ Արամ Պասմաճեանը, ոչ էլ Շահան Սկաճեանը ամենատարեցն ու աւագ պոյնը չեն եղել, երբ 1961ին եւ 1990ին դարձել են պատրիարքական տեղապահներ: Բայց նոյնիսկ եթէ լինէին, դա բոլորովին էլ մեր մտահոգութեան առարկան պէտք չէ լինէր: Եթէ լինէր մեր մտահոգութեան առարկան, ապա ինչպէս կր համարձակուէինք յոյներին ասել, որ իսկական միւֆթին հէնց նա է, որն ընտրուել է թուրք մահմետական համայնքի կողմից արեւմտեան Թրակիայում:

Իսկ ամենագաւային այն է, որ հարցը բարձրացրել է հէնց այն ժամանակ, երբ պատրիարքարանն իր պատրաստակամութիւնն է յայտնել կառավարչի գրասենեակին օգնելու Սեւ ծովի չրջանի ջրհեղեղներից տուժածներին: Օժանդակութեան տեղ հասցնելը կախուած է պաշտօնի փոխանցումից՝ եկեղեցու կողմից ընտրեալ անձնաւորութիւնից կառավարչի գրասենեակին յարմար թեկնածուին:

Իմ կողմից յայտնեմ, որ ո՛չ տուժածներն այնքան համբերութիւն ունեն սպասելու, ոչ էլ Թուրքիան ինքն ի վիճակի է դիմագրաւելու նոր խնդիրներ: Ես գիտակցում եմ, որ պետութեան տարբեր ոլորտներում շատ մարդիկ են ինձ հետ համամիտ: Վստահ եմ, սկսած արտաքին գործոց նախարար Իսմայիլ Ճէմից, գործին խնդրից իրագեկ անձնաւորութիւններ կր լուծեն այս հարցը, քանի դեռ ուշ չէ:

«ԱԶԳ»

ԱԹԱԹՈՒՐՔԻՆ ԱՆՑՕՔԸ ԿՐ ՀԱՒԱՍՏԷ ՕՄԱՐ ՇԵՐԻՖՆ ՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՅԼ ԱՍՏՂԵՐ

Եգիպտոսի «Ալ Ահրամ» օրաթերթը վերոյիշեալ խորագիրով կը հաղորդէ, թէ սպանացի դերասան Անթոնիօ Փանտրաս հրաժարած է Աթաթուրքին դերը ստանձնել պատրաստուող ժապաւէնի մը մէջ՝ տեղի տալով հայերէ եւ յոյներէ եկած բողոքներուն ու սպառնալիքներուն դիմաց: Թերթը կ'աւելցնէ, թէ Փանտրասէն առաջ նոյն դերը ստանձնել մերժած են նաեւ եգիպտացի նշանաւոր դերասան Օմար Շերիֆ, Տուկլաս Վերպանքս եւ Ռըրը Տուկլաս:

Այնուհետեւ «Ալ Ահրամ» կը մէջբերէ ժապաւէնը արտադրող բրիտանացի Տարքուին Օլիվըրի կողմէ «Թելեկրաֆ» թերթին տրուած վկայութիւնը, ըստ որուն. վերոյիշեալ բոլոր աստղերը մերժած են դերը ստանձնել: Ըստ Օլիվըրի, Անթոնիօ Փանտրաս e-mailով ստացած է բազմաթիւ բողոք-սպառնալիքներ, որոնք կը պահանջեն իրմէ հրաժարիլ բազմահազար հայերու սպանութեան պատասխանատու Աթաթուրքի դերը խաղալէ:

Թուրքիոյ իշխանութիւնները վերջերս արտօնած էին Հոլիվուտ նախապատրաստութեան մէջ գտնուող եւ 40 միլիոն տոլար արժող ժապաւէնը նկարահանել Թուրքիոյ մէջ, պայման դնելով, որ թուրք արուեստագէտ մը մասնակցի անոր քեմադրութեան: Ժապաւէնը կը նկարահանուի ըստ բրիտանացի պատմաբան Լորտ Քրիվ Լոսի 1964ին հրատարակած գիրքին:

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ԲՆԱԿԱՆ ԱՂԷՏՆԵՐԸ ԴԱՐՄԱՆԵԼՈՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔ ԳԻՒՂԻՆ ՄԷՋ

Դիզարճուելի մարզի համանուն Դիզարճուելիք գիւղին մէջ 1997 Յուլիս 4ին անցացած յորդառատ անձրեւներու պատճառով յառաջացած հեղեղ մանգից գիւղին երեք կամուրջներ, գիւղին հեռաւոր պաշտպանող պատնէշներ, անասնարծ հոդամասեր եւ անգործածելի դարձուց կազամաս եւ չրաւար խոդովակներ:

Մարզպետարանը եւ գիւղապետարանը աշխատանքի կը տանին ոռոգման ցանցերը դարմանելու եւ նոր ադբանեներու պատրագային պահանջ դիմագրաւելու ուղղութեամբ:

◆ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՄԱՐԶԵՐՈՒՄ ՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ

Գիւղատնտեսական ծառայութիւններու զարգացման ծրագիրի գրասենեակին մէջ անդր ունեցաւ մրգամէմ մը, որուն մասնակից կազմակերպութիւնները ներկայացուցին իրենց ծրագիրները:

Ծրագիրը կը վերաբերի համայնքներու զարգացման, մասնաւորաբար նիւսհայկական շրջաններու՝ Շիրակի, Լոռիի եւ Արագածոտնի մարզերու 345 գիւղերին համար: Մէկ միլիոն 200 հազար ազգերի վարկը ծրագիրի իրագործման համար, որ պիտի տեւէ երկու տարի, պիտի տրամադրէ գիւղատնտեսութեան զարգացման միջազգային հիմնադրամը:

ԵԹԷ ՉԿԱՅ ԸՆԿԱԼՈՂ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ, ԱՊԱ ՀԵՂԻՆԱԿԻ, ԲԵՄԱԴՐԻՉԻ, ԴԵՐԱՍԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՀՈՂ ՉՈՒՆԻ

Թէ ի՛նչ վիճակ կը պարզէ ներկայիս հայրենի թատերական կեանքը, յաղթահարելի ի՛նչ հարցեր, ի՛նչ դժուարութիւններ կան, ատոնց մասին իր կարծիքը կը յայտնէ հայրենի ծանօթ թատերագէտ Հենրիկ Յովհաննիսեան, «Երկիր» թերթին հետ հարցազրոյցի մը ընթացքին:

Ստորեւ այդ հարցազրոյցը.

ՀԱՐՑՈՒՄ - Ինչպիսի՞ն է այսօր հայ թատրոնի վիճակը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.- Ես ժամանակակից հայ թատրոնի մասին չեմ ուզում խօսել, որովհետեւ դա մեզանում սպրանքա-յին հարց է: Զբաղուած եմ թատրոնի պատմութեամբ ու տեսութեամբ, եւ իմ զբաղմունքի մէջ ո՛չ սպրանքի կայ, ո՛չ վարկաբեկում:

Ես կարծիք ունեմ, բայց այսօրուայ պայմաններում անիմաստ չեմ համարում դատողից երեսպարակել, որովհետեւ այդ մասին բաւական խօսել եմ եւ բաւականին խօսքեր էլ փսսսակել եմ: Ինձ ասում են «ձեռ անցնող մարդ», որ իբրեւ ոչ մի լաւ բան չեմ տեսնում: Ողջ այդպէս լինի: Ասելի լաւ է թատրոնի կողմերում ես բոլորովին չերեսում եւ շուրջս էլ ոչ մի խօսակցութիւն չլինի: Առնասարակ մեր թատրոնի մարդիկ ողջմտութեան Հենրիկ Յովհաննիսեան – Բնութեան զոյգ երեսներ: Ես Բնութեան չեմ, ես տեսարան եւ պատմաբան եմ: Բնութեան երեսներ թատերագիտութեան *Լսարանում* է, որում ես ասելու մէջ երբեմն մի քանի անգամ հարկադրուած յայտնում եմ:

Հ.- Թատերական գործիչների մի հաւաքում դուք ասացիք. «Թատրոնը մեռել է»: Դրանից անցել է մէկ-երկու տարի, այս ընթացքում թատրոնը յարութիւն չի առել:

Պ.- Մեռածը յարութիւն չառնում: Ծնում է նոր մարդ: Ոչ մի մեռածի այս աշխարհում յարութիւն չեն առել, բայց նրանցից յետոյ ծնուել են բազում մարդիկ: Ի՞նչ որակից, ի՞նչ նկարագրի, սա էլ առանձին հարց է:

Հ.- Ձեր յօդուածներից մէկում 1961ին համարել էիք Սունդուկեանի անուան թատրոնի աւարտը, բայց դրանից յետոյ եղել են մէկ-երկու ներկայացում, դա ի՞նչ էր ծնունդ, թէ՝

Պ.- Մենք չենք կարող մի ներկայացման ծնունդը դնել բառը գործածել: Մի ներկայացման ծնունդը դեռ թատրոնի ծնունդը չէ: Թատրոնը, որպէս գեղարուեստական – հասարակական կազմակերպութիւն, մեզանում գոյութիւն չունի: Ինչո՞ւ, որովհետեւ մեր կեանքում ո՛չ անհատն է ո՛չ էլ հասարակութեան կեանքում որեւէ դեր չի կատարում: Այն մարդիկ, ովքեր կարծում եմ՝ խօսքերը եւ համաձայն չլինեն, խոնարհաբար խնդրում եմ՝ ինձ ապացուցեն, գոյց տան կեանքի այն կէտերն ու տեղերը, որտեղ թատրոնը դեր ունի: Երէկ դա կ՚ապացուցուէր, ես կը հրաժարուէի իմ բոլոր խօսքերից ու կարծիքներից: Եւ կարող եմ անհատական մարդկանց կանգնեցնել ու հարցնել. թատրոնները մի քանի է, գիշատիչ արուեստական գործունէութիւնը մեկ այլ բան: Գեղարուեստական գործի վիճակը մեկ այլ բան է, որ փայլուն չէ, իսկ կրթական վիճակն էլ առանձին գործ է, որին պէտք է յատուկ լրջութեամբ եւ պատշաճ վերաբերուել: Այս գործին մարդիկ շատ անյուրջ են նայում, համարելով դա երկրորդական: Մինչդեռ նիմա այս հիմնարկում գիտակցուած չէ, թէ ինչ է թատերագիտութիւնը: Թատերագիտութիւնը պատկերացնում են որպէս լրագրութիւն կամ ճնճղատութիւն: Թատերագէտի դերը բաղդին բժշկի դեր կամ թատրոնին սպասարկողի դեր:

Թատերագիտութեան մէջ ճնճղատութիւնը համարում են հիմնականը, այն էլ «բարեացակամ», «նպաստող», «օգնող»: Այդպիսի ճնճղատութիւն աշխարհի երեսին չկայ, իսկ ո՞վ պէտք է թատերական երդիծանկար գրի: Թատերական հիմնարկում թատերագիտութեան պատկերացումը մակերեսային է, կողմնակի եւ միակողմանի: Երէ թատերական կրթութիւնը մեզանում պէտք է սրան սանուայ, ապա պէտք է սկսել մի կէտից՝ դերասանից: Երէ դերասանական բնութագրութիւնը լինի ճիշդ, արուեստագէտի տեսակը յայտնուի, գան նաեւ մարմնական բնութագրութիւններ, անհատականութիւններ, խոր ներկարգրի տէր մարդիկ յայտնուեն եւ դերասանական բաժնին յատուկ ուշադրութիւն դարձուի, բեմադրական արուեստը եւ թատերագիտութիւնը իրենից ներկայացուած այդ միջավայրում: Ինքնասնանկանին այսօր տալիս են երկրորդական նշանակութիւն, առաջնայինը համարում են բեմադրական արուեստը:

Հ.- Մի առիթով ասում էիք, որ անցեալում դերասանական բաժանմունքում ընտրում էին քաղաքի տեսքով տղային ու աղջկան: Հիմա որո՞նք են ընտրութեան չափանիշները:

Պ.- Հիմա ոչ մի չափանիշ չկայ: Կան ներքին նկատառումներ, որոնց մասին չեմ խօսի, դրա համար փսսսակ են պէտք: Իսկ նախկինում բնութագրած տեսքով մարդիկ (Մհսսսակ Սիմոնեանը, Խորէն Աբրահամեանը) իրենց արդարացրել են թատրոնին պէտք եկած: Յետոյ պարզուեց, որ Խ. Աբրահամեանը ուրիշ շատ խոր արժանիքներ ունի, բան իր արտաքինից է: Նա Դոստոյեւսկիի ամենասիրելի ուսանողն էր եւ ամենաշխատասէրը: Նրա դերասանական արժէքը ես երբեմ կասկածի տակ չեմ առնում ոչ մի անգամ: Ես նրան միշտ էլ շատ գնդշ կը ճանաչեմ:

Հ.- Պարոն Յովհաննիսեան, ընդունեցինք, որ մեր հասարակական միջավայրը քայքայուած է եւ այս միջավայրում թատրոնի ծնունդ անհնարին է: Իսկ որեւէ այլ ելք չկա՞յ:

Պ.- Մեր հասարակութիւնն ու միջավայրը չեն կարող մեծ գաղափարներ ու յոյզեր յղանալ եւ ծնունդ տալ դրանց որպէս գեղարուեստական արժէքներ: Բնական ճանապարհով այդ ծնունդը չի լինի: Արհեստականացնելն հնարաւոր է: Ես մէկ-երկու անգամ աշակերտներում բացատրել եմ այդ հանգամանքները, բայց ուշադրութիւն դարձնող չկայ: Հանի որ դրա համար պետական մեծ միջոցներ են պէտք, որը մեր պետութիւնն իսկապէս չունի: Շատ մեծ գումարներ են պէտք, որպէսզի առեղծուի մի կանոնաւոր թատերական մարմին: Այսօր բոլոր ծրագրերը բռնում են անիրականանալի, բնական բոլորովին էլ երեւակայական չեն: Այդպիսի արհեստական ճանապարհով խորհրդային կարգերի հաստատման օրերին սկսել է առաջին պետական թատրոնը: Հանկարծ միջոցներով խորհրդային իշխանութիւնը պատում էր ռուսերէնի թատրոն, երգիչներ, երաժիշտներ: Էլ չեմ խօսում ժողովրդական խմբերի մասին: Հանդիսատեսի համար մի տասնեակ անգամ պակաս էր այս կազմից, բայց մարմինը գործում էր: որովհետեւ խորհրդային իշխանութիւնը տալիս էր միջոցներ: Ես դէմ չեմ այս արհեստական ճանապարհին: Յոյսը պէտք չէ դնել այն բանի վրայ, թէ կեանքը կը մղի ու ծնունդ կը տայ թատրոնի: Դա բացատրած է: Դիտութեան վիճակն էլ նոյնն է:

Դիտութիւնների ակադեմիան այսօր փիլիսոփայութիւն է պետականօրէն: Դիտական արտադրանքը երբեմ փող չի բերել ոչ մի երկրում եւ չի կարող բերել: Որպէսզի գիտութիւնը զարգանայ, նրան պէտք է տալ միջոցներ եւ ոչինչ չպահանջել: Շատ կայի օրէնքին չի հնազանդում ո՛չ գիտութիւնը, ո՛չ էլ արուեստը: Ոչու որքան շատ կայի որքան ներքաշի, նշանակում է ապահովել նրան: Շատ կայական յարաբերութիւններով չի կարելի բացատրել, թէ գրքերը վաճառուեն եւ որքա՞ն բերեն իրենից ծախքը: Դա ծաղր է: Ոչ միայն գիտական, այլեւ գեղարուեստական արտադրանքը չի կարող իր ծախքը որքա՞ն բերել: Իմ բողոքն ուրիշ անեղում է: Այս երկրում օրէնքն ու իրաւունքը պէտք է գործեն:

Հ.- Վերջերս հանրապետութեան նախագահը հանդիպեց մտաւորականութեան հետ: Դուք եւս ներկայ էիք այդ հանդիպմանը, ինչի՞ յանգեցիք:

Պ.- Շատ անյոռետիւրդ հասարդ էր: Մեր մտաւորականները ժամանակի զգայողութիւն չունեն եւ իրենց մրցակիցը չեն կարողանում կարգադրել: Երէ բողոքում կարելի է ասել շատ հակառակ բան եւ կարելի է տասնեակով բողոք գրադեցնել ամպիոնը եւ չասել ոչինչ: Կարեւ խօսելը, գրաւոր եւ ընդհանրական արտայայտութիւնը մեր մտաւորականները չունեն: Նրանք իրար պատմում են բաներ, որ բոլորը գիտեն: Պէտք էր, որ մարդը կանգնի ու ասի, թէ ելեկտրականութեան վարձը այնքան է, որ գիտնականը իր աշխատավարձը: Բողոքն էլ դա պիտի: Սա արդէն պատում է անյուրջ խօսակցութիւն: Ես այսպէս մարդիկ իրար պատմում են բազում նշմարտութիւններ ներքուստ, մինչդեռ մի հատ հարց պէտք է տալ միջոցներ եւ ոչինչ չպահանջել: Շատ կայի օրէնքին չի հնազանդում ո՛չ գիտութիւնը, ո՛չ էլ արուեստը: Ոչու որքան շատ կայի որքան ներքաշի, նշանակում է ապահովել նրան: Շատ կայական յարաբերութիւններով չի կարելի բացատրել, թէ գրքերը վաճառուեն եւ որքա՞ն բերեն իրենից ծախքը: Դա ծաղր է: Ոչ միայն գիտական, այլեւ գեղարուեստական արտադրանքը չի կարող իր ծախքը որքա՞ն բերել: Իմ բողոքն ուրիշ անեղում է: Այս երկրում օրէնքն ու իրաւունքը պէտք է գործեն:

Հ.- Վերջերս հանրապետութեան նախագահը հանդիպեց մտաւորականութեան հետ: Դուք եւս ներկայ էիք այդ հանդիպմանը, ինչի՞ յանգեցիք:

Պ.- Շատ անյոռետիւրդ հասարդ էր: Մեր մտաւորականները ժամանակի զգայողութիւն չունեն եւ իրենց մրցակիցը չեն կարողանում կարգադրել: Երէ բողոքում կարելի է ասել շատ հակառակ բան եւ կարելի է տասնեակով բողոք գրադեցնել ամպիոնը եւ չասել ոչինչ: Կարեւ խօսելը, գրաւոր եւ ընդհանրական արտայայտութիւնը մեր մտաւորականները չունեն: Նրանք իրար պատմում են բաներ, որ բոլորը գիտեն: Պէտք էր, որ մարդը կանգնի ու ասի, թէ ելեկտրականութեան վարձը այնքան է, որ գիտնականը իր աշխատավարձը: Բողոքն էլ դա պիտի: Սա արդէն պատում է անյուրջ խօսակցութիւն: Ես այսպէս մարդիկ իրար պատմում են բազում նշմարտութիւններ ներքուստ, մինչդեռ մի հատ հարց պէտք է տալ միջոցներ եւ ոչինչ չպահանջել:

ԲԱՐՁՐԱՍՏԻՃԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅԻ ԴԻԱԿ՝ ԾԱՌԱՅՈՂԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ

Նորանկախ Հայաստանի պատմութեան մէջ քիչ չէին դէպքերը, երբ յայտնարերուում էր նախկին կամ գործող բարձրաստիճան պաշտօնեայի դիակ: Լեւոն Տէր Պետրոսեանի օրօք սպաննուել էին Մարիուս Ուզբաշեանը, Համբարձում Գալստեանը, Համբարձում Ղանդիլեանը եւ ուրիշներ: Իսկ 1998ի Յունիսի 28ին իր իսկ ծառայողական պրասեննեակում ծառայողական ատրճանակով կեանքին հրաժեշտ տուեց պաշտպանութեան նախարարութեան Ընդեմուտքի վարչութեան պետ Մաւր Աւետիսեանը:

Նոր իշխանութեան օրօք դա առաջին դէպքն է, որ յայտնարերուում է բարձրաստիճան պաշտօնեայի դիակ՝ հրապարակային վէրքով: Պաշտպանութեան նախարարութեան լրատուութեան եւ քարոզչութեան վարչութիւնը դրա կապակցութեամբ տարածեց սուղ տեղեկատուութիւն, համաձայն որի Յունիսի սկզբից Վագգէն Սարգսեանի միջնորդութեամբ պէտք է անցկացուէր ելեւմուտքի վարչութեան գործունէութեան ստուգում, բայց վարչութեան պետը խուսափում էր փաստաթղթեր ներկայացնելուց, իսկ միջական ստուգումը նախատեսուում էր Յունիսի 29ին: Մ. Աւետիսեանի մահուան կապակցութեամբ անմիջապէս առաջ քաշուեց ինքնասպանութեան կանխավարկածը՝ առանց սպասելու գլխաւոր դատախազի կարեւորագոյն գործերի քննչի պաշտօնական եզրակացութեան հրապարակմանը:

Հանրապետութեան դատախազութիւնը առայժմ պաշտօնապէս ոչինչ չունի աւելացնելու պաշտպանութեան նախարարութեան հաղորդագրութեանը, սակայն իրաւապահ մարմիններին մօտ կանգնած տեղեակ աղբիւրը յայտնեց, որ վերջերս մի անձնաւորութեան մօտ յայտնարերուել է ապօրինի չրջանառութեան մէջ ներդրուելիք չուրջ 1 միլիոն տոլարի գումար, որի հետքերը տանում էին դէպի Մաւր Աւետիսեանը, եւ որ այդ գումարը պատկանում էր պաշտպանութեան նախարարութեան: Մի քանի տասնեակ մարդիկ կանչուած են պատասխանատուութեան:

Բնական է, որ ցանկացած հասուն մարդ կեանքին յօժարակամ հրաժեշտ տալու համար պէտք է ունենայ հիմնաւոր դրդապատճառներ: Միանգամայն մի կողմ դնելով այն ենթադրութիւնը, որ Մ. Աւետիսեանը կարող էր ինքնասպանութեան հետեւանքով եւ կպացմունքային պահի ազդեցութեան տակ (նա բաւմափորձ գնդապետ էր), փորձենք քննարկել մի քանի վարկածներ.

ՎԱՐԿԱԾ 1.- Մ. Աւետիսեանը գործել էր այնպիսի յանցագործութիւն, որի համար նախատեսուած է մահապատիժ (ասենք՝ հայրենիքի դաւաճանութեան, լրտեսութեան կամ պետական յեղաշրջման փորձի յատկանիշներ պարունակող արարք): Սակայն աւելայ տեղեկատուութիւնը կարծես թէ վկայում է, որ խոսքը գնում է վատնումների կամ ֆինանսական չարաշահումների մասին, ճիշդ է, շատ խոշոր չափերի: Նման գործերի համար նորանկախ Հայաստանում դեռեւս ոչ ոք մահապատժի չի դատապարտուել, առաւել եւս՝ բարձրաստիճան պաշտօնեայ: Հետեւաբար՝ այս վարկածը բաւականին թոյլ է:

ՎԱՐԿԱԾ 2.- Մ. Աւետիսեանի գործերի թելերը տանում են դէպի նրա մերձաւորի թելերը կամ հարազատները: Այս ենթադրութիւնը հաստատելու կամ մերժելու համար առայժմ չկայ բաւարար տեղեկատուութիւն:

ՎԱՐԿԱԾ 3.- Մ. Աւետիսեանի գործերի թելերը տանում են դէպի էլ աւելի խոշոր «չնաճկեր» կամ գումարներ: Այդ դէպքում տրամաբանական է ենթադրել, որ կեանքին հրաժեշտ տալը կարող է այդքան էլ կամաւոր չլինել: Դրա օգտին անուղղակիօրէն խօսում է այն փաստը, որ իրական կամ կարծեցեալ ինքնասպանութիւնը տեղի է ունեցել Կիրակի օրը, երբ պաշտպանութեան նախարարութեան հսկայական չէնքը մարդազուրկ է:

Ի դէպ, Ազգային ժողովի պատգամաւորների միջավայրում բաւականին տարածուած է այն կարծիքը, որ ողբերգութեամբ աւարտուած այս միջադէպն իր սուր ծայրով ուղղուած է Վագգէն Սարգսեանի դէմ, ինչն այս պայմաններում, երբ նախկին վարչակարգի բեկորները եւ մաֆիոզ կլաններ ձգտում են վրէժխնդրութեան, այնքան էլ անհաւանական չի թւում: Այս առիթով աւելորդ չէ յիշեցնել, որ չուրջ մէկ չարաթ առաջ ձերբակալուած մի այլ նախկին բարձրաստիճան կայանքի տակ գտնուող ներքին գօրքերի նախկին հրամանատար Վահան Յարութիւնեանը հրապարակաւ արտայայտեց մտավախութիւն, որ իրեն կարող են սպաննել եւ դա ձեւակերպել որպէս ինքնասպանութիւն, ինչպէս նաեւ թափանցիկօրէն ակնարկեց, որ իր վրայ կարող են բարդուել ուրիշի գործած արարքները:

Այսօր Հայաստանում ընթանում են երկու հակադիր գործընթացներ: Մի կողմից, քննւում են Լ. Տէր Պետրոսեանի վարչակարգի ներկայացուցիչների կատարած յանցանքները, եւ քրէական գործերի չրջանակները ձնագնդի պէս ընդարձակւում են: Միւս կողմից, մաֆիոզ կլաններ ձգտում են ամէն կերպ կասեցնել բացայայտումների կամ գոնէ առնուազն սահմանափակել դրանց չրջանակը: Նման իրավիճակում ամենեւին էլ բացառուած չէ դիակների յայտնութիւնը: Դիակն, ինչպէս յայտնի է, ոչ միայն չի կարող վկայութիւն տալ ուրիշների արածների մասին, այլեւ՝ արդարանալ իր չարածների համար:

Այսօր ընթանում է մենամարտ հասարակութեան աւագ ուժերի եւ քրէական տարրի միջեւ: Եւ այդ մենամարտի ելքից է կախուած, թէ ովքեր պատասխան կը տան

ՀՀ Շականութեան տարիների մոգաւանջի համար, լուռ ու մունջ հանդուրժեանք որ, թէ՝ ողջ աւագ յանցագործները:

«ԻՐԱՒՈՒՆՔ»

Օթավայի մէջ Համագումար

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ Ի ՆԱՆԴԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՅԹՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Յունիս 30ին Քանատայի Օթավայ քաղաքապետարանի մէջ տեղի ունեցաւ ազգային մշակոյթներու պաշտպանութեան նուիրուած համագումար մը, որուն մասնակցեցան քսան երկիրներ, տարբեր ցամաքամասերէ: Քանատայի Նախարարութեամբ կազմակերպուած համագումարը կը վայելէր ԵՈՒՆԵՍՔՕՀ հովանաւորութիւնը:

Համագումարին մասնակցեցաւ նաեւ Հայաստանի մշակոյթի նախարար Ռ. Շաուոյեան:

Համագումարին նպատակն էր համագործակցութեան միջոցներ գտնել՝ ազգային մշակոյթները պաշտպանելու համար տնտեսական համաշխարհայնացումի վտանգներէն եւ ամերիկեան մշակոյթի համայնակուլ յորձանքէն:

20րդ դարու վերջաւորութեան ազգային մշակոյթներու սպառնացող վտանգը եւ անոնց ընական կարգացումը խոչընդոտող հիմնական երկու գործօնները կը նկատուին միջազգային տնտեսութիւնը եւ հոլիվուտեան մշակոյթը, որոնք տեղեկատուական արհեստագիտութեան ճամբով անարգել կը տարեն կ՚անցնին պետական սահմաններ ու ցամաքամասեր: Հետեւաբար ազգային պետական սահմանները այս մարգին մէջ կորսնցուցած են իրենց պաշտպանողական դերակատարութիւնը:

Պէտք չէ կարծել, որ մշակութային համահարթեցման վտանգը կը վերաբերի միայն փոքր պետութիւններուն: Ճիշդ է, որ Իսլանտայի, Խրուաթիոյ նման փոքր պետութիւններ աւելի դիւրաբեկ են ամերիկեան մշակոյթի թափանցումներուն դէմ պայքարելու եւ սեփականը պաշտպանելու միաժամանակ՝ միջազգային մշակոյթի «չուկայ»ին մէջ տեղ գտնելու իմաստով, առանց անտեսելու տեղեկատուական արհեստագիտութեան միջոցներէն օգտուելու աւելի սահմանափակ կարելիութիւնները, բայց ամերիկեան մշակոյթի գերիշխանութեան դէմ պայքարելու միջոցներ գտնելու հարցը նոյնքանով դիմագրաւելի պարագայ մըն է մեծ պետութիւններու համար:

Այս գծով հետաքրքրականէ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչին մասնակցութիւնը:

Մեքսիքա նոյնպէս ներ-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

ՊՐԱԶԻԼԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԹՕՁԱԽԻՆ ԿԱԶՄԱՒՈՐՈՒՄԸ

Ռիօ տը Ժանէյրոյի համայնապատկերը

Հայկական յարաբերաբար նոր գաղութներէն մէկն է Պրազիլի գաղութը եւ անոր պատմութիւնը կը սկսի ԺԹ. դարու վերջաւորութենէն, այն ժամանակաշրջանէն, երբ կազմաւորուեցաւ Հարաւային Ամերիկայի հայկական միւս գաղութները:

Առաջին անգամ հայեր Պրազիլի հարաւային Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ նահանգը մտած եւ հոն հաստատուած են: Արդարեւ, Հարաւային Ամերիկա գաղթող հայերը նախ Ուրուկուէյ գացած են, ուր անոնք սկսած են փերեզակութեամբ զբաղիլ եւ այդ պատճառով գիւղէ գիւղ ու քաղաքէ քաղաք շրջելով՝ մրատած են պրազիլական սահմանի Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ նահանգը:

Պրազիլի մէջ յիշուող առաջին հայը Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ նահանգի Սանթա Քրուզ քաղաքին մէջ հաստատուած է, հաւանաբար 1860-1870ական տարիներուն, ուր տեղացիի մը հետ ամուսնացած եւ խանութ մը բանալով՝ առեւտուրով զբաղած է: Յաջորդ գաղթականները, որոնք Ուրուկուէյէն, փերեզակութիւն ընելով Պրազիլ մտած եւ գտած են Պրազիլի հաստատուած առաջին այդ հայը, զայն Վանեցի Վարժապետ անուանով կոչած են, որովհետեւ ան մաքուր հայերէն իօսող եւ *գրել-կարդալ գիտցող* վանեցի մը եղած է:

ՀԱՅ ԱՌԱՋԻՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊՐԱԶԻԼԻ ՄԷՋ

Պրազիլ գաղթող առաջին հայերէն մէկը եղաւ Միւնրան Լաթիֆ. ան 1879ին Պրազիլի այն ժամանակուան մայրաքաղաք Ռիօ տը Ժանէյրոյի մէջ հաստատուեցաւ եւ իբրեւ ճարտարապետ՝ մեծ ներդրում ունեցաւ Պրազիլի եւ յատկապէս Ռիօ տը Ժանէյրոյի զարգացման եւ բարգաւաճման բազմապիսի բնագաւառներուն մէջ:

Միւնրան Լաթիֆեան եղբ. հայկական գաւառներէն դէպի Պրազիլ հայոց գաղթը սկսաւ 1880ական տարիներուն, գրեթէ պատահական պայմաններու տակ: Արդարեւ, անոնցմէ ոչ ոք Երկրէն ճամբայ ելած էր Պրազիլ երթալու համար, եւ Պրազիլ անոնց ապրանք գնելու համար: Ան Մարսէյ ժամանող հայ պանդուխտներուն կը թուէր Հարաւային Ամերիկայի առաւելութիւնները եւ կը թելադրէր Մոնթեվիտէօ կամ Հարաւային Ամերիկա երթալ:

Այդ օրերուն, առաջին անգամ 1882ին, խարբերդցի, վանեցի, մշեցի, խոտրջուրցի, պրուսացի եւ այլ գաւառներէ խումբ մը երիտասարդներ, որոնք Պոլիսէն ճամբայ ելլելով Մարսէյ հասած էին, վանեցի Հաճի Պետրոսի խորհուրդով, իրենց ունեցած ամբողջ դրամով թել, ասեղ, մատնոց, մատանի, ականջի օղեր, սուրբերու փոքրիկ մետաղներ եւ այլ զարդեղէններ գնելով Մոնթեվիտէօ մեկնեցան, հոն փերեզակութեամբ զբաղելու համար:

Մոնթեվիտէոյի մէջ տարի մը փերեզակութիւն ընելէ ետք, տեսնելով, որ հոն հայ թէ արաբ շրջուն փերեզակներ շատ կան եւ անոնց գլխուն շատ փորձանքներ կը պատահին, խարբերդցի եւ վանեցի քանի մը երիտասարդներ, իրենց շրջուն փերեզակութեան բերումով, 1884ին, Մոնթեվիտէոյէն Ուրուկուէյի սահմանակից պրազիլական Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ նահանգը անցան:

Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ ծանօթ է իր բնական գեղեցկութիւններով՝ անծայրածիր անտառներով, մարգագետիններով, գետերով եւ բնութեան ամայութեան մէջ կորսուած ագարակներով, որոնց բնակիչները ճանչցուած են իրենց հանգիստասէր հիւրասիրութեամբ. այդ ագարակներուն մէջ ամէն օտարական եւ ճամբորդ ուտելիք եւ անկողին կը գտնէ բոլորովին ձրի, իսկ եղներու մեծ կոտոշներու մէջ մակարդուած մածունը առատօրէն կը բաժնուի:

Այդ ժամանակ Ուրուկուէյի մէջ փերեզակներու անյայտացումը այնքան սովորական երեւոյթ դարձած էր, որ այլեւս ոչ ոք կ'ուզէր այդ արհեստով զբաղիլ: Ընդհակառակը, Պրազիլի մէջ օրերով մինակ դաշտերու եւ անտառներու մէջ կը ճամբորդեին անոնք, առանց վտանգի: Պրազիլի եւ յատկապէս Ռիօ Կրանտե տօ Սուլի մէջ այն ատեն ոչ աւազակութիւն եւ ոչ ալ մարդասպանութիւն կար:

Փերեզակ հայ երիտասարդները այսպէսով Պրազիլ մտնելով սկսան գիւղէ գիւղ ու ագարակէ ագարակ շրջիլ եւ անընդհատ ճամբորդել: Երբեմն ամբողջ օրերով կը քալէին անծայրածիր մարգագետիններուն մէջ, առանց տնի մը կամ ագարակի մը կը հանդիպէին, իսկ երեկոները որուն դուռը որ զարնէին, հոն կը ներքնակալուէին բոլորովին ձրի, համեմատ ագարակներու մէջ տիրող հիւրասիրութեան աւանդութեան:

Հայ երիտասարդները իրենց կեդրոնը ընտրեցին Սան Վիտէնթի փոքրիկ գիւղաքաղաքը, ուր կ'երթային հանգստանալու կամ նոր ապրանքներ գնելու համար:

Աչնուհետեւ ուրիշ հայ երիտասարդներ, շրջուն փերեզակութեան իրենց արհեստին բերումով Ուրուկուէյէն Պրազիլի Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ նահանգը մտան եւ ծովեզերեայ Ռիօ Կրանտե քաղաքը իրենց կեդրոնատեղի դարձուցին: Անոնց յաջորդեցին ուրիշ խումբեր, որոնք նոյն նահանգին տարբեր շրջաններուն մէջ բնակութիւն հաստատեցին:

Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ նահանգը հաստատուած հայերէն ոմանք գիւղական շրջաններուն մէջ բնակութիւն հաստատեցին, հողեր գնեցին եւ ագարակներու տէր դարձան: Անոնցմէ ոմանք 1890էն ետք Սան Փաուլօ եւ Ռիօ տը Ժանէյրօ քաղաքները գացին ու հաստատուեցան, բայց ոմանք ալ հոն մնացին եւ ժամանակի ընթացքին հայ իրականութենէն կտրուելով անոնց տէրունդները ձուլուեցան:

ՍԱՆ ՓԱՈՒԼՈՅԻ ԳԱՂԹՕՁԱԽԻՆ ԿԱԶՄԱՒՈՐՈՒՄԸ

Ռիօ Կրանտե տօ Սուլի մեկուսացած շրջաններէն Սան Փաուլօ հաստատուած առաջին հայերը խարբերդցիներ էին, որոնք նիւթական մեծ դժուարութիւններ կրելով Սան Փաուլոյի մէջ հաստատուեցան:

Սան Փաուլօ հաստատուած խարբերդցի հայերու առաջին խմբակը, բոլորն ալ երիտասարդներ, բաւական դրամ խնայած ըլլալով, 1894ին որոշեցին հայրենիք վերադառնալ, բայց նախ Մարսէյ հասած՝ համբտեան ջարդերու լուրերը առան եւ ստիպուած վերադարձան Պրազիլ, ձեռնարկելով իրենց նախկին զբաղումին՝ փերեզակութեան:

Երբ այլեւս հայրենիք վերադառնալու յոյսերը չքացած էին, անոնք որոշեցին Սան Փաուլոյի մէջ մնայուն կեանքի մը հիմը դնել եւ 1897ին երկու խումբի բաժնուելով երկու վաճառատուներ բացին, երկուքն ալ Քասա Արմենիա (հայկական տուն) անուամբ, մէկը Պրազ պողոտային վրայ, իսկ միւսն ալ՝ Ռուա Մաուա փողոցին վրայ:

Ռիօ տը Ժանէյրոյի ծովախորշերը եզերող Աւենիտա Պէյրա Մառ պողոտան, կառուցուած՝ դոկտոր Միհրան Լաթիֆի կողմէ

ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՍՏՈՒԱԾՈՒՄԸ ԵՒ ԲԱՐԳԱՒԱՃՈՒՄԸ

Ուրուկուէյեն պրազիլական Ռիօ Կրանտե տօ Սուլ նահանգը մտնող եւ գետոյանկեալ Սան Փաուլօ հաստատուած խումբ մը հայ երիտասարդներէն զատ, դէպի Պրազիլ հայերու գաղթը այնուհետեւ քանի մը տարի գրեթէ դադրեցաւ, եւ հաստատուած հայեր միայն Երկրէն գալով Պրազիլ հաստատուեցան: Ասոր գլխաւոր պատճառներէն մէկը Մարսէյեն Հաճի Պետրոսի անկայացումն էր, որ այնքան մեծ դեր ունեցած էր հայերու Հարաւային Ամերիկա մուտքին մէջ: Հաւանաբար այլ պատճառ մըն ալ երեւան տակ կլիման, ինչպէս որ կը նկարագրեին պանդուխտները՝ իրենց նամակներուն մէջ:

Այնուհետեւ, 1895էն սկսեալ սուրիացի եւ գլխաւորաբար հալէպցի արաբախօս հայեր սկսան Պրազիլ գաղթել. այդ թուականներն բաւական առաջ արդէն սուրիացիներ Հարաւային Ամերիկա գաղթելու սովորութիւն ունէին, որոնց օրինակին սկսան հետեւիլ անոնց դրացի հայերը:

Այս ժամանակ գաղթող հայերը մեծ մասամբ Սան Փաուլոյի մէջ հաստատուեցան եւ ստուարացուցին գաղութը: Անոնք, իրարբերութիւն առաջին գաղթականներուն, ընդհանրապէս արհեստաւորներ էին, ոմանք նոյնիսկ արհեստաւորներ ձուլարար, ոսկերիչ, ներկարար եւ այլն, եւ իրենց արհեստին շնորհիւ, համեմատաբար կարճ ժամանակի ընթացքին բարեկեցիկ դարձան, իսկ ոմանք ալ փայլուն նիւթական կացութեան տէր դարձան:

Հալէպցի արաբախօս հայերուն մէջ կը գտնուէր Ռըզգալլա Ճորճ Թահանեան, հայկական անունով Աստուածատուր Գէորգ Զրաղացպաշեան. ծագումով սասունցի, ան 1895ին Պրազիլ գաղթեց եւ հետագային ամբողջ Պրազիլի ամէնէն նարուստ եւ կալուածատէր անձերէն մէկը դարձաւ:

Արաբախօս հայերու Պրազիլ գաղթը մեծ ծաւալ ստացաւ յատկապէս 1905էն ետք, որոնք նոյնպէս գրեթէ ամբողջութեամբ Սան Փաուլոյի մէջ հաստատուեցան:

Ի տարբերութիւն հայախօս հայերուն, արաբախօս հայերը իրարու հետ սերտ յարաբերութիւն չունենալով՝ իրենք իրենց մէջ ներքին ազգային կեանք ստեղծելու ձգտում չունեցան. մի քանի տարիներ արաբերուն հետ շփուելով անոնց հետ խնամիական կապեր հաստատեցին եւ անոնցմէ շատեր արագօրէն ձուլուեցան:

Հետագայ տարիներուն գաւառներէն կարեւոր թիւով երիտասարդներ Պրազիլ մեկնեցան, ուր անոնց մէ ոմանք անտառներուն մէջ փայտ կտրելու աշխատանքով զբաղեցան. անոնցմէ ոմանք շատ չմնացին եւ իսկոյն ծանր աշխատանքին, վերադարձի բաւարար գումար մը հաւաքելով. մեծ եղեռնի նախօրեակին երկիր վերադարձան:

ԱՍՊԵՏ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԼԱԹԻՖ ՊՐԱԶԻԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԷՄՔԵՐԷՆ ՄԷԿԸ

Միհրան Լաթիֆ

Պրազիլի հայոց ամէնէն կարկառուն եւ հեղինակաւոր անձերէն եւ Պրազիլի զարգացման, բարգաւաճման եւ պատմութեան մէջ իր անջնջելի կնիքը դրած դէմքերէն մէկն է Միհրան Լաթիֆ, որ Պրազիլ գաղթած առաջին հայերէն մէկն է:

Միհրան Լաթիֆ ծնած է Պոլիս, 1856 Մայիս 20ին եւ զաւակն է ազնուական եւ ականաւոր ամիրաներու ընտանիքի մը:

Ան Պելճիքայի Կանտի համալսարանէն վկայուեցաւ ճարտարապետութեան ճիւղին մէջ եւ իր արտակարգ ընդունակութեան համար բարձր գնահատանքի արժանացաւ եւ համալսարանի տնօրէնէն, իբրեւ համալսարանին լաւագոյն ուսանողը՝ ինքնագիր գրութեամբ բացառիկ վկայական մը ստացաւ:

Այս շրջանին Կանտի համալսարանը կ'ուսանէին նաեւ պրազիլցի քանի մը երիտասարդներ. անոնցմէ Քինքուս Մոնթէյրօ տէ Պարրոս եւ Միհրան Լաթիֆ մտերիմ եւ անբաժանելի ընկերներ դարձան:

Համալսարանը աւարտելէն ետք դոկտոր Միհրան Լաթիֆ իր այս բացառիկ վկայականով եւ իր անբաժանելի ընկերոջ հետ միասին 1879ին Պրազիլ մեկնեցաւ: Պրազիլ հասնելէ ետք, Պուարքէ Տէ Մասէյրօ, հետաքրքրուելով Կանտի համալսարանը աւարտող այս օտարականով, զայն Տոն Փետրօ Բ. կայսրին ներկայացուց: Կայսրը իր անձնական հովանաւորութեան տակ առաւ դոկտոր Միհրան Լաթիֆը եւ ճարտարապետական կարեւոր գործերը անոր վստահեցաւ:

Քինքուս Մոնթէյրօ իր անբաժանելի եւ մտերիմ ընկեր Միհրան Լաթիֆը ներկայացուց իր ընտանիքին. շատ չանցած Միհրան Լաթիֆ Ռիօ տը Ժանէյրոյի մէջ ամուսնացաւ Քինքուսի քրոջ հետ:

Ամուսնանալէն ետք, երբ Լաթիֆի մօրեղբայրը՝ Տատեան փաշա սուլթան Համիտի գլխաւոր նախարարներէն մէկը եղաւ, Միհրան Լաթիֆ իր կնոջ հետ Պոլիս մեկնեցաւ, ուր ան յղացաւ Պերլին - Պաղտատ երկաթուղիի շինութեան գաղափարը: Բայց Միհրան Լաթիֆի ազատական գաղափարները չէին կրնար հաշտուիլ սուլթանին գաղափարներուն հետ. մանաւանդ որ հայութեան դէմ առաջին հալածանքները սկսած էին արդէն. Միհրան Լաթիֆ ձգելով իր առջեւ բացուած քաղաքական փայլուն ասպարէզը՝ վերադարձաւ Պրազիլ:

Միհրան Լաթիֆ գլխաւոր ճարտարապետը եղաւ Տոն Փետրօ Բ. կայսեր շինել տուած Պարպասենա-Սապարա երկաթուղիին

ԲԺՇԿԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ ԱՃ Կ'ԱՐՁԱՆԱԳՐԵՆ

Շնչարգելութիւնը, զոր աշխարհի տարածքին 150 միլիոն հոգի կը դիմագրաւէ, ամէնէն արագ աճ արձանագրող հիւանդութիւններէն մէկն է, կ'ըսեն մասնագէտներ:

Բարգաւաճ աշխարհին մէջ մարդիկ շնչարգելութեան կապուած ախտանշաններ կը ցուցաբերեն գերզգայնութիւն (ալերժի) պատճառող շարք մը նիւթերու հանդէպ, որոնք անցեալին «խնդրայարոյց» չէին:

Թէեւ գիտնականներ հետզհետէ աւելի լաւ կը հասկնան շնչարգելութիւնը, սակայն անոր պարագաներու աճին պատճառը խորհրդաւոր կը մնայ, մանաւանդ՝ կարգ մը շրջաններու մէջ:

Ապրիլի վերջերուն հրապարակուած միջազգային ուսումնասիրութեան մը արդիւնքները ցոյց տուած են, թէ մանկական շնչարգելութիւնը աւելի տարածուած է Մեծ Բրիտանիոյ, Նոր Զելանտայի, Աւստրալիոյ եւ Իրլանտայի մէջ, քան՝ աւելի աղքատ ու ապականած արեւելեան եւրոպական եւ ասիական երկիրներուն մէջ:

Արդիւնքները ցոյց տուած են նաեւ, որ ապականումը կրնայ աւելի ծանրակշիռ դարձնել թոքային հիւանդութիւնները, սակայն անիկա գլխաւոր վտանգ մը չէ:

Ուսումնասիրութիւնը տեղի ունեցած է 56 երկիրներու մէջ, ուր հետազօտողներ շուրջ 463 հազար պատանի հարցապնդած են՝ շնչարգելութեան ախտանշաններու, քիթի եւ աչքերու գերզգայնութեան եւ էքզեմայի մասին, որ մորթի գերզգայուն վիճակ մըն է:

Անոնք գտած են, թէ մինչ շնչարգելութիւնը կարգ մը շրջաններու մէջ շատ աւելի ներկայ է, քան՝ այլ շրջաններու մէջ, մորթի, աչքերու եւ քիթի գերզգայնութիւնները յատուկ շրջաններով չեն սահմանափակուած, այլ տարածուած են աշխարհի մէջ:

Միւս կողմէ, Մալիսին մասնագէտներ կը յայտնէին, թէ Մ. Նահանգներու մէջ երկու տասնամեակի ընթացքին շնչարգելութեան պարագաները կրկնապատկուած են բոլոր տարիքի մարդոց մօտ:

Տոքթ. Իրուին Ռեյտլէնըր կ'ըսէ, թէ 5էն 6 միլիոն ամերիկացի երեխաներ շնչարգելութենէ կը տառապին, ինչ որ զայն կը դարձնէ ծնունդէն մինչեւ 17 տարեկան երեխաներու մօտ ամէնէն տարածուած քրոնիկ հիւանդութիւնը:

Շնչարգելութիւնը հետապնդելու եւ «ճանչնալու» ճիգերը բարդ աշխատանքներու կը կարօտին, որովհետեւ ախտաճանաչումը կարելի չէ գիտաշխատանոցային յատուկ քննութեան մը միջոցով հաստատել, կ'ըսեն բժիշկներ:

Ըստ տոքթ. Ռեյտլէնըրի, եւրոպական ուսումնասիրութիւնները ցոյց տուած են, թէ երեխաները, որոնք մանկական կարգ մը հիւանդութիւններ դիմագրաւած են, օրինակ՝ հարսանիք, նուազ հաւանականութիւն ունին շնչարգելութենէ տառապելու:

Շնչարգելութեան ախտանշանները ի յայտ գալու կը սկսին, երբ շնչառական խողովակները կը բորբոքին եւ կը նեղնան ու շնչառութիւնը կը դժուարացնեն:

ՊԱՏՃԱՌՆԵՐ

Գիտնականներու համաձայն, շնչարգելութիւնը մէկ պատճառ չունի: Գրեթէ ամէն ինչ կրնայ գործիչ դառնալ շնչառութեան անցքերուն համար: Երեխաները, որոնք կ'ապրին առնըւազն մէկ ծխողի հետ, եռապատիկը աւելի հաւանականութիւն ունին դժուար շնչելու, քան՝ երեխաները, որոնց տուներուն մէջ ծխող չկայ: Սակայն չծխող ծնողներու զաւակները նաեւ կրնան շնչարգելութենէ տառապիլ:

Փոշիի մեջը, այդ չափազանց փոքր էակը, որ կը բարգաւաճի անկողիններու, աթոռներու բազմոցներուն եւ գորգերուն մէջ, չափազանց ուժեղ գերզգայնութիւն պատճառող փրոթէին մը պարունակող աղտոտութիւն ունի: Նոյնն է պարագան ուտիճներուն:

Ներքնազգեստի մաքրութեան պակասը շնչարգելութեան մը պատճառ կրնայ ըլլալ: Ներքնազգեստի մաքրութեան պակասը կրնայ ըլլալ նաեւ ուտիճներուն:

Ներքնազգեստի շնչարգելութիւն կը պատճառէ խոնաւ շրջապատի մէջ: Հնաոճներու մագերը, նոյնիսկ ներկի փոշին կրնան շնչարգելութիւն պատճառել:

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՒԷՐԸ ԿԱՆԽԱՐԳԻԼՈՒՄԸ

Միշտ դեղերով շնչարգելութեան նոյնիսկ ամէնէն ծանրակշիռ պարագան կարելի է դիմագրաւել: Սակայն մեծագոյն մարտահրաւէրը անոր կանխարգիլումն է: Յստակ է, թէ տուեալ մը կամ տուեալներ մարդիկ աւելի զգայուն կը դարձնեն գերզգայնութիւն պատճառող նիւթերուն հանդէպ:

Մինները յստակօրէն դերակատարութիւն ունին անոր մէջ: Շնչարգելութենէ տառնապող մէկ ծնող ունեցող երեխաները 3էն 6 անգամ աւելի հաւանականութիւն ունին այդ հիւանդութենէն տառապելու, իսկ 2 ծնողներու պարագային՝ 10 անգամ:

Այսուհանդերձ հետազօտողները դիտել կու տան, որ ընդհանուր բնակչութեան ծիլերուն մէջ վերջերս մեծ փոփոխութիւններ չեն արձանագրուած, հետեւաբար շրջապատին մէջ քան մը փոխուած պէտք է ըլլայ:

Շնչարգելութիւնը ընդհանրապէս հարց չէ նախաճարտարարուեստական ընկերութիւններու մէջ, կ'ըսեն մասնագէտներ. սակայն, երբ բարգաւաճումը սկսի, շնչարգելութիւնը արագօրէն կը յաջորդէ անոր: Այս երեւոյթը ի յայտ եկած է ո՛չ միայն ափրիկեան, աւստրալիական եւ ասիական կարգ մը երկիրներու մէջ, այլ նոյնիսկ՝ արեւմտեան ընկերութիւններու մէջ, ուր կը թուի, թէ քաղաքակրթացումը մարդիկը աւելի ու աւելի խոցելի կը դարձնէ:

Օրինակ, ըստ տոքթ. Ռեյտլէնըրի, Մ. Նահանգներու մէջ շնչարգելութեան ընդհանուր համեմատութիւնը բնակչութեան շուրջ 5 առ հարիւրն է. մինչ Նիւ Եորքի մէջ անիկա 8,4 առ հարիւր է, իսկ քաղաքներու ամէնէն աղքատ գօտիներուն երեխաներուն մօտ կրնայ 25 առ հարիւրի հասնիլ:

Օդի ապականումը, որ արդի կեանքի երեւոյթներէն մէկն է, կասկածելիներէն մէկը կրնայ ըլլալ: Օդի ծանրակշիռ ապականումի ժամանակաշրջաններուն շնչարգելութեան պատճառով հիւանդանոց ընդունուողներուն համեմատութիւնը 20էն 30 առ հարիւրի աճ կ'արձանագրէ:

Սակայն, կ'ըսեն մասնագէտներ, արտաքին օդի ապականումը չի կրնար շնչարգելութեան համաճարակ պատճառել, որովհետեւ անցնող քանի մը տասնամեակներուն անիկա բարելաւուած է: Օրինակ, լոնտոնցիք 1950ական թուականներուն պրոնշիթի ծանրակշիռ պարագաներ դիմագրաւած են քաղաքը ծածկող թունաւոր ամոկին պատճառով: Սակայն շնչարգելութիւնը յայտնուած է ապականումի համեմատութեան նուազումէն ետք:

Եթէ արտաքին օդը չէ, ապա փակ վայրերու օդը, դիտել կու տան հետազօտողներ, կարեւոր դերակատարութիւն պէտք է ունենայ: 1960ական թուականներուն բարգաւաճ աշխարհին մէջ երեխաները միջին հաշուով 3 ժամ տունէն դուրս կը խաղային, երբ տակաւին կարելիութիւնը չունէին համակարգիչներով, վիտէօ- խաղերով կամ պատկերասփիւռով զբաղելու՝ գնդակին փոխարէն:

Տոքթ. Թոմըս Փլէյֆըր Միլզ կ'ըսէ, թէ այս փոփոխութիւնը կենսաբանօրէն անբնական վարելակերպ է եւ առողջապահական շարք մը հետեւանքներու դուռ կը բանայ: «Այն հասարակութեան մէջ, ուր շնչարգելութեան համեմատութիւնները աճ արձանագրած են, ֆիզիքական մարզանքը նուազած է ու կը համապատասխանէ փակ տեղերու մէջ զբաղումի միջոցներու աճին:

ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՊԱՏՈՒԱՍՏ ՄԸ ՄՕՏԱԼՈ՞ՒՏ

Յունիսի սկիզբը բրիտանացի հետազօտողներ կը յայտնէին, թէ գիտնականներ քայլ մը աւելի յառաջդիմած են երեխաներու համար շնչարգելութեան դէմ պատուաստի մը մշակումին համար:

Պատուաստին բանալին այլասերած *փրոթէին* մըն է, որ կը գտնուի շնչառական ժահրի մը մէջ, որ ըստ գիտնականներու, շնչարգելութեան պարագաներու շուրջ մէկ երրորդը կը պատճառէ:

Լոնտոնի *Իմփիրիըլ Քոլէճ Սքուլ աֆ Մետիսինի* գիտնականները ուսումնասիրած են ժահրը եւ անոր արտադրած *ժէ փրոթէինը*, որ մարմնին բնական պաշտպանութեան դրութիւնը կը հարուածէ եւ պատճառ կը դառնայ, որ թոքի բջիջները բորբոքին եւ աւելորդ հեղուկ արտադրեն:

Իրենց հետազօտութեան ընթացքին գիտնականները փորձարկած են այլասերած քանի մը *ժէ փրոթէիններ* եւ գտած, որ *փրոթէինին* միայն փոքր մէկ մասը մուկերու բնական պաշտպանութեան դրութեան կ'ազդէ: Այդ մասը դուրս ձգելով՝ մուկերը բորբոքում չեն արձանագրած եւ պաշտպանուած են հիւանդութեան դէմ:

Երկու պատուաստներ քանի մը տարիէն փորձարկումի համար պատրաստ կրնան ըլլալ, կ'ըսեն հետազօտողները:

ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՋԻՆՈՒԱԾ ՏՈՒՆ ՄԸ

Հետազօտողներու համաձայն, գերզգայնութիւն պատճառող նիւթերէն հերքազատումը կրնայ նպաստել շնչարգելութեան կանխարգիլման: Իսկ երբ ան ալ մը կը պառակտի շնչարգելութենէ, պահ մէջ այդ նիւթերուն ներկայութիւնը նուազագոյնի իջեցնելը կը նպաստէ ախտանշանները հակակշիռի պահ առնելու, կ'ըսեն անոնք:

ՓՈՇԻԻ ՄԵՑԵՐՈՒ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐ

Թերեւին փոշին չէ, որ հարց կը ստեղծէ, այլ մանրադիտակի մակարդակով փորձիկ արարածները, որոնք գորգերու, անկողիններու, կահ - կարասիներու եւ «լեցուած» անասուններու մէջ կը բարգաւահին: Կը բնաւորուի նախընտրաբար տպահպակէ գերիներ եւ արտոներ ունենալ եւ բարչերն ու բազմոցները նայլոն պոպրակներու անցընել, ինչպէս նաեւ բամպակէ կերպասները պար չորով լուալ:

ՈՒՏԻՃՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Նոյնիսկ ատկած ուտիճ մը վտանգաւոր է, նկատի ունենալով, որ անոր մարմինը կը պարբերադրուի եւ անոր պարունակած փրոթէինները տան մէջ կը տարածուին: Անոնցմէ ձերբազատելէ ետք սէտր է լաւ մաքրել եւ հակաւեհիլ վերմիններ. մնացորդներէն մաքրելու համար գանոնք:

ԸՆՏԱՆԻ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐ ՊԱՀԵԼԷ ՀՐԱԺԱՐԻԼ

Շան, կատուի, նապաստակի կամ այլ անասունի սրեւները շնչարգելութեան գլխաւոր պատճառներէն են: Գանոնք անկապման ունենալու պարագային, պէտք է պահել դուրս կամ գորգէ զերծ վայրերու մէջ պահել:

Աւելի երկար ժամանակ անցընելով փակ տեղերու մէջ՝ մարդիկ այդ վայրերը փոշիի մեցերու եւ գերզգայնութիւն պատճառող այլ նիւթերու «դրախտ»ներու վերածած են:

Ֆրանսայի մասնագէտներ քանի մը ամիս առաջ կը հաղորդէին, թէ մարդիկ, որոնք օդաչոփոխիչ սարքերով օժտուած վայրերու մէջ կ'աշխատին, կրկնապատիկը աւելի հաւանականութիւն ունին շնչառական գործարաններու բորբոքում կրնայ ըլլալ, առանց շնչարգելութիւն նշանակելու: Կրկնուող հզգիւնը, սակայն, շնչարգելութիւն կրնայ նշանակել, կ'ըսեն մասնագէտները:

● *Ծանր կնդրպտուկ հազ*

Անդադար հազը, մանաւանդ հզգիւնի ընկերակցութեամբ, յստակ զգուշացում է, ըստ բժիշկներու: *Քրուփը* (խռչափողի եւ շնչափողի բորբոքում) կրնայ այլ նշան մը ըլլալ, եթէ երեխան մէկէ աւելի անգամներ կը դիմագրաւէ զայն:

● *Աստի կապուած հարցկր*

Եթէ ֆիզիքական մարզանքը կամ խաղը ծանր հազ, շունչի նեղութիւն կամ սովորականէն աւելի հեւք կը պատճառէ, թերեւս պէտք է շնչարգելութեան մասին մտածել:

● *Գիշերա շնչելու դժուարութիւն*

Եթէ երեխայ մը գիշերը շնչելու դժուարութիւն ունենայ, անոր պատճառը կրնայ շնչարգելութիւն ըլլալ:

● *Ընդհանրական պատկանութիւն*

Եթէ ծնող մը շնչարգելութենէ կը տառապի, երեխան առնուազն եռապատիկը աւելի հաւանականութիւն ունի այդ նոյն հիւանդութիւնը ժառանգած ըլլալու: Նկատի պէտք է ունենալ նաեւ ընտանիքին մէջ գարնան սկիզբը ծայր տուած գերզգայնութիւններու եւ էքզեմայի պարագաները:

ԱՄԵՆԱՀԱՍ ԱՒՏՄԸՄՆԵՐ

Փոքր երեխաներու մօտ շնչարգելութիւնը ճանչնալը միշտ դիւրին չէ, նկատի ունենալով, որ անիկա հարբուխի կամ շնչառական մասերու բորբոքումի ախտանշանները կրնայ ցուցաբերել: Բժիշկներու համաձայն, հաւանական կանխահաս ախտանշաններ կրնան ըլլալ.

● *Հազիւնը*

Սուլոցի լսելի ձայնով մը շնչառութիւնը կրնայ շնչարգելութեան նշան ըլլալ, սակայն նաեւ պէտք է գիտնալ, որ մէկ տարեկանէն վար երեխաներու պարագային անիկա շնչառական գործարաններու բորբոքում կրնայ ըլլալ, առանց շնչարգելութիւն նշանակելու: Կրկնուող հզգիւնը, սակայն, շնչարգելութիւն կրնայ նշանակել, կ'ըսեն մասնագէտները:

● *Ծանր կնդրպտուկ հազ*

Անդադար հազը, մանաւանդ հզգիւնի ընկերակցութեամբ, յստակ զգուշացում է, ըստ բժիշկներու: *Քրուփը* (խռչափողի եւ շնչափողի բորբոքում) կրնայ այլ նշան մը ըլլալ, եթէ երեխան մէկէ աւելի անգամներ կը դիմագրաւէ զայն:

● *Աստի կապուած հարցկր*

Եթէ ֆիզիքական մարզանքը կամ խաղը ծանր հազ, շունչի նեղութիւն կամ սովորականէն աւելի հեւք կը պատճառէ, թերեւս պէտք է շնչարգելութեան մասին մտածել:

● *Գիշերա շնչելու դժուարութիւն*

Եթէ երեխայ մը գիշերը շնչելու դժուարութիւն ունենայ, անոր պատճառը կրնայ շնչարգելութիւն ըլլալ:

● *Ընդհանրական պատկանութիւն*

Եթէ ծնող մը շնչարգելութենէ կը տառապի, երեխան առնուազն եռապատիկը աւելի հաւանականութիւն ունի այդ նոյն հիւանդութիւնը ժառանգած ըլլալու: Նկատի պէտք է ունենալ նաեւ ընտանիքին մէջ գարնան սկիզբը ծայր տուած գերզգայնութիւններու եւ էքզեմայի պարագաները:

ՕԶՈՆԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂ ՇՆՉԱՌՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԱԾՆԵՐ

Լոնտոնի մէջ Փետրուարին կայացած շնչարգելութեան մասին համագումարի մը ընթացքին բժիշկներ եւ դեղագործներ յայտնած են, թէ կը պատրաստուին բժշկական մեծագոյն փոփոխութիւններէն մէկուն, երբ շնչարգելութենէ եւ շընչառական կարգ մը այլ հիւանդութիւններէ տառապող մարդիկ պիտի սկսին «կենսոլորտին բարեկամ» շնչառական կապմածներ գործածել:

Սէ.Էֆ.Սէ.երէ վերծ նիւթերու գործածութիւնը կը նախատեսուի 2000 թուականին, եւ այդ փոփոխութեան մասնակից պիտի ըլլան տասնեակներով դեղագործական ընկերութիւններ, բժիշկներ, դեղագործներ եւ հիւանդներ: «Ասիկա դեղերու խումբի մը մեծագոյն փոխանցումն է», կ'ըսէ տոքթ. Մարթին Փարթրիճ եւ կ'աւելցնէ, թէ «ճարտարարուեստին համար բազմամիլիառաւոր տոլարներու փոխանցում է»:

Յատուկ նիւթերու ներշնչումը աւելի քան 20 տարիէ ի վեր ամէնէն աւելի օգտագործուած դարմանումի միջոցն է շընչարգելութեան համար:

Սէ.Էֆ.Սէ.եր (քլորոֆլիւորօ - քարպոն) պարունակող այս նիւթերը հիւանդներու կողմէ տասնամեակներէ ի վեր ապահով կերպով գործածուած են, սակայն շրջապատին վնաս հասցուցած են:

Սփրեյներու, վովացնող սարքերու, ճարտարարուեստական կարգ մը գործարաններու մէջ գտնուող Սէ.Էֆ.Սէ.երը կը քանդեն երկրագունդը պաշտպանող օզոնի խաւը: Անոր գործածութիւնը, բացի կարգ մը պարագաներէ (օրինակ՝ շնչարգելութեան պարագային), արգիլուած է 1987ին բազմաթիւ երկիրներու կողմէ ստորագրուած Մոնրէալի փրոթոգոլին համաձայն:

Արդէն Սէ.Էֆ.Սէ.է վերծ նոր շնչարգելութիւնը դարմանող ներշնչելիք նիւթ մը Բրիտանիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ շուկայի վրայ է:

ԱՂԻ ՀԱՆՔԵՐՈՒ ՄԷՋ՝ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ

Լեհաստանի Վիելիցքաւ ադի հանքերը իւրայատուկ նպատակի մը կը ծառայեն:

Քրաքովիւն ոչ շատ հեռու վայրի մը մէջ գտնուող այդ հանքերը փորուած են ժայռային (սեոիմաներ) խաւի մը մէջ, որ կազմուած է 18 միլիոն տարի առաջ ծովի ջուրերուն անհետացման պատճառով:

Հանքերը կ'երկարին 10 քիլոմեթրի վրայ եւ 327 մեթր խորութեան կը հասնին: Անոնք բաղկացած են 9 մակարդակներու վրայ 300 քմ. երկարութեամբ անցքերէ, 2148 սրահներէ եւ 26 հորերէ:

Անոնց պեղումը եւ չահարկումը, սկսած՝ 1290ին, վերջ գտած են Յուլիս 1996ին: Դէպի Պաքանեան երկիրները արտածուած ադը Լեհաստանի ծախսերուն մէկ երրորդը ֆինանսաւորած է: Ըստ գնահատումներուն, դարերու ընթացքին 7,5 միլիոն խորանարդ մեթր ադ արտահանուած է հանքերէն:

Տարիներու ընթացքին արկածներ անպակաս եղած են հանքերուն մէջ: Վտանգը հեռու պահելու համար հանքապործները ադին մէջ խորաններ եւ մատուռներ եւ կրօնական ընոյթի արձաններ քանդակած են: Կ'ըսուի, թէ անոնք արուեստի իսկական գործեր են:

Ներկայիս հանքերը կը գործածուին չնչարգելութենէն կամ այլ գերզգայնութիւններէ տառապող մարդոց դարմանումին համար: Կեդրոնին պատասխանատուներուն համաձայն, դարմանումը օգտակար է եւ արդիւնաւէտ:

211 մեթր խորութեան վրայ հիւանդները քսան րոպէ կ'անցընեն 12 աստիճան սելսիուս ջերմաստիճանի մէջ, մինչ ադով հարստացուած օդ «կը սփռուի» սրահներուն մէջ:

Դարմանումի կեդրոններէն անկախ, այս յարիւրինթնոսին մէջ կը գտնուին նաեւ արուեստական լիճեր, պարահանդէսի յատուկ սրահներ եւ մարգանքի յատուկ սրահ մը: Պերլինի պատին

փլուզումէն ետք անիկա տարեկան 600 հոգի այցելու կ'ընդունի:

Սակայն ՇՈՒՆԵՍՔՕի կողմէ պաշտպանուած այս վայրին յաջողութիւնը, ինչպէս նաեւ անոր օդափոխիչ սարքերու դրութեան պարզութիւնը գայն վտանգի ենթարկած են:

Օրական 20 հազար լիթր ջուր կը հոսի սեոիմաներէն խաւերէն՝ ստորերկրեայ անկքերու գանգր վտանգելով: Ամրան, երբ արտաքին ջերմաստիճանը 20 աստիճան սելսիուսը կ'անցնի, չոգիին հեղուկի վերածման գործընթացը չափազանց թափ կը ստանայ: Այս պատճառով, օրինակ, 300 տարուան Ս. Անթուան մատրան մէջ արձանները մեծ վնաս կրած են:

Գիտնականներ կը թելադրեն օդափոխիչ սարքերու նոր դրութիւն մը հաստատել՝ այցելուներու շնչած օդը գտելու եւ 11 աստիճան սելսիուս ջերմաստիճանը մնայուն կերպով պահելու համար:

Պատրաստեց՝ Ս. Ա. ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Ակնարկներ՝ «Ռոյթըրզ», «Նիւզուիք», «Սիաննս է վի»

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

ՄՈՆՏԻԱԼ 98

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՄԱՐՍԷՅ

Հայաստանի ֆութպոլի ազգային խումբը կը գտնուի Մարսէյ (Ֆրանսա), ուր անիկա պիտի հետեւի 2 շաբթուան յատուկ փորձերու, ղեկավարութեամբ կյախուր մարգիչ Սուրէն Բարսեղեանի եւ օգնական մարգիչ Աշոտ Խաչատրեանի: Հայաստանի կազմը կը բաղկանայ 32 մարգիկներէ: Ֆրանսայէն վերադարձին, պիտի կազմուի 22 հոգինոց հիմնական խումբը, անշուշտ հիմնուելով Մարսէյի փորձերէն ստացուած արդիւնքներուն վրայ: Հայաստանի կազմը պիտի կատարէ 3 բարեկամական փորձ - մրցումներ՝ տեղական կազմերու դէմ:

Սուրէն Բարսեղեանի համաձայն, Ֆրանսայի մէջ կատարուելիք այս փորձերը մեծապէս պիտի նպաստեն հայկական կազմին, որովհետեւ հոն հանդամանօրէն պիտի ծանօթանան Ֆրանսայի անուանի մասնագէտներու, որոնք ցուցմունքներ պիտի կատարեն արդի ֆութպոլին մասին:

Անշուշտ 15 օրուան այս փորձերը առաւելապարտ նախապատրաստական աշխատանքներ են 2000 թուականին Եւրոպայի ախոյեանութեան դծով, որուն կատարի մրցումներուն Հայաստան իր առաջին մրցումը պիտի կատարէ Երեւանի «Հրազդան» մարզադաշտին մէջ՝ Անտորրայի դէմ յառաջիկայ 5 Սեպտեմբերին:

Ստորեւ Եւրոպայի կատարի մրցումներուն կծով Հայաստանի մրցումներուն յայտագիրը.

- 5 Սեպտեմբեր 1998.- Հայաստան - Անտորրա
- 10 Հոկտեմբեր 1998.- Հայաստան - Իսլանտա
- 14 Հոկտեմբեր 1998.- Ուքրանիա - Հայաստան
- 3 Մարտ 1999.- Հայաստան - Ռուսիա
- 31 Մարտ 1999.- Ֆրանսա - Հայաստան
- 5 Յունիս 1999.- Իսլանտա - Հայաստան
- 9 Յունիս 1999.- Հայաստան - Ուքրանիա
- 4 Սեպտեմբեր 1999.- Ռուսիա - Հայաստան
- 8 Սեպտեմբեր 1999.- Հայաստան - Ֆրանսա
- 9 Հոկտեմբեր 1999.- Անտորրա - Հայաստան:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼԷ ԿԱՍԿԱԾԵԼԻՆԵՐ

Երէկ գերմանական ոստիկանութիւնը Գերմանիոյ Համպուրկ քաղաքին մէջ ձերբակալած է 24 տարեկան երիտասարդ մը, որ շատ հաւանաբար Մոնտիալի գծով 21 Յունիսին Լանսի մէջ գերմանացի խուլիկաններուն խմբակին մաս կազմած է եւ իր բաժինը ունի Ֆրանսացի ոստիկան Տանիել Նիվելի խոշտանգումին մէջ, որուն հետեւանքով ան ցարդ կը գտնուի մահաքունի մէջ:

Գերմանական ոստիկանութեան բանբերը կը յայտնէ, թէ կասկածեալին հետապնդուած է Ֆրանսայէն ի վեր եւ Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ուղարկած է անոր լուսանկարը՝ խուլիկանութեան ընթացքին: Գերմանական մէկ ատեանը հիմնուելով լուսանկարին վրայ, կասկածեալին այժմ կանչած է դատարան:

Նոյն օրը, գերմանացի երկու այլ կասկածեալիներ եւս ձերբակալուած են Գերմանիոյ տարբեր քաղաքներու մէջ եւ կը գտնուին հարցաքննութեան տակ:

Այսօր Գերմանիա պիտի ժողովրդուին 52 գերմանացի խուլիկաններ, որոնք բանտարկուած են Ֆրանսայի մէջ: Ֆրանսական ոստիկանութիւնը սահմանին վրայ կանոնք պիտի յանձնէ գերմանական ոստիկանութեան, որ իր կարգին կանոնք պիտի ուղարկէ գերմանական բանտերը, մինչեւ որ աւարտին անոնց հարցաքննութիւններն ու դատական վճիռը: Մամուլին համաձայն, անոնցմէ ոմանք կրնան մինչեւ իսկ 10 տարուան բանտարկութեան վճիռ ստանալ օտար երկիրի մէջ խափանարարական գործողութիւն տարած ըլլալու յանցանքով:

ԹԵՆԻՍ

ՄԱՐԹԻՆԱ ՀԻՆԿԻՍ ԿԸ ՄՆԱՅ ՊԱՐԱԳԼՈՒԽԻ ԴԻՐՔԻՆ ՎՐԱՅ

Երէկ թենիսի միջազգային ֆեստիվալ մը հրապարակեց աղջկանց թենիսի միջազգային դասաւորումը, որուն մէջ գուիներիացի Մարթինա Հինկիս կը մնայ պարագլուխի դիրքին վրայ, հակառակ Ուիմպըլտընի մրցաշարքի կիսաւարտական մրցումէն չեխ Եանա Նովոթնայէն դուրս մնալուն:

Նովոթնա, որ Ուիմպըլտընի նախօրեակին կը գրաւէր 3րդ դիրքը, այժմ տիտղոսին տիրանալէն ետք բարձրացաւ 2րդ դիրքին, վերագանգելով ամերիկացի Լինսէյ Տէյվընփորթը:

Ստորեւ՝ առաջին 10 թենիսուհիներուն դասաւորումը.

	կէտ
1. Մարթինա Հինկիս (Զուիցերիա)	5865
2. Եանա Նովոթնա (Չեխիա)	4507
3. Լինսէյ Տէյվընփորթ (Մ.Ն.)	4464
4. Արանչա Սանչէս - Վիքարիօ (Սպանիա)	3264
5. Մոնիքա Սելէշ (Մ.Ն.)	2997
6. Վենըս Ուիլիըմս (Մ.Ն.)	2949
7. Քոնչիթա Մարթինէս (Սպանիա)	2613
8. Ամանտա Քոցըր (Հ. Ափրիկէ)	2316
9. Իրինա Շփիրլէա (Ռումանիա)	2181
10. Նաթալի Թօզիա (Ֆրանսա)	2162

ԱՅՍՕՐ՝ ՊՐԱԶԻԼ - ՀՈԼԱՆՏԱ ԿԻՍԱԻԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱԿԱՍՏՈՒԻՄ

Այսօր ժամը 22:00ին Մարսէյի «Վելոտրոմ» պաշտին վրայ տեղի պիտի ունենայ Մոնտիալի կիսաւարտական առաջին ճակատումը՝ Պրազիլի եւ Հոլանտայի միջեւ:

Միջազգային բոլոր նախատեսութիւններուն համաձայն, երկու կազմերը հաւասարապէս կը նկատուին մրցումին յաղթանակի թեկնածուն: Հոլանտացիք նախորդ Մոնտիալն լուծելիք փոխ վրէժ մը ունին Պրազիլին, որ քառորդ աւարտականին 3-2 արդիւնքով դուրս ձգած էր Հոլանտան: Մասնագէտներու համաձայն, Հոլանտայի ներկայ կազմը շատ աւելի ամրողջական է քան նախորդը (1994), հետեւաբար անիկա բոլոր տուեալներն ու կարելիութիւնները ունի չրջանցելու Պրազիլը, որ սակայն անշուշտ դիւրին չէ, տրուած րլլալով, որ Պրազիլի կազմը եւս ամրողջական է եւ գօրաւոր:

Հոլանտայի կազմէն կը բացակային Նուման եւ Պոկարտ: Առաջինը նախորդ մրցումին ստացաւ կարմիր քարտ մը, իսկ երկրորդը փոխադրուեցաւ Հիւանդանոց: Երկու մարգիկներն ալ կը խաղան յեսասպահ նոյն դիրքին վրայ, հետեւաբար անոնց տեղ պաշտպիտիներ կայանայ Ֆիլիփ Քոքիւ:

Պրազիլն պիտի բացակայի յետսապահ Քաֆուն, որ Դանիոյ դէմ մրցումին ստացաւ իր երկրորդ դեղին քարտը: Քաֆուն պիտի փոխարինէ ցարդ Պրազիլի հետ դաշտ չներկայացած Զէ Քարլոս:

Երկու կազմերը դաշտ պիտի ներկայանան իրենց աւանդական տարազով: Մրցումին իրաւարարական կազմը պիտի րլլայ ամրողջութեամբ արաբական հաւաքածոյ մը: Արաբական Միացեալ Էմիրութիւններէն Ալի Մոհամմէտ Պուժասիմ պիտի րլլայ կեդրոնի իրաւարարը եւ իր կողքին պիտի ունենայ կողմի իրաւարարներ Հիւսէյն Ղատանֆարին (Քուէյթ) եւ Մոհամմէտ Ահմէտ Մուսաուին (Օման): Չորրորդ իրաւարարը պիտի րլլայ Ապտիւլ Ռահման Զէյտ Սկուտական Արաբիայէն:

Հայաստան իր պաշտօնական այցելութեան ընթացքին Արժանթինի նախագահ Քարլոս Մենեմ, որ ֆութպոլի սիրահար մըն է. Մոնտիալի գծով Արժանթին - Անգլիա ճակատումը պատկերասփիւռէն հետեւած է Հայաստանի նախագահ Ռոպէրթ Քոչարեանի ընկերակցութեամբ. հայրենի նախագահին հիւրընկալութեամբ:

Լուսանկարին մէջ նախագահ Մենեմ եւ անոր դուստրը կը տօնեն իրենց կազմին հաւասարութեան երկրորդ կոլը, մինչ Քոչարեան նուագ խանդավառ, իր կարգին, կ'ողջունէ արժանթինեան կոլը...

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ ՄՈՆՏԻԱԼԷՆ

●*ՖԻՖԱին մէկ պատասխանատուն՝ Քէյթ Քուփըր յայտնեց, թէ կը մտադրուի «Կոլտըն» կոլի ձեւր փոխել:*

Ան յայտնեց, թէ յառաջիկային որպեսզի ուելիք այս նոր ձեւր վստահարար շատ գոհ պիտի ձգէ բոլորը:

«Եթէ մրցումի մը 90 վայրկեաններէն վերջ պտնեն հաւասարութեամբ, պիտի դիմուի կէս ժամ երկարաձգումի: Եթէ այդ երկարաձգման ընթացքին խումբ մը յաջողի կոլ նչանակել, մրցումը չաւարտիր, այլ կը չարունակուի: Եթէ երկու խումբերն ալ այդ երկարաձգման ընթացքին նոյնքան կոլ նչանակեն յաղթական դուրս կու գայ այն խումբը, որ նչանակած է առաջին կոլը: Փենալթիներու կը դիմուի այն միջոցին երբ երկարաձգման ընթացքին կոլ չնչանակուիր», կ'ըսէ Քուփըր:

Այս որոշումէն նոր ձեւր առիթ մը պիտի տայ խումբերուն, բայց մանաւանդ երկարաձգման ընթացքին կոլ ստացող խումբին, որպէսզի փորձէ երկու կոլ նչանակել յաղթական դուրս գալու համար, ապա թէ ոչ պարտուած կը հռչակուի, որովհետեւ հաւասարութիւնը կ'րլլայ ի հեճուկս իրեն, որովհետեւ մրցակից կազմը ինք նչանակած է առաջին կոլը:

«Կոլտըն» կոլի ձեւր առաջին անգամ որոշուած է 1993ին, Աւստրալիոյ մէջ, աշխարհի կրտսերներու ախոյեանութեան մրցումներուն ընթացքին, ապա հետզհետէ ոլսած է տարածուիլ:

Քուփըր իր խօսքը չարունակելով ըսաւ, թէ մարգիկները պէտք է չատ գոյլ րլլան եւ մրցակից կազմին մեծ քառակուսիին մէջ դերասանութիւն չփորձեն կատարել փենալթիի համար, որովհետեւ պիտի չկարենան հասնիլ իրենց նպատակին:

Արժանթինցի Արիէլ Օրթեկա, Հոլանտայի դէմ մրցումին, իր կատարած դերասանութեան համար դեղին քարտ ստացաւ: Նոյնը պիտի րլլայ անխտիր բոլորին համար ալ:

●*ԴԱՆԻԱՅԻ միջազգային յառաջապահ Պրայըն Լաուտրուփ պիտի լքէ միջազգային ասպարէզը, հետեւելով իր եղբօրը՝ Միքայէլի, որ Մոնտիալէն առաջ րսած էր, թէ այս մրցաշարքի աւարտին պիտի հեռանայ ազգային խումբէն:*

Չելսիի 29 տարեկան մարգիկը Պրայըն, որ 82 անգամ կրած է Դանիոյ ազգային խումբին չապիկը, կ'ակնկալուէր, որ իր մասնակցութիւնը բերէ 2000 թուականին տեղի ունենալիք Եւրոպայի ախոյեանութեան գտումի մրցումներուն: Դանիա գտուելիք առաջին մրցումը պիտի կատարէ յառաջիկայ Սեպտեմբեր 5ին, Պիելոռուսիոյ դէմ:

●*ՃԱՄԱՅԿԱՅԻ ֆութպոլի ֆեստիվալին մասնակցող չարաթաօկիզրին յայտարարեց, թէ պիտի փորձէ համոզել ազգային խումբի պրազիլցի մարգիչը՝ Լուիզ Սիմոզը, որպէսզի մնայ իր պաշտօնին վրայ:*

Սիմոզ, որ 1994ին ստանձնեց իր պաշտօնը՝ կ'ուզէ հեռանալ, որովհետեւ կ'ըսէ, թէ իր ստացած գումարը քիչ է իրեն համար եւ չ'ուզեր երկարաձգել իր պայմանագրութիւնը:

Անոր պայմանագրութիւնը կ'աւարտի յառաջիկայ Հոկտեմբերին, սակայն մինչեւ Յուլիս 31 ժամկէտի ֆեստիվալիններ պիտի փորձ համոզել պրազիլցին, որպէսզի մնայ իր պաշտօնին վրայ, որովհետեւ գոհ է անկէ:

Ժամկէտ իր պատմութեան մէջ առաջին անգամ րլլալով է, որ կը մասնակցի Մոնտիալին:

●*ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ յառաջապահ Եուերկն Քլինսման երէկ րսաւ, թէ լրջօրէն կը մտադրէ վերջնականապէս լքել ֆութպոլը՝ իր ժամանակը յատկացնելու համար միայն ու միայն իր ընտանիքին:*

Կ'ակնկալուէր, որ Մոնտիալէն ետք 33 տարեկան Քլինսման հեռանայ միայն միջազգային ասպարէզէն, սակայն այժմ կ'ըսէ, թէ կ'ուզէ միանգամընդմիշտ հեռանալ կանուխ պատճառներէն:

Մանօթ է, որ Գերմանիա անցեալ Շաբաթ օր 3-0 արդիւնքով ծանր պարտութիւն մը կրեց Խրուաթիայէն: Այդ պարտութիւներ վերջին քառասուն տարի-

8

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄՈՆՏԻԱԼԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՄՐՑԱՆՔՆԵՐ

Ընդհանուր կանոն

1.- Պատասխանին մէջ պէտք է նշել, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ մրցումին արդիւնքը եւ կոլերուն թիւը (25 նիշ): Նշել նաեւ նշանակողներու անուններն ալ (25 նիշ):

2.- Մրցանքին կտրօնը «ԱԶԴԱԿ»ի խմբագրութեան հասած պէտք է ըլլայ մինչեւ տուեալ խաղին թուականը, կէսօրին ժամը 12ին:

3.- Կարելի է մասնակցիլ միայն մէկ կտրօնով: Շահողը պէտք է անձամբ ներկայանայ ստանալու համար իր նուէրը:

4.- Առաւելագոյն նիշ ապահովողը կը շահի մրցանքը: Հաւասարութեան պարագային յաղթականը կը ճշդուի վիճակահանութեամբ:

5.- Մրցանքներուն չեն կրնար մասնակցիլ «ԱԶԴԱԿի պաշտօնեաները եւ անոնց անմիջական պարագաները:

6.- Կարելի է մասնակցիլ միաժամանակ մէկէ աւելի մրցանքներու:

10ՐԴ ՄՐՑԱՆՔ

Հոլանտա - Պրազիլ կիսաւարտական մրցում, 7 Յուլիսին

ԱՆՈՒՆ----------ՀԵՌ. ----------

Յաղթականը կը շահի REGINA հաստատութեան կողմէ տրամադրուած գորգ մը, ինչպէս նաեւ «ԱԶԴԱԿ»ի կողմէ տրամադրուած գրպանի նկարչական սարք մը:

REGINA
•ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇՈՎ ԳՈՐԳԵՐ
•ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ԱՌՈՒԾԱԽ
Պուրճ Համուտ, Արաքս թաղի վերջաւորութեան, Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան վարժարանին մօտ:

11ՐԴ ՄՐՑԱՆՔ

Ֆրանսա - Խրուաթիա կիսաւարտական մրցում, 8 Յուլիսին

ԱՆՈՒՆ----------ՀԵՌ. ----------

Յաղթականը կը շահի Հ. ԵՒՐՏՐՄԵԱՆ հաստատութեան կողմէ տրամադրուած EDOX վաճառանիշով ժամացոյց մը, ինչպէս նաեւ «ԱԶԴԱԿ»ի կողմէ տրամադրուած գրպանի նկարչական սարք մը:

EDOX
SWISS MADE
ՀԱՅԿԱԶ ԵՒՐՏՐՄԵԱՆ
Հեռ. 01-260889 եւ 01-265070

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄՈՆՏԻԱԼԻ 9ՐԴ ԲԱՑԱՌԻԿ ՄՐՑԱՆՔԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ

Հոլանտա - Արժանթին մրցանքին մասնակցած է 40 հոգի. 7 հոգի նախատեսած է 2-1 արդիւնքով Հոլանտայի յաղթանակը:

5 հոգի գրած է 1 կոլ նշանակողի անուն, իսկ 2 կոլ նշանակողի անուններ 2 մասնակցողներ, որոնց միջեւ վիճակահանութիւնը շահեցաւ ԱՐԻ ՉԷՕՐԷՔՃԵԱՆ, որ պէտք է ԱՆՁԱՄԲ ներկայանայ «ԱԶԴԱԿ»ի խմբագրատուն ստանալու համար իր նուէրը:

ՓԵԼԷԻ ԿԱՐԾԻՔՈՎ

ՖՐԱՆՍԱ - ՊՐԱԶԻԼ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄԸ ԱՄԷՆԷՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿԱՆԸ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

Ֆութպոլի աշխարհին տիտաններէն՝ Փելէի կարծիքով, Մոնտիալի ամէնէն տրամաբանական աւարտականը պիտի ըլլայ, եթէ Պրազիլ եւ Ֆրանսա հանդիպին իրարու: Անոր համաձայն, երկու կազմերն ալ արժանի են տիտղոսին, որովհետեւ կը կիրարկեն մաքուր, յարձակողական եւ բարձր թեքնիքով ֆութպոլ, ինչ որ լաւագոյն պատկերն է կլոր գնդակի աշխարհին:

Փելէ Մոնտիալի նախօրեակին մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին նախատեսած էր Ֆրանսա - Պրազիլ աւարտականն ալ, ուր Ֆրանսա պիտի տիրանար տիտղոսին...

ՕՐԱՑԵՑՔ

ՇԱՐԺԱՊԱՏԿԵՐ

◆«ՖԸՐՍԹ ՔԻՏ» (*Ջուք եւ Ապրաժ*).- Երբ Միացեալ Նահանգներու նախագահին զաւակն ու իր թիկնապահը մօտիկ բարեկամներ կ՚ըլլան... իրարանցում մը կը ստեղծուի Սպիտակ Տան մէջ:

◆«ՓՐԱՅՄԸՐԻ ՔԱԼԸՐՋ» (*Քոնքորտ, Ֆրիուէյ, Լա Միթ, Սաժէս, Փլանէթ/Ապրաժ*).- Անգամ մը եւս Միացեալ Նահանգներու նախագահին մասին պատրաստուած ժապաւէն մը: Դերակատարութիւն Ճոն Թրավոլթայի եւ Էմա Թոմսընի:

◆«ՈՒԱԿ ՏԸ ՏԱԿ» (*Քոնքորտ, Միթ, Սաժէս, Փլանէթ/Ապրաժ*).- Միացեալ Նահանգներու նախագահը վերընտրուելու համար գործի կը լծէ իր քարոզչական մեքենան: Իր դէմ եղող մեղադրանքները մոռցնելու համար ան պատերազմ կը յայտարարէ անծանօթ երկրի մը դէմ: Յաջող բեմադրութիւն՝ Պերի Լեվինսընի եւ դերասանութիւն՝ Ռասլըրթ Տր Նիրոյի եւ Տասթին Հոֆմանի:

◆«ՓԻՔՋԸՐ ՓԸՐՖԵՔԹ» (*Քոլիզէ*).- Նիւ Եորքի մէջ երիտասարդ պարմանուհի մը անախորժ անակնկալներու առջեւ կը գտնուի, երբ իր մօտիկ ընկերը կը փորձէ գինք խաբել: Հետաքրքրաշարժ ժապաւէն մը:

◆«ՏԸ ՄԸՆ ԻՆ ՏԸ ԱՅՐԸՆ ՄԱՍՔ» (*Քոնքորտ, Վանտոս, Փլանէթ Ապրաժ եւ Քասլիք*).- Ալեքսանտր Տիմայի *Թրուա Մասքըթէր*-ը անգամ մը եւս պատրաստուած Հոլիվուտի մէջ: Դէպքը կը պատահի 1660ին:

◆«ԹՒՅՅԹԵՆԻՔ» (*Էլիթ, Ամփիր / Սոտեքօ եւ Էսփաս*).- Ոէյմս Քամերոնի գերպատրաստութիւնը, որ շահեցաւ 10 *օսքար*: Դերասաններէն աւելի ջուրն ու հսկայ գբօսանաւը իրենց վրայ կը կեդրոնացնեն հանդիսատեսին ուշադրութիւնը:

◆«ՄԱՐՎԻՆ Ջ ՌՈՒՄ» (*Փլանէթ / Ջուք*).- Սիրային բնոյթ ունեցող ժապաւէն, դերակատարութեամբ Մէրիլ Սթրիփի, Ռոպըրթ Տր Նիրոյի եւ Տալըն Քիթընի:

◆«ՏԻ ԷՕ» (*Էլիթ, Ամփիր, Էսփաս եւ Սէնթ Էլի*).- Էնթըրնի Հոփքինզ եւ Ալեք Պալտուին արկածախնդրութեան մը ընթացքին Ալասքայի մէջ: Բեմադրութեամբ Լի Թամահորիի:

◆«ՍԷԼԷՆԱ» (*Ֆրիուէյ*).- Երիտասարդ երգչուհի մը հապճեպ հռչակի հասած, անարգ ոճիրի մը զոհը կը դառնայ: Ի՞նչ են դրդապատճառները: Բեմադրութիւն Կրեկըրի Նաւայի:

◆«ԷՐ ՊԱՏ» (*Փլանէթ / Ապրաժ, Քոնքորտ*).- Միացեալ Նահանգներու մէկ կորսուած գիւղաքաղաքին մէջ, 12 տարեկան պատահի մը իր ընկերներէն աւելի կապուած է «Պատի»ին հետ, որ իրենց տան հաւատարիմ շունն է:

◆«ԿՐԻՅԹ ԷՔՍՓԵՔԹԻՇՈՆ» (*Ամփիր / Սոտեքօ*).- Երիտասարդ տղայ մը տարիներ ետք կը դառնայ հռչակաւոր լուսանկարիչ մը: Հեռանալով իր ծննդավայր Ֆլորիտայէն, ան Նիւ Եորքի մէջ կը հանդիպի իր սիրահարին... տարբեր պայմաններու տակ:

ՇԱԲԱԹԱՊԱՏԿԵՐԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒ ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԹԻՒԵՐԸ

Քոնքորտ.- 738439	Քոլիզէ.- 342962
Փլանէթ / Ապրաժ.- 292192	Էսփաս.- 212526
Փլանէթ/ Քասլիք.- 912503/4	Վաճառոմ.- 443992
Ամպասատ.- 217498	Սէնթ Էլի.- 406706
Էլիթ.- 840286	Ամփիր / Տիւն.- 792123/4
Ամփիր / Սոտեքօ.- 616706/7	Ամփիր / Սոֆիլ.- 204080
Ֆրիուէյ.- 485590	Մաճիք.- 336075

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

ԹԷ. ԷԼ.

7:30 - *Ուրաքերէն լուրեր*
8:00.- *Թելէ Սաթէն Ֆրանս 2*
8:30.- *Մուսի Մէհիք*
9:00.- *Սուպիւիէ*
11:00.- *Այնա Ուա Լաքըն*
12:00 - *Այիլսաթի Մարուա*
13:00.- *Էլ Տունիա Վէյք*
14:30.- *Ուրաքերէն լուրեր*
15:30.- *Մատուահէպ*
16:30 - *Կենդանի գծանկար՝ Թրանսֆորմըր*
17:30 - *Ուժուն Լուպնանիա*
18:30 - *Տը Պոլտ Էնտ Տը Պիւթիֆուլ*
19:30 - *Ուրաքերէն լուրեր*
20:00 - *Նիւս Ֆիլ Ուսիֆա*
22:00.- *Սոնտիալ 9Տ՝ Պրակիլ - Հոլանտա*

ՄՈՒՍԹԱՔՊԱԼ

7:00 - *Ուրտ Ալ լուր*
13:00 - *Ուրաքերէն լուրեր*
13:15 - *Խալաթի Սաֆիա*
14:00 - *«Քասանտրա» մեքսիքական յայտագիր*
15:00 - *Ուրաքերէն լուրեր*
15:15 - *Իսթապլ Ուսթար*
16:30.- *Կենդանի գծանկար*
17:00 - *Ալ Ասիր Էլ Մաժիուլ*
18:00 - *Ինգլերէն լուրեր*
18:10 - *Նէյպըրկ*
19:00.- *Թիքեթ Ուէյնա Վիկա Ալեյք*
20:00 - *Ուրաքերէն լուրեր*
20:30 - *Էլ Շարիա Էլ Ժատիտ*
21:30.- *Խալլիք Պըլ Պէյթ*
23:30.- *Մարզական յատագիր*

ԷՆ. ՊԻ. ԷՆ.

15:30 - *Հիլ Լերըր*
17:00.- *Կենդանի գծանկար՝ «Ուսթաղ Ուսիա»*
18:00.- *Ալ Խապէ էլ Ալպիատ*
19:00.- *Եգիպտական երկար ժապաւէն՝ «Ըտհաք Ուսլաաապ»*
21:00.- *Ուրաքերէն լուրեր*
21:30.- *Ինգլիական երկար ժապաւէն*
23:00.- *Լը Պալ Տը Լ՚Ունիբրէօր*

ԷԼ. ԹԻ. ՎԻ.

7:30 - *Թելէ Սաթէն*
9:00.- *Ուսթրօ Ֆլէշ*
9:15 - *Քլիփս*
9:30 - *Տոսիէ Տը Լ՚Ըսթուար*
10:30.- *Ուսվուալէ Սփեսիալ*
12:15 - *Ուա՛ Թեննա*
13:15 - *Տը Շիֆր Է Տը Լեթր*
13:45.- *Ուսթրօ Ֆլէշ*
14:00 - *Ֆրանս Իլ լուրեր*
14:30.- *Թուչէ Կանիէ*
15:00 - *Քլիփս*
15:15 - *Ուսթրօ Ֆլէշ*
15:30 - *Աղանի Աղանի*
16:00 - *Կենդանի գծանկար*
17:30 - *Սինի Սթուտիօ*
18:25 - *Էմ. Թի. Վի. Սփորց*
18:30 - *Ուա՛ Թեննա*
19:15.- *Քըլ Մապէ Ալլէ*
20:00.- *Ուրաքերէն Լուրեր*
20:30.- *Սլալոըրկ*
21:30 - *Փոյնթմէն*
22:30 - *Էմ. Թի. Վի. Սփորց*
23:00.- *Ֆրանսական երկար ժապաւէն՝ «Քոմիսէր ...»*

ԷԼ. ՊԻ. ՍԻ.

7:00 - *Սի Լ՚Ն. Էն.ի լուրեր*
7:30.- *Էլ. Պի. Սի.ի լուրեր*
8:00 - *Ֆրանս 2ի լուրեր*
9:00 - *Սա Ըլաք Իլլա Հայֆա*
9:30 - *Հաուալըն Ֆայվ Օ*
10:30.- *Նահարքում Սայիտ*
13:30.- *Սի. Էն. Էն.ի*

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ ՄՈՆՏԻԱԼԷՆ

7

ներուն ամէնէն ծանրն էր:

Քլինսման կ՚եզրափակէ ըսելով, որ անմիջապէս արձակուրդ պիտի առնէ եւ անկէ կարճ ժամանակ մը ետք, պիտի վճռէ թէ ի՛նչ պիտի ըլլան իր յառաջիկայ քայլերը:

●*ԱՐԺԱՆԹԻՆՅԻ* փլէյմէյքըր *Արիէլ Օրթեկա, որ անցեալ Շարաթ օր Հոլանտայի դէմ մրցումին բերդապահ էտվին Վան տէր Սարի գլխով միտումնաւոր հարուած մը տուած ըլլալուն պատճառով կարմիր քարտ ստացաւ, Ֆիֆային կոդմէ երեք մրցում կախակայուեցաւ:*

Այսպէսով, ան 1999ին տեղի ունենալիք «Գուփա Ամերիքա»ի ֆութպոլի մրցաշարքին, որ տեղի պիտի ունենայ Փարակուէյի մէջ, երեք մրցում պաշտ պիտի չկարենայ ներկայանայ:

Նոյն այդ մրցումին, Օրթեկայէն առաջ կարմիր քարտ ստացած Հոլանտայի Արթիւր Նիւման մէկ մրցում կախակայուեցաւ, որովհետեւ երկրորդ դեղին քարտը ստանալէ ետք, որ միայն փտարուեցաւ պաշտօնէն:

Այսօրուան մրցումին կախակայուած ըլլալով, ան յոյս ունի յաջորդ մրցումին պաշտ ներկայանալ:

Ինչ կը վերաբերի կերմանացի յետսապահ Քրիսթիան Վէօրնգի, որ Խրուաթիոյ դէմ մրցումին իր կատարած թաքըլին պատճառով կարմիր քարտ ստացաւ, երկու մրցում կախակայուեցաւ: Ան 2000 թուականին տեղի ունենալիք Եւրոպայի ախոյեանութեան գտումի առաջին երկու մրցումներուն պաշտպտի չկարենայ ներկայանալ:

Սակայն միջնապահ Միքայէլ Թարնաթ, որ Բ. հանգրուանին եւ քառորդ աւարտականին դեղին քարտեր ստացած էր, կրմնայ անպատիժ:

●*ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ* ապգային *խումբի մարգիչ Պերթի Ֆոկց անցեալ կիրակի օր րսաւ, թէ հակառակ Խրուաթիայէն իր կրած պարտութեան պիտի չներկայացնէ իր հրաժարականը:*

Ֆոկց, որ Գերմանիոյ ֆութպոլի ֆետերասիոնին մէկ մասին գօրակցութիւն կրվայելէ, շատ կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին պիտի փորձէ իր պայմանագրութիւնը երկարաձգել:

Վերջին տարիներուն, Ֆոկց բազմաթիւ առիթներով րսած էր, թէ Գերմանիոյ մէջ բազմաթիւ օտարական մարգիկներու ներկայութիւնը արգելք կը հանդիսանայ, որ տեղացի երիտասարդ մարգիկներ յայտնաբերուին:

Ան կ՚րսէ, թէ 21 տարեկանէն վար կրտսերներու ապգային խումբէն մարգիկներ պէտք է չուտով մասկսմէն Գերմանիոյ ապգային խումբին, փոխարինելով հիներ, որոնք արդէն օրական «ծերացած» են:

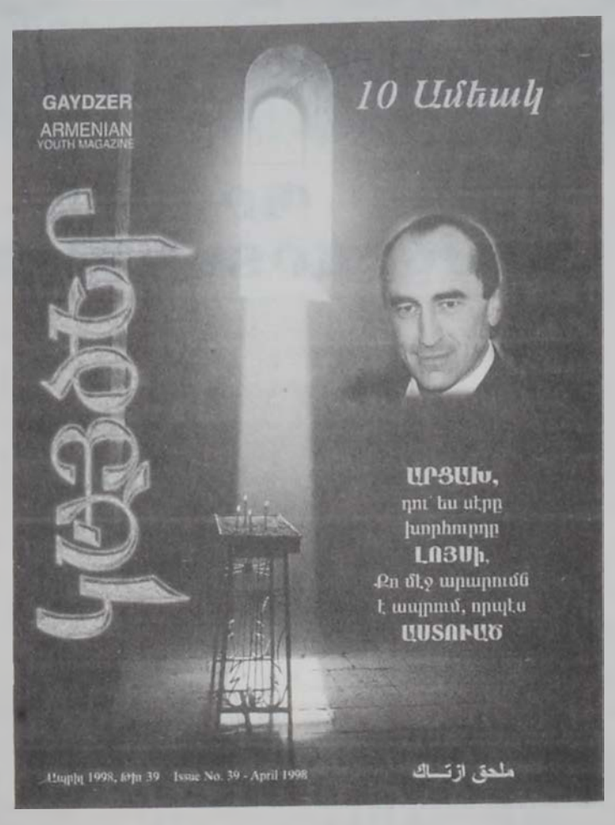
Արդէն իսկ Լոթար Մաթէուս, Եուրկըն Քլինսման լքեցին ապգային խումբը: Շատ հաւանական է, որ չուտով անոնց միանան Անտրէաս Մէօլըր, Ենտի Քէօփքէ, Օլաֆ Թոն եւ Թոմաս Հէսլըր, որոնք եւս կը պատկանին նոյն սերունդին:

PROVIDEO

PAL - SECAM - NTSC

VIDEOի վերաբերեալ որեւէ հարցով դիմել ՓՐՈՎԻՏԷՕ հաստատութեան, Պուրճ Համուտ, Սիճէ Սանթրալի դիմաց: Հեռ. 01/260739:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ - ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ

«ԿԱՅԾԵՐ»

ՄԱՐՏ - ԱՊՐԻԼ 1998Ի ԹԻՒԸ

Քաղաքական, գիտական, գրական, մարզական յօդուածներու կողքին, այս համարը լուսարձակի տակ կ՚առնէ Արցախեան Ազատագրական Պայքարի 10ամեակն ու Հայաստանի նախագահական ընտրութիւնները:

Սոլի թիւը կ՚ընդգրկէ նաեւ մրցանք մը Արցախի Ազատագրական Պայքարի 10ամեակին առիթով:

ՍԱԿ՝ 5000 լ.ո.

●*Ստանալու համար դիմել Համազգայինի գրատուն, «Շաղգոյեան» կեդրոն:*

«ԿԱՅԾԵՐ»Ի ՄՐՑԱՆՔԸ

Արցախի Ազատագրական Պայքարի 10ամեակին առիթով «Կայծեր»ի խմբագրութիւնը կազմակերպած է մրցանք մը: Շահող մասնակիցը պիտի ստանայ ՊԷՅՐՈՒԹ - ԵՐԵՒԱՆ - ՊԷՅՐՈՒԹ օդանաւային տոմս մը:

Մասնակցեցէք մրցանքին ու շահեցէք Պէյրութ - Երեւան - Պէյրութ օդանաւային տոմսը:

Մասնակիցները պէտք է մրցանքին պատասխանները բերել «Կայծեր»ի բնագիր էջին վրայ:

«Կայծեր» ստանալու համար դիմել Համազգայինի գրատուն:

●*«Կայծեր»ի խմբագրութեան կազմակերպած նախկին մրցանք - խաղին մասնակցողներէն Արեւ Փոլատեան կը շահի Tissot (Ref. 361/7151) վահանակիրով ժամացոյցը. տրամադրուած Ժաք Ադամեան հաստատութեան կողմէ:*

«Կայծեր»ի հեռ. 241266:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«Կայծեր»ի խմբագրութեան կազմակերպած մրցանքին ժամկէտը յետաձգուած է 15 օրով: Արդարեւ, պատասխանները կարելի է խմբագրութեան հասցնել մինչեւ Շաբաթ, 15 Յուլիս 1998:

ՄԱՀԱԶԴ

Տէր եւ տիկին Յակոբ Նագարեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Վրէժ Նագարեան եւ զաւակունք
Տիար Արթիւ Նագարեան
Տէր եւ տիկին Համբարձում Պաստմաճեան
Տէր եւ տիկին Յովհաննէս Վարդեան եւ զաւակունք
Տիկին Արշալոյս Գասարճի եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Պետրոս Պետրոսեան եւ զաւակունք
Տիար Յովհաննէս Յովհաննէսեան
Տէր եւ տիկին Առաքել Յովհաննէսեան եւ զաւակունք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց մօր, քրոջ եւ հարազատին

ՄԱՔՐՈՒՀԻ ՆԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Երկուշաբթի, 6 Յուլիս 1998, առաւօտեան ժամը 10ին:

Թաղման արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ Երեքշաբթի, 7 Յուլիս, կէսօրէ առաջ ժամը 11ին, Նոր Մարաշի Սրբոց Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանդուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պուրճ Համուտի Ապգային գերեզմանատունը:

●Ներկայս ընդունիլ իրրեւ մահագդ:

●Յաւակցութիւնները կ՚ընդունուին Երեքշաբթի 7, Չորեքշաբթի 8 եւ Հինգշաբթի 9 Յուլիսին, հանգուցեալին զաւկին բնակարանը, Պուրճ Համուտ, Մար Շարպել թաղ:

Optique
La Vista

MOSCHINO

ՀՐԱՅՐ ԱՂԱՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Պուրճ Համուտի Քաղաքապետարանի հրապարակ, հեռ. 03-302752 եւ 01-262071

ՍԱԿԱՐԱՆ

Պէյրութի սակարանին մէջ օտար դրամանիշերու փակման սակագիները հետեւեալներն էին երէկ.

Սուրիական թղթադրամ	32.92 - 34.95 լ.ո.
Իրաքեան տինար	50.00 - 51.00 լ.ո.
Պաճրէյնեան տինար	4025.77 - 4027.81 լ.ո.
Քուէյթեան տինար	4935.97 -4937.99 լ.ո.
Յորդանանեան տինար	2122.54-2131.58 լ.ո.
Ա. Մ. Էմիրութեանց տիրհամ	410.63 - 411.67 լ.ո.
Սեուտական ռիալ	402.10 - 404.10 լ.ո.
Սմանեան ռիալ	3652.83 -3655.86 լ.ո.
Քաթարեան ռիալ	412.25 - 414.29 լ.ո.
Եգիպտական կինէ	441.28 - 443.46 լ.ո.
Անգլիական սթերլին	2520.70 - 2522.84 լ.ո.
Գերմանական մարք	837.65 - 839.97 լ.ո.
Հոլանտական ֆլորէն	737.15 - 741.79 լ.ո.
Ֆրանսական ֆրանք	249.16 - 251.12 լ.ո.
Զուիցերիական ֆրանք	996.65 - 998.03 լ.ո.
Պելճիքական ֆրանք	39.11 - 40.57 լ.ո.
Իտալական քուրոն	216.21 - 220.10 լ.ո.
Շուէտական քուրոն	188.94 - 190.60 լ.ո.
Սպանական փեզէթա	7.80 - 11.83 լ.ո.
Թրքական լիրա	0.0065 - 0.0085 լ.ո.
Կիպրական փաունտ	2855.47 -2865.49 լ.ո.
Իտալական հազար լիր	858.00 -865.00 լ.ո.
Ճափոնական հազար եէն	10093- 10095 լ.ո.
Ափրիկեան հազար ֆրանք	2478.00 - 2482.00 լ.ո.
Ամերիկեան տոլար	1510.00 - 1522.00 լ.ո.
Քանատական տոլար	1033.12 - 1035.38 լ.ո.
Աւստրալիական տոլար	935.25 -937.01 լ.ո.

● ՈՍԿԻ

Անգլիական մէկ ոսկի	120.000 - 130.000 լ.ո.
Իրանեան մէկ ոսկի	120.000 - 130.000 լ.ո.
Սմանեան մէկ ոսկի	90.000 -100.000 լ.ո.
Մեքսիքական փեսոս	535.000 - 545.000 լ.ո.
Մէկ քիլոկրամ ձոյլ ոսկի	14.000.000 - 14.500.000 լ.ո.
Մէկ օնս ոսկի	292.12 $ - 295.25 $
Մէկ օնս արծաթ	5.45 $ - 5.54 $

● ՍՈԼԻԴԷՐԻ ԲԱԺԱՆԵԹՈՒՂԹԸ

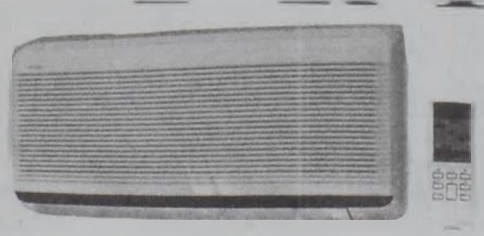
	Գինի Ա. ճշդում	Գինի Բ. ճշդում
Ա. կարգի բաժնեթուղթ	11 3/8	11 3/8
Բ. կարգի բաժնեթուղթ	11 3/4	11 7/8

Լոնտոնի սակարանին մէջ, պրոմանիշներու փոխանակման սակը հետեւեալն էր երէկ կէսօրին.

Ամերիկեան տոլարի փոխանակման սակերը.

Քանատական տոլար	1.4730/35
Դերմանական մարք	1.8113/23
Հոլանտական ֆլորէն	2.0419/29
Զուիցերիական ֆրանք	1.5231/45
Պելճիքական ֆրանք	37.36/37
Ֆրանսական ֆրանք	6.0740/70
Իտալական լիր	1785.1/5.6
Ճափոնական եէն	140.14/22
Շուէտական քրոն	8.0820/20
Նորվեկիական քրոն	7.6973/93
Դանիական քրոն	6.9027/47
Մէկ արծաթի	1.6373/87
●Մէկ օնս ոսկին	293.00/50

FRIGOLIBAN

REFRIGERATION & AIR-CONDITIONNING
SPARE PARTS AND EQUIPMENTS

● ՎՃԱՐՄԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ACCAOUI, GOURAUD STREET, AZIRIAN BLDG.
TEL: 01-448343, 01-564220, TEL/FAX:01-445884

2. BOURJ-HAMMOUD, CENTRE HARBOYAN BLOCK A.
TEL: 01-253665. CELL:03-711234 BEIRUT - LEBANON

AIR-CONDITIONS
●HEATING – COOLING
●SPLIT SYSTEMS
●WINDOW TYPES
●CENTRAL UNITS

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԻՄՆԱՐԿ

(Գործակցութեամբ եւ հովանաւորութեամբ Երեւանի Պետական համալսարանի)

Հիմնարկի 1998-1999 տարեշրջանի հին թէ նոր ուսանողներու արձանագրութիւնները կը կայանան 6-10 Յուլիս 1998, ժամը 9էն մէկ, Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարան (Զոքաք-Էլ-Պլաթ):

Հեռ. 01/375410
FAX : 01/375411

Գիշերօթիկնոց ընդունուելու համար թեկնածուները պարտին իրենց դիմումնագրերը ներկայացնել մինչեւ 15 Օգոստոս 1998:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

4

ՀԱՄԱՊՈՒՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ Ի ՀԱՆԴԻԷՄ ...

կար սահման ունի Մ. Նահանգներու հետ, սակայն կը կպայ աւելի պաշտպանած ամերիկեան մշակոյթի թափանցումին դիմաց, չնորհիւ սպաներէնին: Այս երկու երկիրներու կողքին, համապումարին մասնակցեցաւ երրորդ մեծ երկիր մը՝ Ֆրանսա, որ նոյնքան եւ աւելի նախանձախնդիր է իր ազգային մշակոյթի պաշտպանութեան:

Ամենայնդէպս, համապումարին պատգամը յստակ է՝ ազգի մը ինքնութիւնը ընորոշող հիմնական գործօնը ազգային մշակոյթն է, որ վտանգուած է պէտք է համագործակցութեան ճամբով ազգային մշակոյթներու կարգադումը ապահովող միջոցներ գտնել եւ վարել մշակութային այնպիսի հաւասարակշռուած քաղաքականութիւն մը, որ մէկ կողմէ ապահովէ ազգային մշակոյթներու կենսունակ կարգադումը, իսկ միւս կողմէ, խոչընդոտ չհանդիսանայ միջազգային աւելտուրին եւ տեղեկատուական արհեստագիտութեան թափանցման:

Երբ անկարելի է մշակութային եւ տնտեսական փակ քաղաքականութիւն վարել, եւ իւրաքանչիւր ազգ - պետութիւն իր ազգային մշակոյթը պահպանելու խնդիր ունի, ուրեմն պէտք է համագործակցութեամբ կարկ տալ ազգային մշակոյթներու կարգադման:

Տագնապը ակներեւ է եւ հրատապ:

Գործակցութիւնը կենսական: Ձիւերը չարունակական: Յաջորդ համագումարը, նոյն հարցին նուիրուած, տեղի պիտի ունենայ Մեքսիքայի մէջ, 1999ին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ ՍՏԵՂԾՎԱԾ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

«ԳԱՂԹԱԿԱՅԱՆԷՆ ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՆ...»

ԳԻՐՔԻ Ա. ՀԱՏՈՐԸ

Հեղինակ՝

ՏՈՔԹ. ՄԵԼԳՈՆ ԷՊԼԻՊԱԹԵԱՆ

Կը վաճառուին՝ հետեւեալ գրատուներու մէջ. Ոսկեդար, Կաթողիկոսարանի գրատուն, Համազգայինի գրատուներ, գրատուն Նուպար եւ գրատուն Շիրակ:

ARA TRAVEL IATA ԱՆԴԱՄ

ARMENIAN AIRLINESի SALES AGENT,

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ ԻՐ ՅԱՐԳՈՅ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՈՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԷ

ՊԷՅՐՈՒԹ - ԵՐԵՒԱՆ - ՊԷՅՐՈՒԹ
ԵՒ ՀԱԼԷՊ - ԵՐԵՒԱՆ - ՀԱԼԷՊ

ARMENIAN AIRLINES ընկերութեան
● օդանաւային տոմսեր ● ապրանքի փոխադրութիւն

ԱՐԱ ԹՐԱՎԷԼ,
Պուրճ Համուտ, Համակատան շէնք,
Հեռ. 266594 - 261296 : FAX: 261296

ՏՊԱՐԱՆ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՎԱՀԷ ՍԼԹԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆԸ ՀԱՃՈՅՔՈՎ ԿԸ ՏԵՂԵԿԱՑՆԷ ԹԷ՝

*** Բծախնդիր աշխատանքով**
*** Սերտուած եւ մատչելի գիներով**

Պատրաստ է ստանձնելու Ձեր տպագրական բոլոր տեսակի աշխատանքները:
Հաստատած է նաեւ **creation**-ի բաժանմունք՝ յանձն առնելով մշակութային թէ վաճառականական բոլոր տեսակի գործերու պատրաստութիւնը

Տպարանի գրասենեակները բաց են Երկուշաբթիէն Ուրբաթ
առաւօտեան ժամը 8:00 --- 1:30
կէսօրէ ետք ժամը 2:30 --- 6:00

Shaghzoyan Cultural Center Tel: (01) 241263/4
Fax: (01) 260329

HAMAZKAYIN

ARMENIAN CULTURAL FORUM

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

ՀԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՍԱՀԱՅԿԱԿԱՆ 4րդ ՀԱՍԱԽՄԲՈՒՄ

18 Յուլիս - 4 Օգոստոս 1998
Համազգայինի Ն. Փալանճեան Ճեմարան, Պէյրութ.

Կը մասնակցին Հայաստանէն, Միացեալ Նահանգներէն, Գանատայէն, Աւստրալիայէն, Անգլիայէն, Ֆրանսայէն, Իտալիայէն, Պելճիքայէն, Պարսկաստանէն, Լիբանանէն, Սուրիայէն եւ այլ գաղութներէ համալսարանական ուսանողներ:

Ծանօթ: Համախմբումին արձանագրուած են ուրսուհիհինգ ուսանողներ: Կը մնան շատ սահմանափակ թիւով դիմումնագիրներ:

Արձանագրութեան եւ յաւելեալ մանրամասնութեանց համար ներկայանալ
Համազգայինի կեդրոնական վարչութեան գրասենեակ, Հաղգոյեան կեդրոն, 3րդ յարկ.
Հեռ.- (01) 241271 - (03) 290968

PLAZA LIFT (ITALY)

ՎԵՐԵԼԱԿ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ)

Երկար տարիներու մեր մասնագիտութեամբ եւ փորձառութեամբ յանձն կ'առնենք նորոգել կամ վաճառել հին եւ նոր վերելակներ:

ՀԱԼԷՊ, ՀԵՌ. 03-255420 ԵՒ 03-810507

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●Lingerie La Maya, Պուրճ Համուտի հրապարակ, կարիքը ունի ծախող օրիորդի մը: Նուազագոյնը երեք տարուան փորձառութիւն:
Դիմել՝ անձամբ:

STUDIO **Lantern**

●Կը ստանձնէ ուրախ առիթներու video նկարահանումներ եւ passporth գունաւոր լուսանկարահանումներ:

Հեռ. 01-266866 եւ 03- 268852

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

●Իսկուհի Ատալեանի մահուան առիթով, Կարպիս Գույումճեան 50,000 լ. ո, ԼՕՒի «Աշխէն» մասնաճիւղին:

●Սրբուհի Պասմաճեանի մահուան առիթով, Կարպիս Գույումճեան 50,000 լ. ո, ԼՕՒի «Աշխէն» մասնաճիւղին:

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՄՈՒՏՔԻ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՄՏԱԶՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՁԵՐԲԱՋԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵՑԷՔ

ԱՖՀԻԼի մօտ

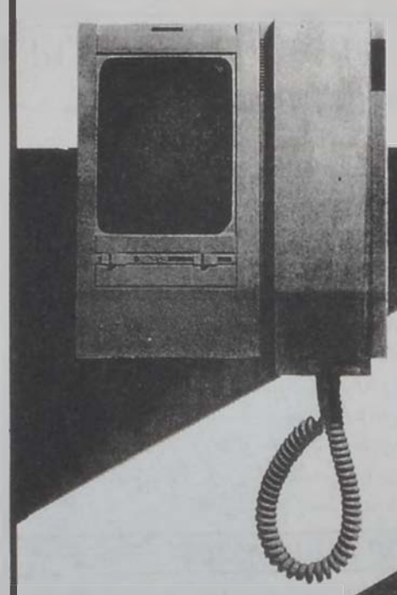
●ՆՈՒԱՋԱԳՈՅՆ սակերով
●ԱՌԱԻԵԼԱԳՈՅՆ խնամք
●Վճարման դիւրութիւններ

Հասցէ.- Ազգային Խորհուրդի շէնք, ԱՖԷՏի կից,
Հեռ. 248238, 262221:

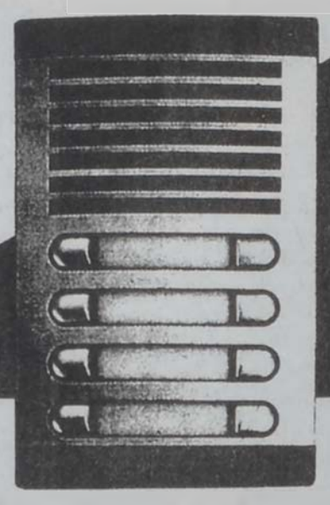
ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

●Անթիլիաս, Մըզհէրի մէջ. 130 քառ. մեթր տարածութիւն: Վճարման դիւրութիւն: Հեռ. 01/240491 եւ 03/620287, պրն. Գէորգ Յովհաննէսեանին:

The most advanced technology of Audio and Video interphones with door-lock openers.

FERMAX
Made in Spain

- Elegant and compact design
-Infra - red detector CCD.
-100% weather proof
- 24 month warranty

GAS G. Ayanian & Sons

Dora, Tel: 255222/3/4/5/6 Cellular: (03) 627728/9
Gemayzeh, Tel: 447000 - 445429, Fax: (01) 265187 - 582357

☆ ՅԱՅ ԿՅԱՆՔԻ ԱՍՏՂԵՐԸ ☆

ՀՈՒՅՆ (21 *Մարտէն* 20 *Ապրիլ*)

Ձեր մէջ հանկարծ կեղծ կամ վնասակար արամադրութիւններ ունեցէք, որովհետեւ այդ պիտի վերադառնայ ձեզի՝ վնաս հասցնելով ձեր գործերուն: Փոխարէնի գայթակղութիւններ ներողացէք ձեզմէ:

ՅՈՒԼ (21 *Ապրիլէն* 21 *Մայիս*)

Արեւէ ժամանակ առնելի հրապարակ եղէք, որովհետեւ կրնաք յարձակումի ենթարկուիլ ամէն կողմէ, մանաւանդ՝ պրամական հարցի կամ առուծախի վերաբերեալ հարցերու համար: Եղէք հանդարտ ու ոչ՝ կռնդնեակալ:

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ (22 *Մայիսէն* 21 *Յունիս*)

Ձեզի թելադրուած խորհուրդ–խրատը մի՛ անտեսէք, ոչ ալ արհամարհեցէք գանոնք իբրեւ գործնական առաջարկներ, այլ հետեւեցէք անոնց, որովհետեւ պիտի օգտուիք:

ԽԵՑԳԵՏԻՆ (22 *Յունիսէն* 23 *Յուլիս*)

Շնորհիւ ձեր աչալուրջ եւ հետեւողական կեցուածքին, պիտի կարենաք կարգ մը յաջողութիւններ արձանագրել գանազան մարզերու մէջ, ինչպէսկան եւ բարոյական տեսակէտէն:

ԱՌԻՒԾ (24 *Յուլիսէն* 23 *Օգոստոս*)

Մէկը պիտի արհամարհի ձեզ եւ երեսը պիտի ծռէ. միւս կողմէ, դժուարութիւն մը ունիք դիմակալելու: Երկու պարագային ալ պիտի կարենաք յաղթահարել եւ ժպիտով դիմաւորել պատահարները: Արհամարհեցէք եղած հարցերը:

ԿՈՅՍ (24 *Օգոստոսէն* 23 *Սեպտեմբեր*)

Ձեր եամայքը գոյատեւ պիտի բլլայ այսօր: Պիտի կարենաք նոր կապ մը հաստատել գեղգեղական տեսակէտէն, որուն համար երջանիկ պիտի զգաք:

ԿՇԻՌՔ (24 *Սեպտեմբերէն* 23 *Հոկտեմբեր*)

Օրը նպաստաւոր է ամէն կարգի գործեր յաջողցնելու: Եղէք պատրաստ՝ դիմակալելու կեանքի եղելութիւններ, այսօր թախտ պիտի բլլան ձեզի:

ԿԱՐԻՃ (24 *Հոկտեմբերէն* 23 *Նոյեմբեր*)

Դրամական եւ բարոյական յաջողութիւններ պիտի արժանանան ձեր օրը: Բախտաւոր էք: Եղէք աչալոյս բոլորին նեղ օգնելէ ետք առաջիններուն:

ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ (24 *Նոյեմբերէն* 21 *Դեկտեմբեր*)

Այսօր պիտի հաստատէք, որ դուք իրապէս խելացի էք եւ հնարամիտ. հետեւաբար պիտի յաջողիք ձեր շուրջը առնելով հետաքրքրութիւնը ձեր անձին նկատմամբ: Պիտի օգտուիք առնեղուած լաւ առիթներէն:

ՑԱՇԵՂՋԻՐ (22 *Դեկտեմբերէն* 20 *Յունուար*)

Ձամբորդելու առիթ մը պիտի առնեղուի անակնկալ կերպով. լաւ մտածելէ ետք որոշում կ'առնէք: Հաղթելով որոշում տալը օգտակար չէ: Եղէք աչալոյս ամէնուն հետ յարգելէ ձեր շուրջիններուն կարծիքը:

ԾՈՎԱՆՈՑՇ (21 *Յունուարէն* 19 *Փետրուար*)

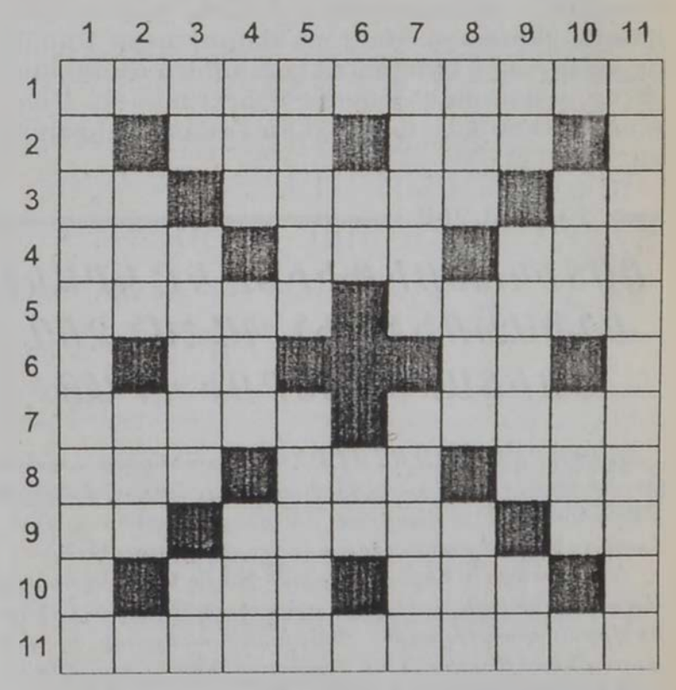
Մանչերի է. օրը. ամէն մարդ պիտի հետեւայ եւ պիտի փնտռէ ձեր բարեկամութիւնը: Ձեր շնորհիւները պիտի գնահատին, պիտի բլլաք բնկերային:

ՁՈՒԿ (20 *Փետրուարէն* 20 *Մարտ*)

Անկիւնադարձային գառիրափի մը վրայ կը գտնուիք. մանաւանդ ձեր պահեստին կամ առաջարկին առնչուած գործերով: Ուշադիր եղէք մի՛ բերանէ՛ մի՛ ծուռ հնարէ, որպէսզի կարենաք պահել ձեր դիրքը եւ գործը:

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 4014

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. *Ապրուստի վիճակ:*
2. *Թեք, խոտոր - Մեծ մայր:*
3. *Յուլական ածական - Գապաթ - Կրկնուած բադաձայններ:*
4. *Ինչպէս - Կակուղ (տառ.) - Թուչ (հակ.):*
5. *Հայաստանի մայրաքաղաքներէն (հակ.) - Կուսակալ ձեւտէթ փաշայի կոչերէն:*
6. *Հոլովակերտ մասնիկ - 21:*
7. *Բոկեղ - Իգական անուն:*
8. *Շանի - Եղանակաւորիչ մակրայ - Քանիսր (հակ.):*
9. *Քէն - Կաւագործ - Կրկնուած բադաձայններ:*
10. *Եփին պարձած չաստուած - Արժէքի կէտ:*
11. *Մաեփան Զօրեանի պատմուածքներէն (երկու բառ):*

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. *Շարականի երկեցդուխեան ապպանիչ:*
2. *1001 եկեղեցիներու քաղաքը - Չուարթ:*
3. *Իրերայաջորդ տառեր - Վանայ լիճի կղզիներէն (հակ.) - Դրկից կիրեր:*
4. *Մարոկեն - Մայրատաճարի սիւնադլուխ - Ձիպոտ:*
5. *Հերձուած - Ընթեռնուի:*
6. *Լեզուով մր այո - Գրպարտ ուր:*
7. *Անմարդաբնակ - Արարական լրատու գործակալութիւն մը:*
8. *Շարունակ - Իսլամ համայնք - Հայոց պատմութեան աստուածը:*
9. *Կրկնուած բադաձայններ - Եղեմ (հակ.) - Մկկր պարապ սրուակ:*
10. *Գլուխը կախ տպամարդ - Շինուածք:*
11. *Հոգեւոր կեանքի վերարերեալ*

ԹԻՒ 4013

ԽԱՉԲԱՌԻՆ

ԼՈՒԾՈՒՄԸ

ԻՐԱՔ

«ՍԱՈՒԲԱ» ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ ՄԱԿԻ ՅԱՏՈՒԿ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ

ՊԱՂՏԱՏ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Իրաքեան պաշտօնաթերթ մը խիստ ոճով քննադատեց ՄԱԿի մարդկային իրաւանց խորհուրդի յատուկ պատուիրակ Մաքս Վան տէր Շթէօլը՝ պիտեի տալով, որ ան յարմար անձը չէ այս պաշտօնին:

«Սաուրա» հաղորդեց, որ Շթէօլ կարեւոր եւ նուրբ պաշտօն մը կը վարէ, որուն համար պէտք է չէզոք եւ անկեղծ ըլլայ ու այլ երկիրներու ձնշումներուն եւ ազդեցութեան չենթարկուի: «Սաուրա» աւելցուց, որ ան պիտի չկարենայ Իրաքը եւ կը փորձէ պաշտպանել անոր դիմագիծը՝ ենթարկուելով ամերիկեան թելադրանքներուն:

Վան տէր Շթէօլ, որ 1991էն ի վեր ՄԱԿի կողմէ Իրաքի մարդկային իրաւանց հարցերու քննիչ է, պատասխատած էր կրօնական երկու մտաւորականներու սպանութիւնները, որոնք տեղի ունեցած են վերջերս Իրաքի մէջ: ՄԱԿի քննիչը կ'ըսէ, որ Պաղտատի իշխանութիւնները րստ երեւոյթին կ'ուզեն ձերբակատիլ այլախոհներէն:

ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ
ՋԱՐԴԵՐ ԿԱՋՄԱԿԵՐՊԱԾ ԸԼԼԱԼՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՊՈՍՆԻԱՅԻ ՍԵՐՊ ՄԸ ԿԸ ԴԱՏՈՒԻ

ԼԱ ՀԷՅ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ) - Պոսնիայի սերպ պատասխանատու մը Երկուշաբթի օր դարձաւ առաջին անձը, որ պատաւարութեան կ'ենթարկուի Պոսնիոյ պատերազմին (1992-1995) կեղծպանութեան նպատակով ջարդ եր կազմակերպած րլլալուն համար:

57 տարեկան Միլան Քովաչեւիչ, որ հիւանդանոցի մր նախկին տնօրէնն է, սժանդակած է Փրիեդոր չրջանին մէջ յատուկ կեդրոններու հաստատման, ուր իսլամներ եւ խրուաթներ բռնարարուած, չարչարուած ու սպանուած են:

ՔԱՋԱՔԻՒ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ
ԱՂՕԹՔԻ ՀՐԱՒԷՐԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋԵԼՈՎ

ԱՓՐԻԿԵՑԻ ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ ԼԻՊԻԱ ԺԱՄԱՆԵՑԻՆ

ԹՈՒՆՈՒՆ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ) - Ափրիկեցի նախագահներ եւ ամերիկացի իսլամ ղեկավար Լուիս Ֆարախան Լիպիա ժամանեցին մասնակցելու համար Մուամմար Քալաֆիի գլխաւորութեամբ տեղի ունենալիք հաւաքական աղօթքներուն, հաղորդեց պատկերասփիւռի պետական կայանը Երկուշաբթի օր:

Լիպիա ժամանած ղեկավարներուն կարգին են Մալիի, Սիեռա Լէոնէի, Կամպիոյ եւ ափրիկեան այլ երկիրներու նախագահներ: Քալաֆիի հրաւէրին ընդառաջած են նաեւ իսլամական կազմակերպութիւններու հայրապետ ներկայացուցիչներ: Լիպիոյ ղեկավարը հաւաքական աղօթքը կազմակերպած է նշելու համար *Մուհամմէդ*՝ Մոհամէտ մարգարէին ծննդեան յիշատակը:

ԻՆՏԻՆԵՏԻ

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԿՐԱԿԷ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ՊԱՀԱՆՋՈՂ ՅՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ՋԱՔԱՐԹԱ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ) - Ինտոնեզիոյ ապահովութեան ուժերը ձախողիլ փամփուշտներ արձակեցին անկախութիւն պահանջող 700 ցուցարարներու վրայ, հաղորդեց «Ակնթարթ» լրատու գործակալութիւնը:

Ցոյցը տեղի ունեցած է Իրիան Ջայա նահանգին մէջ: Ապահովութեան ուժերուն արձակած փամփուշտները 24 վիրաւորներ խլեցին: «Ակնթարթ» աւելցուց, որ ցուցարարները Յուլիս 2էն ի վեր հաւաքներ կը կազմակերպեն իրենց չրջանի անկախութիւնը պահանջելով:

ԵԳՐՊՏՈՍ

ԿԱՄԱՍ ԻՍԼԱՄԻՍ ՋԻՆԱԴՈՒԼ ՄԸ ԿԸ ՅԱՐԳԷ

ԴԱՀԻՐ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ) - Իսլամական փաստաբան մը Երկուշաբթի օր յայտնեց, որ Կամաա Իսլամիա գիւեղացի շարժումը չյայտարարուած գիւադուլ մը կը կիրարկէ:

Մոնթասեր Զայաթ բաւ, որ Յունուարէն ի վեր վաւրագութեան ալիքը մեղմացած է: Օրին Կամաա Իսլամիա յայտարարած էր, որ գործադրութեան պիտի դնէ գիւադուլ մը: Փաստաբանը յայտարարութենէն ի վեր չիշատակելի դէպքեր չեն արձանագրուած:

ԱՂԱՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՀԱՍՏ.

SAN GIORGIO
AUTOMATIC WASHING MACHINES,
DISHWASHERS & DRYERS
NEW MODELS

Պուրճ Համուտ - Քաղաքապետարանի հրապարակ,
ՀԵՌԱՁԱՅՆ՝ 01-241000
Հքդ մուտք, Սանթր Պլանքոյէօ:
Կառատունը ապահովուած:

ՔՈՍՈՎՈՅԻ ՏԱԳՆԱՊ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԷՏԵՐ ՍԿՍԱՆ ԻՐԵՆՑ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ

Դիւանագիտական մարկի դէտեր երկկ ուղղուեցան Սերպիոյ Քոսովօ նահանգի՝ սերպերու եւ ալպանացիներու միջեւ փոխադարձ վստահութեան ստեղծումին»:

Այս առաջին առաքելութեան պիտի յաջորդէ միջազգային խմրակներու կողմէ հերթական եւ աւելի մանրամասն հսկողութիւն մր, ինչպէս կր պահանջուի Քոսովոյի ալպանացի մեծամասնութեան կողմէ՝ սերպական ապահովութեան ուժերուն գործունէութեան հսկելու նպատակով եւ սերպերու կողմէ՝ ալպանացի անջատողական կիներէրու բնթացքր ստուգելու համար:

Ֆրանսա երկկ յայտնեց, որ Քոսովոյի անջատողականներուն արձանագրած յառաջխաղացքր տապնային բնոյթր փոխած է եւ այժմ միջազգային անմիջական քայլեր անհրաժեշտ են կանխարգիլելու համար տապնային տարածումր:

Արտաքին գործոց նախարարութեան բաներր՝ Ալն կապօ-Սրքրկ, մամլոյ ասուլիսի մր րնթացքին րսաւ, թէ սերպական ուժերր միջազգային կոչերուն պիմաց որոշ զսպուածութիւն մր ցուցաբերած են, մինչ քոսովոցի ալպանացիներր նման քայլի չեն պիմած:

Օթանի կիներական խորհուրդր երկկ Պրիւքսէլի մէջ ժողով գումարեց Քոսովոյի հարցով, իսկ վաղր Յարարերական խմրակր Պոնի մէջ Քոսովոյի տապնապր պիտի քննարկկ:

Միւս կողմէ, երկկ Յովհաննէս Պօղոս Բ. պապր եւրոպական պետութիւններուն կոչ ուղղեց, որ սերտօրէն գործակցին Պալքաններու մէջ տապնապին վերջ տալու համար:
(ՌՈՅԹԵՐ)

ԹՐՔԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐՈՒ ՀԵՏ ԳՈՐԾԱԿՑՈՂ ՔԻՒՐՏԵՐ ԿԸ ՊԱՏԺՈՒԻՆ

ՏԻԱՐՊԵՔԻՐ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Թուրքիոյ հարաւ-արեւելեան չըրջանին մէջ ականի մը պայթումը վեց զոհ իպեց: Զոհերը քիւրտ վինեալներ են, որոնք բանակին հետ կը գործակցին քիւրտ ընդդիմադիրներուն դէմ, յայտնեցին ապահովութեան պաշտօնատարներ երկուշաբթի օր:

Ականը պայթած է, երբ քիւրտ վինեալներ կը փորձէին պայն չեզոքացնել: Անոնք ականը գտած էին Հաքքարի նահանգի Քոնուր գիւղին մօտ գտնուող համբուրգ մը վրայ: Ոստիկանութիւնը կը հաւատայ, որ ականը վետեղուած էր Քիւրտիստանի Աշխատաւորական Կուսակցութեան վինեալներուն կողմէ:

ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ՝ ՄԱԿԻ ՄՆԱՅՈՒՆ ՆՈՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

ՆԻԿՈՍԻԱ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Նոր գեյանտացի Տէյվ Ան Հերքոս Երկուշաբթի օր Կիպրոս ժամանեց, վարելու համար ՄԱԿի մնայուն պատուիրակի պաշտօնր:

Հերքոս խոստացաւ ճիգ չխնայել օժանդակելու համար Կիպրոսի երկու համայնքներուն, որպէսզի խաղաղ լուծումի մր հասնին: Հերքոս Մայիսին նշանակուեցաւ, ՄԱԿի յատուկ պատուիրակ եւ Կիպրոսի գրասենեակին պատասխանատու է: Նոր գեյանտացի նախկին նախարարր կը փոխարինէ Կիւտթաս Ֆէյսէյրր, որ 1993էն ի վեր կր վարէր ՄԱԿի Նիկոսիոյ գրասենեակր:

ՀՈՆԿ ՔՈՆԿԻ ՆՈՐ ՕԴԱԿԱՅԱՆՆԵՐ ԱԿՍԱԼԻ ԴՈՒՐԾԵԼ

ՀՈՆԿ ՔՈՆԿ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ) - Հոնկ Քոնկի միջազգային օդակայանր, որուն կառուցումր 20 միլիառ տոլար արժած է, բացուեցաւ Երկուշաբթի օր:

Հապարաւոր ճամբորդներ եւ այցելուներ այցելեցին «Չէք Լափ Քոքի» օդակայանր, որ Ասիոյ յաւապրնեռէն մէկր կր նկատուի: Ճամբորդներ գոհատանքով արտայայտուեցան անոր մասին, թէեւ կարգ մր թերութիւններ եւ համակարգիչներու խանգարումներ արձանագրուեցան: Օդակայանին պատասխանատուները կ'ըսեն, որ առաջին օրն րլլալով այս մանր խափանումներր ակնկալելի էին: Անոնք կր յուսան, որ մէկ չարթուան րնթացքին ամէն ինչ կատարեալ րլլայ:

ԿԱՋԱՑԻ ԵՒ ԱՅՍՐՑՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

40 ՀԱԶԱՐ ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻ ԲՋԻՋԱՅԻՆ ՀԵՒԱՁԱՅՆ ԿԸ ԳՈՐԾԱԾԷ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Պաղեստինեան իշխանութեան հաղորդակցութիւններու նախարարը Երկուշաբթի օր բջիջային հեռաձայնները գործածող պաղեստինցիներէն պահանջեց ջնջել իսրայէլեան ընկերութիւններու մօտ իրենց բաժանորդագրութիւնները՝ պաղեստինեան *Փալթէլ* ընկերութեան մօտ արձանագրուելով:

Իմատ Ֆալուժի ըսաւ, որ մօտ օրէն *Փալթէլ* պիտի ըլլայ բջիջային հաղորդակցութեանց միակ սպասարկողը Կազայի եւ Այսրյորդանանի մէջ:

Աւելի քան 40 հազար պաղեստինցիներ բջիջային հեռաձայններով հաղորդակցութեան համար արձանագրուած են իսրայէլեան ընկերութիւններու մօտ:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱԿԱՆ ՄԻՒԹԵԱՆ ԴԻՏՈՎ

ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՀԵՏ

ՊՐԻՒՔՍԷԼ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Եւրոպական Տնտեսական եւ Դրամական Միութեան մաս կազմելիք 11 երկիրներու ելեւմուտքի նախարարները Երկուշաբթի օր բանեցան Եւրոպական Խորհուրդին հետ՝ 1999ի եւ անկէ ետք իրենց պիւտճէներուն առաջնահերթութիւններուն դիմ:

Խորհուրդր ժողովին աւելիր օգտագործէ անգամ մր եւս չեչտելու համար, որ Տնտեսական եւ Դրամական Միութեան երկիրներու ծիրին մէջ անհրաժեշտ կ պիւտճէներու բացերր «կառուցային իմաստով հակակչիռի տակ պահել»:

Ժողովին մէկ բաներր յայտնեց, որ քննարկումները գործնապէս որեւէ արդիւնքի չեն յանգած: Ան րսաւ, որ կարգ մր նախարարներու համաձայն, կարելի է տնտեսական ածր օգտագործել պիւտճէական բացր աւելի եւս նուազեցնելու համար, սակայն ուրիշներու համաձայն, ածր պէտք է գործածուի ներդրումներ ֆինանսաւորելու կամ պարտադիր տուգանքներ նուազեցնելու համար:

ԹԱՅՈՒԱՆՑԻ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐ ԹԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ ՓԵՔԻՆ ՊԻՏԻ ԱՅՑԵԼԵՆ

Թայուանի ընդդիմադիր ժողովրդավար Յառաջդիմական Կուսակցութեան բարձրաստիճան պատասխանատուներ Չինաստան պիտի այցելեն, ինչ որ Փեքին - Թայուան յարուածութեան մեղմացումի նչան կր համարուի:

Ժ. Յ. Կուսակցութիւնը կողմնակից է Թայուանի անկախութեան: Պատասխանատուները պիտի մասնակցին համագումարի մր, որ պիտի քննարկէ Ասիոյ տնտեսական հարցերր:
(ՌՈՅԹԵՐ)

ՆԻՃԵՐԻԱՅ ՄԷՋ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄԸ ԿՐՆԱՅ ՈՒՇԱՆԱԼ

ԼԱԿՈՍ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Նիճերիոյ մէջ ղեկի քաղաքային իշխանութիւն փոխանցման չրջանր մէկ տարիով կրնայ երկարաձգուիլ, հաղորդեց «Տէյլի Թայմզ» օրաթերթր:

Օրաթերթր նչեց, որ կիներականէն քաղաքային իշխանութեան փոխանցման պայմանաժամր կ'աւարտի Հոկտեմբեր 1ին: Անիկա աւելցուց, որ կիներական ղեկավար կօր. Ապտուլսալամ Ապուպաքար հաւանարար այս չարթուան մէջ կատարէ երկարաձգման յայտարարութիւնր:

ՆՈՐ ՀՐԴԵՀՆԵՐ՝ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

ՆԻԿՈՍԻԱ, 6 (ՌՈՅԹԵՐ).- Չորեքշաբթի երկուշաբթի օր նոր հրդեհներ պատճառեց Կիպրոսի մէջ, ուր հակիւ հակակչիռի տակ առնուած հին անտառային հրդեհներ:

Հրչեջներու պատասխանատուները դիտել տուին, որ կօրեքշոր հովր բնականաբար պատճառ դարձաւ, որ մարած հրդեհները վերսկսին: Անոնք րսին նաեւ, որ իրենց գլխաւոր գործր պիտի րլլայ ոչ թէ կրակր մարելր, այլ անոր տարածումր արգիլելր:

ԿՈՒԽԻ ԵՒ ՍԵՋԱՆԻ ԳՈՂՑՈՒԱԾ ԳՈՐԾԵՐԸ ԳՏՆՈՒԵՑԱՆ

Վինսընթ Վան Կոխի «Պարտիզպանը» եւ «Լ'Արլեզիէնն» եւ Փօլ Սեզանի «Լը Քապտնոն Տը Ժուրտան» նկարչական չափազանց արժէքաւոր գործերը, որոնք Մայիսին Հոռմի մէկ ցուցասրահէն գողցուած էին, գտնուեցան եւ 8 գողեր ձերբակալուեցան, յայտնեցին իտալացի պաշտօնատարներ, երէկ:

Եօթը շաբաթ տեւած քննութիւններէ ետք, նկարչական 3 գործերը գտնուած են Թորինոյի եւ Հռոմի մէջ անձնական յարկաբաժիններու մէջ՝ ծածկոցներու փաթթուած:

Մշակոյթի նախարար Ուոլթըր Վելթրոնի րսաւ, որ կը թուի, թէ նկարչական գործերը, որոնք որեւէ վնաս չեն կրած, անհատի մր ծախուելու րնթացքին մէջ կը գտնուէին: «Բարեբախտաբար միջամտեցինք վաճառքէն առաջ», աւելցուց ան:

Նախարարը յայտնեց նաեւ, որ գողերը «որոշ բաներ գիտէին Հռոմի Վիլլա Պորկեզէի ներքին քարտէսին մասին», առանց լրատուակօրէն ըսելու, թէ արդեօք գողերը «ներքին» օժանդակութիւն ստացա՞ծ են:
(ՌՈՅԹԵՐ)

al-mashrek
INSURANCE & REINSURANCE S.A.L.
Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի
հեռաձայնի թիւերն են.
(01)258228 – (01)268808
Fax: (01) 258223